

FEDERAL ALMANYA: 2,50 DM
FRANSA: 7.-FF
BELÇİKA: 50.-BF
HOLLANDA: 3.-G
İNGİLTERE: 70 Pence
DANİMARKA: 10.-KRN
İSVİÇE: 8.-KRH
AVUSTURYA: 20 S
İSVİÇRE: 2,5 Sfr

Türkiye Postası

Postvertriebsstück Gebühr bezahlt A1319D

10. AUGUST 1984
NUMBER: 37
15 GÜNLÜK GAZETE
Adres: Donau Str.1
1000 Berlin 44
Tel.: 030/624 60 92

Temmuz ayında dört bilim adamı tarafından hazırlanan ve Alman Sendikalar Birliği ile İş Piyasası ve Meslek Araştırmaları Enstitüsü'nün desteği ile yayınlanan "Yeni Yoksulluk" adlı araştırmanın sonuçları, Federal Almanya'da bir bomba gibi patladı

F.Almanya'da 1,5 milyon işsiz açlık sınırında...

Federal Almanya'daki kayıtlı ve kayıtsız toplam işçi sayısı 3 milyonu geçiyor. Bu işsizlerin yarısı ne işsizlik parası ne de işsizlik yardımı alabiliyorlar. Ayda ortalama 354 Mark'lık sosyal yardımla geçinebilmek ise gerçekten bir

mucize. Oysa bu parayı bile alamayanların sayısı az değil. Alman işsizlerin içine itildikleri yoksulluğın paylaşılan yabancı işsizler, "yabancı" olduklarından daha da hızla yoksullaşıyorlar. Üç milyon işsiz ordusunun

emebilecek bir ekonomik canlanma beklenmiyor oluşu, bugünkü işsiz yığınları için kapkaranlık bir gelecek çiziyor.

● Yazısı 7. Sayfada

Resmen adı konmadı ama
Türkiye
Kürdistan'ı
serbest bölge
ilan edildi

Özal Hükümeti'nin Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe koyduğu yasa gücündeki kararnameyle Türkiye Kürdistanı "Serbest Bölge" ilan edilerek, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki 27 ilde yatırım yapacak olan ABD tekelleriyle yerli ortaklara büyük devlet desteği sağlandı. Özal Hükümeti F-16 anlaşması çerçevesinde aldığı bu kararla Doğu ve Güneydoğu bölgelerini "pilot bölge" septe ve böylece, Türkiye Kürdistanı'nın yeraltı ve yerüstü zenginliklerini ABD tekelleri ve yerli holdinglerin talanına açmış oldu.

● Yazısı 11. Sayfada

Daha hızlı
kâr

daha yüksek
kâr

Dil-sosyolojisi uzmanı
Tove Skutnabb-Kangas
ile söyleşi
Sayfa 6'da

Aydınlık davası
15 Ağustos'ta başlıyor
Sayfa 2'de

daha güçlü kâr

İşte, Los Angeles '84!

Geçtiğimiz ay Federal Almanya'da **Yeni Yoksulluk** adı işsizlerle ilgili bir araştırma yayınlandı. Sergilenen gerçekler korkunç. Türkiye'de ya da bir başka geri kalmış ülkede değil, 1984 yılının Federal Almanyasında, çalışabilir durumdaki her 15 kişiden biri açık sınımda. Araştırma yığınsal işsizliğin yerini yığınsal yoksulluğa bırakmakta olduğunu ortaya koyuyor.

Aynı günlerde bir başka rakam daha açıklandı: Geriye Dönüş Teşvik Yasası'ndan yararlanılan Sonbahar'da "kesin dönüş" yapacak yabancılardan sayısı, aile fertleriyle birlikte 300 bin buluyordu. Bunların çok büyük bir kısmını da Türkiye'li işçiler oluşturmaktaydı. 1984 yılının Federal Almanyasına ilişkin bu ikinci rakam ilginç olmasa ilginçti de, ilk bakışta birincisi kadar korkunç değildiği gibi görünüyordu. Ama bu yalnızca bir ilk görüştü.

Geriye Dönüşü Teşvik Yasası ve sonbaharda Federal Parlamento'ya gelmesi beklenen yeni yabancılardan tasarısı hakkında çok şey söylendi. Bandıyla karşılanılanlar şimdi sikimsiz limon kabuğu gibi fırlatılıp atıldıkları söylendi. Bu yasalarla yabancı işçilerin başından daha da kötüleştiği söylendi. Nazi Almanyası'ndaki Yahudiler'e kıyaslamalar yapıldı... Bunların hepsi doğrudur, haklıydı. Ama soruna yalnızca bir "yabancılardan sorunu" olarak yaklaşıldığından eksik ve tek yanlıydı.

Bugün Teşvik Yasası'yla 300 bin yabancı "gönüllü" olarak geri dönüyor. Yeni yabancılardan tasarıları kabul edilecek olursa, yeni "sapan" dönüşler başla-

Yoksulların dönüşü

Ahmet KARDAM

yacak. Bir yanda bu geri dönüşler, öte yanda ise açık sınırdaki 1,5 milyon insan... Bunlar aynı aynı iki tablo mudur, yoksa aynı korkunç tablodan değişik insan manzaraları mı?

1980'den beri süren ekonomik bunaltının aşımakta olduğunu iddia eden en iyimser burjuva iktisatçıları bile, resmi sayıları 2 milyonu, gerçekte ise 3 milyonu geçen bugünkü işsizlere yeniden iş sahaları açılmasının sözcük-nusu olmadığını itiraf etmek zorunda kalıyorlar. Bir an için biz de iyimser olalım ve işsizliğin bundan sonra artmayacağını kabul edelim. Pekli ama, bu 3 milyonu aşkın işsiz ne olacak?

Ne olacağını **Yeni Yoksulluk** adlı araştırma açıkça söylüyor: Açık sınırdaki 1,5 milyon "sınırın" öte yanına geçecek. Öteki 1,5 milyon bunlardan boşalan yeri dolduracak. Sonra onlar da "sınırın" geçecekler ve hep birlikte belirli bir işi olmayan, bir iş bulma şansı da olmayan, lümpenlerle aynı kefeye konan, toplum dışına itilmiş her yaşta birer "yoksullar sınıfı" yaratacaklar. Bugünkü si-lahlanma ve kemerleri sıkma politikası sürdürdüğü takdirde açık olan bu...

Yabancı işçilere gelince: Yeni Yoksulluk adlı inceleme yapıldı. Yabancıların da belirttiği ve hepimizin de bildiği gibi, işsiz kalanları, yeni bir iş bulma umudu

en az olanlar, sınırdışı edilmek korkusuyla hakları olan 350 Marklık sosyal yardımı bile alamayanlar herkesten önce yabancılardır. Yani Federal Almanya'da açık sınırdaki 1,5 milyon insan tablosunun ta ortasında duruyorlar. Bir farkla ki eşit haklara sahip olmadıklarından yoksullaşma merdiveninin basamaklarını Alman işsizlerden biraz daha hızlı iniyorlar. Hele bir de yeni yabancılardan tasarıları kabul edilecek olursa, bu basamaklardan da inemeyecekler ve işsiz kalır kalmaz kendilerini bir çırpıda merdivenin dibinde bulacaklar. Kesacısı, Federal Almanya'da değil de kendi memleketlerinde yoksullaşacaklar, biriktirdikleri Mark'ları hazırdan yiyip yediklerini işleri batıra batıra...

"Yoksulların dönüşü" tablosudur bu. Batı Avrupa kapitalizminin kendisini "refah toplumu" ilan ederek tarihinin tozu sayırlarında bıraktığını sandığı "yoksullar", Batı Avrupa'ya geri dönüyorlar. Onları geri çağırın büyük sermaye ve politikacılar da, kendi yoksullarına daha çok yer açmak için -evet, işi-yeri değil sadece "yer" açmak için- yoksullar arasında "yabancı" olanları geldikleri ülkeye ihraç ediyorlar.

"Yoksulların dönüşü" tablosudur bu. Bir yanda akillara durgunluk veren bilimsel-teknik gelişme ve bu gelişmenin yarattığı nimetler, öte yanda ise Batı Avrupa kapitalizminin tozu tarih sayfalarından çıkartılıp getirtilen "yığınsal yoksulluk". Korkunç bir tablo... Ama değişmez değil. Çünkü ne işsizlik ne de yoksulluk, onu yaratanlara karşı birlikte savageliğinde bir kader değil.

Los Angeles Olimpiyatı oynanan, gelecek yıllarda spor değil ticaret olimpiyatları olarak alınacak. Nitekim daha şimdiden "Özel Sektör Olimpiyatları" deniyor. Olimpiyat stadının önünü süsleyen (!) bu iki başız-beyinsiz atlet heykeli de zaten kapitalizmin spordan ne anladığını, ne beklediğini kanıtlamıyor mu?

● Yazısı 12 ve 13. Sayfalarda

15 Ağustos'ta başlıyor
Sayfa 3'de

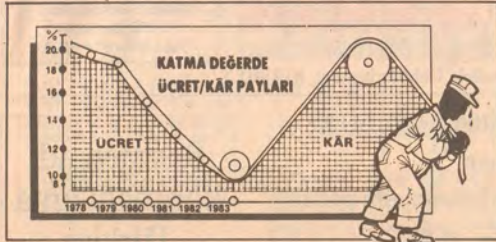
Yeni uzay çağının
şafağı mı, yoksa
akıl sonu mu?
Sayfa 10'da

Avrupa Parlamentosu'nun
yeni başkanı faşistlerin de
oylarını alarak seçildi
A. Derin
Sayfa 5'de

İşçilerin sendikal haklarına
bir "Eylül darbesi"
planlanıyor
Sayfa 4'de

ŞU BİZİM TÜRKİYE

Ücretler düştükçe kâr artıyor

Türkiye imalat sanayiinde ücretin üretim ve katma değer içindeki payının giderek azaldığı belirtildi. Başka türlü söylenince olursa, ücretli kesim son beş yılda enflasyon ve bozuk ekonomik gidişin gerekçe ve tek kurbanı oldu. Yine aynı dönemde kârlarda büyük artış gözlemlendi. Öte yandan ücretlerin katma değer içindeki payı kısmı sektöründe özel sektörden çok daha büyük hızla geriledi. 1978 yılında ortalama yüzde 15 olan ücret payı 1983 sonunda yüzde 9'a kadar düştü.

İşin ilginç yanı, bu sayılan "Tercüman gazetesi"nin vermesi. Gazete "Devlet ve özel sektöre ait imalat sanayinin düşük işçi ücretleri kurtarıyor" diyor ve ücretler düştükçe kârların arttığını vurguluyor. Hey gidi günler hey! Tercüman gazetesi bile bu gerçekleri mi yazacaktı...

Pamuk eller cebe

Türkiye'nin emperyalizme, örneğin NATO'ya bağımlılığının ne anlama geldiğini ve işin faturasının nasıl Türkiye halkının sırtından çıktığını en iyi ortaya koyan, NATO Kuvvetleri Başkomutanı General Rogers oldu. Rogers, Milliyet gazetesine verdiği demecinde görüşlerini açıklarken utanmadan şikâyetlerini şöyleyletti: "Sovyetler Birliği ile NATO arasında dengeler bozuldu. NATO'nun en kısa zamanda yeni teknolojiyle donanması gerekiyor. Bunun için de fedakarlık yapmak lazım. Her ülke savunma masraflarını yüzde 4 civarında artırmalı. Ben Türkiye'ye kişi başına ne kadar ek harcama düştüğünü hesap ettirdim. Bu rakam 1984'de 4 bin lira kadar bir şey. Fazla değil, canım sadece 11 dolar ediyor..." Hadi bakalım Türkiye halkı! Rogers emrettiği "Pamuk eller cepten". Evren-Özal soygunundan elinizde cebinizde birşeyler kalmışsa, onu da Rogers'e verin de Sovyetlere yetişsin, üzülmesin zavallı.

1 Milyona
ikincilik

Anadolu Liseleri sınavları her yıl barın ve yaz aylarında Türkiye'de belli bir kesimin en önemli konusu haline gelir. Bu sınavlara katılan ve Anadolu Liseleri'nden birinde yabancı dil eğitimi görmüş, imzalı, taşıyıcı ve birleşimce...

ŞU "BİZİM" AVRUPA

Valide Sultan da siyaset pazarına sürüldü

Özal'ın son Doğu gezisine annesi Hafize Özal da katıldı ve beyaz başörtüsüyle oğlunun konuştuğu kürsülerin arkasında yer alarak, namaz kılarken fotoğraf çekilerek "Valide Sultan"lık görevini yerine getirdi. Son zamanlarda Türkiye'de Özal'giller için "Özal hanedanı" terimi kullanılıyor. Özal'dan çok "başbakanlık yapmasıyla" tanınan eşi Semra Özal, kızları Zeynep Özal, bırası başbakan oluncu ABD'den gelen Velahit Efe Özal'dan başka, Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarlığına getirilen küçük kardeşi Yusuf Özal, Köy İşleri, Tarım ve Hay-

Özal, Malatya gezisine
annesi ile birlikte çıktı

vançılık Bakanı yeğen Hüsnü Doğan, İçişleri Bakanı bakanak Ali Tanrıyar hanedanının ilk sıralardaki üyeleri sayılıyor. Şimdi eski öğretmen ve tarikat mensubu "Valide Sultan" Hafize Özal da yıllardan beri oturduğu köşesinden çıkarılıp, beyaz başörtüsü, yeldirmesiyle piyasaya ve miting meydanlarına sürüldü. Özal'a bu son akıllı halkla ilişkiler uzmanlarının verdikleri ve bu yolla sempati toplayacağını umdukları söylenirken, kimileri Hafize Özal'ın tarikat mensubu olmasının Doğu'da siyasal yatırımlarına anlamına geleceğini ileri sürüyorlar.

Break dans ve "milli" gurur

Avrupa'da Break Dans modası Türkiye'ye gençlere yayıldı. Avrupa koşulları ve toplumsal-kültürel gelişmeler ve tartışmalar üzerinden

Bu da bizim
yabancı düşmanı

Geçenlerde, Frankfurt yakınında Neuenburg'da ilginç bir olay oldu. Bir Türk üç de Alman işçi buradaki Türk kahvehanesi anırlardan birinde iskambil oynarlarken, oyunu sürekli kaybetti-

İn'den birimle yabancı bir eğitim göre-bilme umutuna taşıyan yüzbinlerce çocuk, yarın aç gibi yetiştirilip, kimilerini intihara ve onmaz sinir hastalıklarına ka-dar götüren bir sinirsel gerilimin içine itilirler. Sonra da sınavları kazananlar bir süre gazetelerin baş köşelerinde yer alırlar. Bu yılın şampiyonu Denizli'den, mü-tevazi bir öğretmen ailesinden çıkarken sınav ikincisi küçük Seyfi Moroğlu'nun ailesi, Seyfi'nin sınav ikinciliğinin aileye yüklediği maddi yükün 1 milyon lira ol-duğunu açıkladılar.

Evliliğe hazırlık dersi

19 Mayıs'ta kızlara pahalı don giydirmek, bugüne kadar ortak olan yaz kamplarını kız ve erkek kampları olarak ayırmak ve bu türden "namus koruyucu" önlemlerle tanınan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler okullara evliliğe hazırlık dersleri konulacağını açıkladı. Bakan, derslerin ilkökul son sınıfıtan itibaren başlamasını düşündüklerini de söyledi. Şimdi Milli Eğitim'in tek eksiği evlilik dersleri miydi, diye soranlar yanında, kimileri de "Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu" diyerek şaşıyor.

"Entegrasyon" kesin dönüşte...

Malatyalı Ökkeş Ağa kendi tabiriyle Almanya'ya 20 yıl önce gidenlerden. 20 yıl Almanya'da çalıştı, yaşadı. 20 yıl sonra Malatya'ya geri döndüğünde, tam gittiği gün gibiydi. Ayağında şalvarı, başında köylü kasketi. Hem de yine memlekete işi.

Bir fotoğrafın düşündürdükleri...

Yukarıdaki fotoğrafta, İstanbul Tıp Fakültesi'nden bu öğretim yılında mezun olan ve tüm erkek arkadaşlarını geride bırakarak ilk üç sırada yer alan üç genç doktor adayı görülmüyor. Solda başı örtülü olan Rabiye Yılmaz bu yılın birincisi. Onu, yanındaki İlknur Tugal izliyor. Nilüfer Gözüm de üçüncülüğü kazanmış bulunuyor. İçine olduğu kadar düşündürücü bir fotoğraf. Başarıların tartışmalarının yeniden tüm kıyızla gündemde olduğu, başarıstüdü düşünün ilan edildiği ve bunun Atatürkçülük ve "İlerlilik" adına yapıldığı bir ortamda, üzerinde düşünülmesi, yüzeyden, sıradan görüşlerin ötesinde yeniden ele alınması gereken bir konu bu. Tıp'ı birincilikle bitiren genççik ve başı bağı doktor adayının başarıstüdü 1984 Türkiye'si'nden çok şeyler anlatıyor.

kültürel çelişkiler ve çatışmalar yüzünden çeşitli alanlarda başarısız kalan gençlerimizi cambazlık isleyen Break Dans'ta son derece başarılılar. Gün geçmiyor ki gazetelerde bir Türk gençinin Break Dans başarısı ballandırılıp ballandırılıp anlatılmasın ve çeşitli yülerden incelen "milli gurur"umuz bu yolla onarılmaya çalışılmasın. İzin mevsimi gelince Break Dans'çılar hünelerini izine gittikleri Türkiye'de de göstermeye başladılar. Nitekim Bravo dergisi şampiyonlarından Ü. Önen ve M. Özalp dans dersi vererek Türkiye tatillerini bedavaya çıkarıyorlar

Anavatanları'na tatil için gelen break dansçılar

Yağmur hastalığı

Doktorlar ve tıp çevreleri Federal Almanya'da yeni bir salgının sürmekte olduğunu bildiriyorlar. Aylardan beri kapa-lı, soğuk ve yağmurlu geçiş havalara yüzünden depresyon, isteksizlik, halsizlik ve aşırı sinirlilik şeklinde kendini gösteren hastalığa bir de ad takılmış: Yağmur hastalığı. Şimdi salgının geçmesi için tek umut havaların düzelmesine kal-mış durumda.

Lise mezunu çöpçülerimiz var

Bir zamanlar Hindistan'ın üniversite mezunu boyacıları anlatırdı Türkiye'de. 1984 Türkiye'sinde ise, Siirt Belediyesi'nin alacağı 25 çöpçü için açtığı sı-naava başvuran 180 adaydan 87'sinin işe ve dengi okullar mezunu olduğu açıklandı. Türkiye'nin kalkındığına gerçekten inanmak gerek galibi. Baksanız çöpçülerimiz bile yakında en azından işe veya üniversite mezunu olacak.

nini andıran lokallerden birinde iskambil oynarlarken, oyunu sürükli kaybettigine sinirlenen Türk işçi karşısındaki Alman'a döndü ve Yahudi asıllı olduğunu bildiği arkadaşına "Hitler işini tam yapmamış. Seni gaz odasına göndermeyi unuttum" dedi. Kendisine bu şekilde hakaret edilen işçinin mahkemeye başvurmaya üzerine, Türk işçi yabancı düşmanlığı yaptığı gerekçeyle para cezasına mahkum edildi. Türküvelilerin yabancı düşmanlığından bu kadar şikayetçi oldukları bir dönemde, kimilerinin işgneyi bile kendilerine batırmadan başkalarına çavuldız batırmaya kalkışmaları ve ırkçılık yapmalarına şaşmamak elde değil.

Kemer takmak zorunlu oldu

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde olduğu gibi Federal Almanya'da da otomobillerin önünde oturanlara kemer takma zorunluluğu başladı. 1 Ağustos'tan itibaren emniyet kemeri takmayan sürücü veya yanındaki yolcudan kişi başına 40 Mark ceza alınacak.

Avrupa'nın göbeğinde Sultansuyu

Federal Almanya'nın her bölgesinde Türküvelilerin mesire yeri olarak seçtikleri bir park, bir bahçe, bir su kenarı mutlaka var. Buradaki piknikçileri, Türkiye'de mesire yerlerine girdiği bakkali, köfteli, zaharlı, pijamalı piknik yapanlardan ayırmak oldukça güç. Ulan da, Türküvelilerin "Sultansuyu" diye adlandırdıkları park bir bahçe bakmadan da Türkiye'deki mesire yerlerine benziyor. Bir çeymesi var ve çeymenin önünde kadın çoluk-cocuk kayakçı olu-nup saatlerce su almak için bekliyor. Aslında bu su içilmiyor, sadece kullanmak için. Ama su başında, çeyme başında kayakçı olmaya alışmış halkımız, alışkanlığından vazgeçmiyor bir türlü.

TÜSTAV

ÖZAL'ın anasının uzun entarisi, bağıştısu ve namaz kılarak çekilmiş boy boy resimlerinde, bugünkü Türkiye gerçeğinin bir parçası yatmaktadır. Öteden beri egemen güçlerin, beylerin, ağaların, sermayenin an bağım an gerici kesimlerinin elinde halkı uyutmak, bilincini bulandırmak için alet olarak kullanılan dinsel inançlar ve din istisman bugün Türkiye'de ANAP ehliyle ve onun içindeki dinci kesimler tarafından son derece tehlikeli bir biçimde yeniden örgütlenebilmektedir. İçinde **değişik** dinsel kesimler barındıran, bir kanadı emperyalizm ve işbirlikçi sermayeye karşı eğilimler taşıyan MSP'den bile çok farklı olarak, bugün Türkiye'de Özal'da ve ANAP içindeki dinci çevrelerde yaygın olan tavır, bir ucu ARAMCO'lara ve Suudi Arabistan perçiliğine, diğer ucu ABD emperyalizmine doğrudan dayanarak son derece tehlikeli bir bağın parçasıdır.

İSTE bu noktada, işçi sınıfı bilimini pusula edinmiş ve işçi sınıfının, emekçi halkın, demokrasinin kavgasını verenlerin söyleyecek sözü vardır. Bu noktada, tek fakültesinin birincilikle bitiren genç kızın bağıştısu takma özgürlüğüne savunmak; ama Özal'ın anasının bağıştısuyla seçim meydanlarında dolastırmasına ve ülkemizin ABD emperyalizmi ve gerici Arap rejimleri gibi an gerici miraskırları dümen suyunu kaplarken demokrasi ve bağımsızlığımız yok edilmesini ve faşizmin -din aygıtına da oturarak- kendini sağlamlaştırmasına sonuna kadar savaş açarak zorundaşı. Bizim çizgimiz bağıştısuyla yeri Arapça dersine söze ilerliyoruz adına karşı çıkmak değildir. Bizim çizgimiz dinci çevreleri ültimümek adına gerici çizgiye poşine takılmak, faşizmi kalmıştırmaya çalışan ç ve dış **düşmanların** halka son derece tehlikeli bir afyon uyuşturmaya çalışmalarına gözümümüz hiç değildir. İşçi sınıfının dinci karşı tavır belidirdi ve sadece teoride kalmamış, neredeyse yüz yüz deneyimleriyle doğrulanmıştır. Türkiye'nin **"sahte sorunlar"** ortamında pusulayı kaybetmemek için o çizgiyi dikhatte, saptamdan izlemek yeter.

Silahlı Kuvvetler'de geniş tutuklamalar yapıldığı doğrulandı

● Kenan Evren Bursa'da yaptığı konuşmada Silahlı Kuvvetler'de tutuklamalar yapıldığını ve halen yapılmakta olduğunu doğruladı. Ancak, tutuklamaların hangi nedenle yapıldığı ve hangi somut olaya dayandığı noktası açıklık kazanmadı

Kenan Evren 31 Temmuz tarihinde Bursa'da yaptığı konuşmada, "12 Eylül öncesi terör odakları Silahlı Kuvvetler için sızmışlar, genel mensuplarımız kendilerini çekmişlerdi ve örgütlerini sokmuşlardı. Bu olaylara karşımıza kişiler yaklaşmıştır ve yakalanmaktadır" diyerek, Silahlı Kuvvetlerde çok sayıda subay ve astsubay binliğinizi haberi doğruladı.

Bildiği gibi, Türkiye Postası'nın 34. sayısında Ulusal Haber Ajansı (UBA) ve BBC'ye dayanan Alpaslan Türkiye'yi kısıpma girişimiyse birlikte Silahlı Kuvvetlerde çok sayıda subayın tutuklandığı haberi yer almıştı. BBC'nin Türkiye Muhabiri David Barch "bir diplomatın kendisine 1200 dolayında askeri personelin tutuklandığını söylediğini" belirtmiş, ancak bunun basit bir kısıpma olayı olmayacağı ve Alpaslan Türkiye'nin şu ortamda çakmak isteyeceğine kimse inmadığını belirtmiştir. Kenan Evren Bursa'da yaptığı konuşmayla tutuklamaların doğrulanmış oldu, ancak tutuklamaların hangi nedenle yapıldığı ve hangi somut olaya dayandığı anlaşılmadı.

"Demokrasi ve Tercüman'ın yayınına durduruldu Ecevit ve Demirel'le yapılan röportajlar yasaklandı

Cumhuriyet gazetesinin kapatılan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ve Tercüman gazetesinin kapatılan AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'e yaptıkları röportajların yayını İstanbul Siyasetim Komutanlığı tarafından yasaklanarak durduruldu. İstanbul Komutanlığı bütün basın organlarına birer yayın yazısı göndererek, 67 liden 41'inde siyasetim uygulamalarının sürdürüldüğü, basın özgürlüğü'nün kısıtlı olduğunu hatırlatı ve bütün basın organlarından yayınlarında daha dikkatli olmalarını istedi. İstanbul Siyasetim Komutanlığı'nun bu yazısı ile birleşti, Tercüman ve Cumhuriyet gazeteleri, Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit ile yaptıkları röportajların yayınına durdurulmak zorunda kaldılar.

Bildiği gibi, bundan bir süre önce Cumhuriyet gazetesinden Yalçın Doğan Bülent Ecevit ile uzun bir söyleşi yapmış ve bu röportajı serisi Cumhuriyet'te yayınlanmaya başlamıştı. Bunun ardından

Öte yandan, Associated Press Ajansı'nın geçtiği habere göre, İstanbul Siyasetim Komutanı'nın istediği üzerine, Cumhuriyet gazetesi yöneticileri ve siyasetim üst düzey yetkilileri arasında bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda, üst düzey siyasetim yetkilileri Cumhuriyet gazetesi yöneticilerinden Bülent Ecevit ile ilgili yayınının durdurulmasını istidiler. Bu ajansın haberine göre, Cumhuriyet gazetesi yetkilileri Siyasetim Komutanlığı tarafından "nezaket" ile yayını kesmeye ikna edildi. Ajansın belirtildiğine göre, Cumhuriyet gazetesi yöneticileri nasıl ikna edildikleri konusunda bir açıklama yapamayacaklarını ve bu konuda konuşmak istemediklerini söylediler.

Tercüman gazetesi de, Süleyman Demirel ile "siyaset din" ve genellikle Türkiye ekonomisinin çeşitli konularıyla ilgili olarak bir söyleşi yapmış ve bunu yayımlanmaya başlamıştı.

Af konusunu rejimin yumuşak karnı olmaya devam ediyor

Af konusunu gündeme geldiğinde Adalet Bakanı başka, Meclis Başkanı başka, Özal başka, Evren bir başka konuşmayı sürdürüyorlar. Aslında aralarında "başkalk" af konusuna bakışlarından, görüş farklılıklarından değil, üsluplarından ve "kıvrıma" dozlardan kaynaklanıyor.

22 Temmuz'da Adalet Bakanı Necat Eldem hafta sonu tatilini Antalya'da güneşin altında denizle kucağı kucağı geçirirken gazetecilerin sorularına "Af konusunda henüz bir müddet yok, ama yakında bununla ilgili sevidirici bir karar çıkacağını umuyoruz" diye cevap verdi. Üç gün sonra, Başbakan Özal, Doğu gezisi sırasında uğradığı Mardin'de "Büyük af çıkarmak için bir nedensiz" derken, daha sonra sanki kendisi aslında afı yakınımsa da asılmaz engeller varmış, omeğin Anayasa'da yer alması affı getirmeyecekler-

le ilgili maddeler konuyu olanaksız hale getiriyormuş gibi bir tavrı takındı. Gazetecilerin "Daha önceki Doğu gezisi sırasında çok kişi af istedi. O zaman düşünmek lazım demeyişler, aradan alıyo geçti, ne düşündünüz?" sorusuna, "Merak etmeyin hala düşünmeye devam ediyoruz. Anayasa'nın kesin engelleyici hükümleri var. Asıl af istemeyen de bu hükümlere giriyorduk. Zaten bütün bir af çıkarmak için bir nedensiz yok. Bazen büyük değişiklikler olur, mesela Türkiye'de 1933'de, 1950'de, 1960'da af yapıldı, bir de 1973'de yapıldı ama kütü oldu" dedi. Gazeteciler "Kendilikle af düşüncüyü musamus yapı" diye sızdırınca da Özal "Hayır, onu söylemek istemiyim. Hassas konudur. Düşünerek lazım. Önemli olan ki affı affediyoruz, kimi affedeceğiz," diye cevap verdi.

Tam o günlerde, Meclis Başkanı Kara-

duman da, bir dergiyi yaptığı açıklamada, "Affın insanı cephesini görmemek mümkün değil. Ama bir de 1970'lerde yaşanan acı tecrübeler var. İksinin dengesi çok zıttır. Yine Meclis'in af konusunda olumlu bir karar verieceğine inanıyorum" diyerek, bir kez daha umut dağıtı.

Ama, bu kadar "af" lafindan sıkılmış olmalı ki, Evren konuyu alışık olduğu biçimde "pasaca" keserek, "Kan kusturanlar af beklemisin" dedi. Bursa'da halka hitaben yaptığı konuşmada Evren, af konusunda özette şunları söyledi: "Daha aradan üç dört yıl geçmedik ama kusturanların affedilmesi, bunların hapishanelerden çıkarılması gibi cadılar seker duyulmaktayın. Bunlar bizi üzmedikler. Senelerce kan kusturanların affedilmesi diye birşey olmaz." Evren, "bunların", yani siyasal tutukluların af kapsamına girmeyeceğini, bunun Anayasa'yla engel-

lenmiş olduğunu hatırlattıktan sonra "Anayasa'yı sizler kabul ettiniz. Kolya kolay da değimez işle" diyerek tehditlerde bulundu. "Affedilecek insan var, affedilemeyecek insan var" diyerek affın tek ölçüsünün kendisi olduğunu hatırlattı.

Af istemek dahi suç

Af konusunu çevresindeki bu şevkeller ve kafa bulandırmalar gözlerken, Özal'ın Doğu gezisi sırasında, Diyarbakır'da ondan siyasal tutuklular için af isteyen iki kişi gözüne alınıyor. Bu olay, siyasal konusunu Evren-Özal rejiminin zayıf halkalarından biri olması düşürdükünü, yurt içinde ve yurt dışında en geniş güçleri bu istem etrafında seferber etmiş çakışmaların önemi bir kez daha gösterdi.

Başta kıdem tazminatı olmak üzere işçi haklarına yeni kısıtlamalar geliyor

Işçilerin sendikal haklarına bir “Eylül darbesi” planlanıyor

Işçilerin ekonomik, demokratik, sendikal, siyasal tüm kazanımlarının 30-40 yıl getirildiği 12 Eylül döneminde, çok önemli olduğu halde pek fazla göze batmayan bir hak çiğnenmesi, son günlerde “Kıdem Tazminatı Fonu” kurulması girişimleriyle birlikte yeniden gündeme geldi. 12 Eylül’ün hemen ardından, Siyasetin Komutanlıklarının sözde işçi çıkartma yasasına paralel olarak, işten çıkarılan işçilerin tek dayanakları olan kıdem tazminatı yükümlülüğü de sessiz sedasız rafa kaldırılmıştı. Sözde işçi çıkartma yasasına, daha doğrusu siyasetinimden izin alınması zorunluluğuna tağmen işverenlerin bir yolunu bularak ve siyasetinimle anlaşarak kapıya koydukları onbinlerce “istenmeyen” işçi, dört yıl boyunca bu yasal haklarından mahrum kaldılar.

Yeni yasa tasarısı

Bir süreden beri tartışılmakta olan, Kıdem Tazminatı Fonu kurulmasına ilişkin tasarısı, gündüz bu durumda yasalaştırmaktan başka bir amaç gütmüyor. Emekçilerin haklarına her tecavüzü “bölüşüm” değil, “bölüşüm reform” vs. gibi sözler arasında gizlemekle başarılı olan Evren-Özal iktidarı bu defa da, “Sosyal güvenlik sisteminin baştan sona düzenlenmesi” yalanıyla, işverenlerin istem ve planlarının sonucu olan “Kıdem Tazminatı Fonu Yasa Tasarısı”nı piyasaya sürdü.

12 Eylül 1980 öncesi uygulamada, kıdem tazminatı esas olarak işten çıkartılan veya işten ayrılmak zorunda bırakılan işçinin bir güvence kaynağıydı ve bu tazminatı işverenin ödemesi yükümlülüğü

Işçi sınıfının kazanımları süngü zoruyla geri alınıyor

me ve kazanımlarının de hesaplanması ve işten çıkartılma halinde kıdem tazminatı ödenmesi gerektiği noktalarında direniyor. Buna karşılık işveren kesimi zaten kendi önerileri olan ve kendi adamlarınca hazırlanmış tasarının metni üzerinde ısrar ediyor ve kıdem tazminatı güvencesini tümüyle ortadan kaldırmayı ve kesimlerini yeni arpağın yaratmayı hesaplıyor. Örneğin TİSK Genel Başkanı Halil Narin mevcut durumun işverenler üzerinde bir kabus olduğunu ve sadece yerli sermayeyi korkutmakla kalmayıp yabancı sermayeyi de kaçırdığını savunuyor.

Tartışmalar sürerken, Türk-İş bir kez daha uzlaşma ve işçiyi satma yolunu seçti. İşçi, işveren ve hükümet yetkililerinden oluşan Çalışma Meclisi toplantısından kendi görüşlerini savunmakla birlikte, toplantı sonunda yayınlanan ortak

deklarasyona, “İşçilerin mülkiyet haklarına hâlel gelmeyecek, işçilerin kayba uğramalarına dikkat edilecek” gibi yuvayarak sözlerden başka hiç birşey koymadığını basarademi. İlgili Kıdem Tazminatı Fonu yasa tasarısının işverenlerin istekleri doğrultusunda olacağına kesin gözüyle bakılıyorlar.

Şimdi top meclise atılmış durumda. Meclisin Eylül ayında yeniden çalışmaya başlaması bekleniyor. Ancak meclis çoğunluğunun yapısı gözönünde bulundurulursa, işçilerin kazanımları haklarına yeni ve çok ağır bir darbe olan tasarının birkaç teknik düzeltme ile yasalaşması ve emeklilik yaş sınırını erkeklerde 55, kadınlarda 50’ye yükselten tasarının hafifletilmesi, sonbaharda, işçi sınıfımız yeni saldırılarına karşı karşıya kalacak.

Avrupalı günde 76 gram et yerken Türkiye’de bu 18 gramdan ibaret

Türkiye Ziraat Odaları Birliği’nin araştırmasına göre, Türkiye halkı yeterli ve dengeli beslenebilmekten çok uzak. Ziraat Odaları’nın raporuna göre, nüfusun yüzde 17,5’i yetersiz kalori alıyor, yani karın doymuyor ve sağlıklı yaşayabilmesi için gerekli besinden yoksun bulunuyor. Yine nüfusun yüzde 10’unda, gerek kafa ve gerekse vücut gelişmesi için en temel madde olan protein eksikliği var. Ayrıca nüfusun yüzde 22,5’i de protein yönünden dengersiz besleniyor. Araştırmaya göre, Avrupa ülkelerinde kişi başına hayvansal protein, başlıca da et tüketimi, günde 76 gramken Türkiye’de bu oran ortalama 18 grama ancak ulaşıyor; kırsal ve yoksul kesimlerde ise yer yer 8-10 gram civarında kalıyor. Örneğin Türkiye ortalamasında yıllık et tüketimi kişi başına 17,5 kiloyken, bu miktar köylerde 5,5 kiloya kadar iniyor.

Ancak aradaki ucurunun sürekli büyümesi de gözden kaçırılmaması gereken bir başka nokta. En iyimser hesaplara yüzde 50’lerde seyreden Türkiye’deki enflasyon oranının, halkın mutfakına yansımaları, kuşkusuz onun boğazından biraz daha kısması, örneğin artık dört rakamlı fiyatlarla satılan (İstanbul’da bifeğin kilosu 1.100 lira) et daha da azalması biçiminde oluyor.

Özal hükümetinin bu çarpıcı gerçekler karşısında yaptığı ise utanmaz bir demagojiyi alabildiğine sürdürmekten ibaret. Bilimsel tutarlılığı olmadığı Güney Amerika halklarının pratikleriyle bir çok kez kanıtlanmış olan bir ekonomi reçeteyi körükörüne yata domuzuna savunan Özal, yükselen fiyatlar yükünden halkın tüketimini kısacağına doğrultulmuş” diyor. Bu hesaplara Türkiye halkının insani ölçülerde et yiyebilmesi için büyük et tekelillerinden mahalle kasaplarına kadar uzanan zincirin her halkasının ayrı ayrı “insafı gelmesi” gerekecek.

Milletvekili maaşlarına zammın hikayesi ve Kenan Evren’in reklam kampanyası

Milletvekili maaş zammını Evren niye veto etti?

13 Temmuz günü, “cunta meclisi”nin

maaşlarının artırılmasına tepki gösteren

işçinin bir güvence sağlandığı ve tazminatı işveren ödemesi yükümlülüğü işçi çıkartmalarda keyifli bir ölçüde olsa önlenilebiliyordu. Halen de yürürlükte olan, ancak sıkıyönetim ve mevcut rejimin nitelikleri yüzünden uygulanmayan kідem tazminatı yasasında kідem tazminatına hak kazanılması için, 1. İşverenin iş akdini feshetmesi, 2. İşçinin hakkı nedenlerle iş akdini kendisinin feshetmesi, 3. Askerlik dolayısıyla işçinin iş sözleşmesinin sona ermesi, 4. Yaşlılık, emeklilik, malulluk durumları gibi dört farklı durum geçerliydi. Yeni taslahta ise kідem tazminatına hak kazanılabilemesi sadece son durumda olanaktı. Yani işten çıkarma, işten ayrıma veya askerlik kідem tazminatına hak kazandırmadığın kідem tazminatı parayı peşit emeklilik ikramiyesine dönüşüyor. Öte yandan mevcut yasadaki kідem tazminatının tavanı yokken, yeni yasa tasarısı 2 milyon lira tavanını getiriyor. Bir başka önemli nokta da kідem tazminatının yeni tasarıda sadece "çiplik ücret" üzerinden hesaplanması...

Yeni tasarıda sözkonusu olan fon SSK ile bağlantılı ve SSK'ya benzer yapıda olacak. İşverenler her işçi için 15 yıl, bu fona prim yatıracaklar. Ama 15 yıldan sonrası için hiçbir yükümlülükleri olmayacak.

Pek çok teknik ayrıntıların olan tasarının yapılması halinde işten atılan işçinin hiçbir güvencesi kalmayacağı gibi, işverenler de istedikleri gibi ve kendilerine hiçbir şey mal olmaksızın işçi çıkarabilecekler. Öte yandan işverenlerin SSK'ya olan prim borçlarının 100 milyar bulduğu hatırlanacak olursa, "devlet güvencesi" altında olacağı söylenen bu fonun güvenilemezliği ve işverenlere yeni bir aralık olacağı da şimdiden belli oluyor.

İşçi çevrelerinin tümünün, emekçinin yana uzman ve bilim adamlarının ve muhalefetçilerin kimi siyasi partiler ve kanatların karşı çıkılması Kідem Tazminatı Fonu tasarisına Türk-İş de karşı çıktı. Türk-İş Başkanı: Yılmaz "48 yıllık müktesep hakkı bir kalemden ortadan kaldırılan, iş teminatının zayıflatıp işverenlerin keyfi işçi çıkarmalarını kolaylaştıran, ekonomik ve sosyal bakımdan bel bel bükülmüş işçinin tek güvencesi kідem tazminatını tehlikeye atan bu tasarıya çalışma bizi bozucu nitelikte görüyoruz" dedi. Türk-İş, kідem tazminatı fonunun kurulmasını ıttır etmiyor, ancak tazminatın hesaplanmasında işçinin ağırlık ücretinden değil, para ve paraya vurulması mümkün tüm yan öde-

13 Temmuz 2002, "cunta meclisi"nin yaz tatiline girmeden önceki son oturumunda Genel Kurul'u yöneten Başkan Vekili, "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları hakkındaki kanunun oylama neticelerini açıklıyorum: Katılan üye sayısı: 319; Kabul: 307; Red: 5; Çekimser: 7. Hayırlı olsun" diyor, böylece 6 Kasım 1983 seçimleriyle "milletvekili" sıfatını kazanmış olanlar üçüncü kez maaşlarını artırıyorlardı. 6 Kasım'dan sonra 117 bin 500 lira aylıkla görev başlaştılar, sonra vergi kesintileri azaltılmış ve maaşları 140 bin liraya yükselmiş, nihayet memurların durumunu iyileştirilmesi kararnameyi uyarınca milletvekili maaşları 180 bin lira olmuştu. Meclis'ten yıldırım hızıyla geçen son yasayla maaşların net 272 bin 567 liraya yükselmesi kabul edilmiş oluyor.

Oylama sırasında sadece 5 üye milletvekili maaşlarının artırılması aleyhinde oyu kullanmış. Bunlardan ANAP'lı Metin Gürdere: "Erbaa ilçesinde kamu tuvaletini tertemiz tutan helacının eline ayda 7500 lira geçişlini öğrendim, helacından utanış, maas zammına karşı çıkıtm" diyerek davranışını açıklarken, diğer milletvekilleri "onun tuzu kura" diyor ve zamma karşı çıkanlarla eski Başbakan Bülent Ulusu, MDP'li Kamran İnan gibi-

Maaz şampiyonları: Genel Kurmay Başkanı Org. Necdet Ürüg ve Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Güzel. Ürüg'ün net aylık maazı 174 bin 251 lira. Özal'ın Müsteşarı veya kın arkadaşı Celal Güzel'in aylık net maazı ise 140 bin 531 lira.

bi çekimserler de, siyasi yatırım yapmak suçuyorlardı. Bulun bulur olup biterken, maaşlarının artırılması için kahramanca çalışan meclis mensuplarının yürüklerinde küçük bir korku vardı: Ya Evren yasayı veto ederse! Nite-

kim yasa çıkar çıkmaz, Evren'in yasayı gözden geçirince, veto etmesinin olanaklı olduğu yolumdaki haberler gazetelerinin birinci sayfalarında boy gösterdi. Hayat pahalılığının dayanılmaz boyutlara vardığı şu günlerde halkın milletvekili

maaşlarının arttırılmasına tepki gösterdiğini iyi bilen Evren ve çevresi "Baba Cumhuriyetçisi" görünümüyle yaratılabilmek için yeni bir fırsat yakalamış durumdaydılar. Evren'in maaş zamlarını veto edecek haber ve söylentiler özellikle ve bilinci olarak şifarişidkçe şifşildi, oyal haline getirdi.

Tüm bu gelişmeler olurken aslında zam görecek milletvekilleri dahil pek fazla telaşlanın yoktu. Yaşlı konusu sadece zammın Temmuz ayı bordrolarına yetişi yetişmeyeceğiydi. Çünkü kamuoyunun saklanan gerçek, Cumhuriyetçisi'nin yasayı veto etmemesi halinde 272 bin lira olacak maaşların, veto durumunda sadece 258 bin liraya ineceği ve Evren'in vetosunun gürültüsüne deymeyeceğiydi. Evren'in niyeti aslında sadece göz boyamak, "halkçı ve eşitlikçi" Başkan rolünü yaratmak ve yeni bir kişilik reklamı fırsatı yaratmaktır. Bunun dışında bu kadar gürültülin ortaya çıkarcak fark sadece 14 bin liranın ibaret kulvardı ki, bu, milletvekillerinin bir çeyre dışarda yemek yedikleri zammın ödedikleri hesaptan çok daha azdı.

Evren, her zamanki gibi, veto etmeye niyetlendiği yasaya hukuksal bir kul bulunulması istemisi ve çevresindeki hukuksal olması da bu kulpu buluvermişti. Veto gerekçesi, zam yasasının temel aldığı "En yüksek devlet memuru" teriminin yorumlanmasında kaynaklanıyordu. Veto edilen yasada milletvekili maaşlarının ödenmesinde en yüksek devlet memuru arasında da yolluk verilmesi ön görülmüştü ve en yüksek devlet memuru maaşına üç dolı olarak Genel Kurmay Başkanı'nın maaşı alınıyordu. Evren'in yorumuna göre ise, subay, üniversite mezunu ve hakimler gibi özel statülerdeki kamu görevlilerinin maaşları zammı esas olamazdı. Bu yorumu göre milletvekilleri maaşları olsa olsa, bugün özel statüde olup da en yüksek maaşı olan Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Güzel'in maaşı oranında yükseltebileirdi.

Sorunun nasıl çözümleneceği henüz bilinmiyor. Ancak milletvekillerine maaş zammından vazgeçilecek değil. Üstelik de yasa yeniden Evren'in yorumuna göre düzenlenebile aradaki fark devde kulak cinsinden. Meclis döluduran eninde sonunda ayda çeyrek milyonu ceplerine indirecekler. Ne var ki, bu vesile ile Türkiye halkı ve nasir günlerce bu konuyla meşgul edildi ve Evren "Vetocu serüveni" kurtarışını oldu.

Son 15 gün içinde 25 kişinin daha idamı istendi

Son onbeş gün içinde açılan yeni davalarda, 25 kişinin daha idamla cezalandırılmaları istendi. Böylece, 6 Kasım seçimlerinde bu yasa ile idam istemiyen yargıçların sayısı 695'e ve idam cesasına mahkum olanların sayısı da 138'e yükseldi.

● İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde başlangıçta 33 sanıklı THKP-C Yolunda Çayan Sempatizantları davasında Askeri Savcı, sanıklardan 12'si hakkında idam ve 21'i hanklarda da 6 yıl 8 ay ile 20 yıl arasındahapisle cezalandırılmalarını istedi.

● İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde başlangıçta 63 sanıklı THKP-C davasında Askeri Savcı, 10 kişisinin idam ve 53 kişinin de 5 ile 25 yıl arasında ağır hapisle cezalandırılmalarını istedi.

● İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde açılan 28 sanıklı Kurtuluş davasında Askeri Savcı, sanıklardan 3'ünün idam ve geri

6 Kasım'dan bu yana, idamla yargılananların sayısı 695'e ve idam cesasına ceptirilmanın sayısı da 138'e yükseldi

kalanların da 25 yıla kadar varan ağır hapisle cezalandırılmalarını istedi.

● Askeri Yargıtay 3. Dairesi, Barış Derneği davasında duruşmalı olarak 21 Ağustos tarihinde inceleyecek. Askeri Yargıtay'a Nisan ayı ortalarında gelen Barış Derneği dava dosyasını Askeri Yargıtay Başsavcılığı inceleyecek 66 sayfalık görüş hazırladı. Başsavcı, sanıklardan 8'i hakkında verilmiş olan mahkumiyet kararının onaylanmasını ve ötekiler hakkında verilen mahkumiyet kararının bozulmasını istedi.

● Askeri Yargıtay Snop-Samsun TKP davasında 13 kişi hakkında verilen cezaları ele alarak bittirildi. Bu hükümlerle ki kararı onayladı ve 4'ü hakkındaki bozdu. Snop-Samsun TKP davasında

Askeri Mahkeme 13 kişiyi 5 ile 8 yıl arasında ağır hapisle cezalandırmıştı.

● Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Müşerref Hekimoğlu ve gazetecinin yazışları müdürü Okay Gönensia hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde yeni bir dava açıldı. Askeri Savcı, Müşerref Hekimoğlu'nun 18 Mayıs tarihli Cumhuriyet'te yayınlanan "İnce Memed ve Ötesi" başlıklı yazısından ötürü, hekimoğlu ve Gönensin'in 1 yıla kadar hapisle cezalandırılmalarını istedi.

● Şair İlhan Özdemirci, şair Can Yücel ve Hayati Aslıyazıcı haklarında açılan ve komünizm propagandası yapmakla gerekçesiyle cezalandırılması istenilen ki yeni dava açıldı. Can Yücel ile Sonat Gazetesi'nin yazışları müdürü Hayati Aslıyazıcı, Can Yücel'in Sonat'ın 5 Ocak tarihli sayısında yayınlanan bir şiirinden ve şair İlhan Özdemirci'nin "Ellerin Sıcak Bir Ülke" adlı şiir kitabından ötürü yargılanıyorlar.

Sola karşı kenetlenilebilen Avrupa sağı iç sorunlarını çözemiyor

Avrupa Parlamentosu'nun yeni başkanı faşistlerin de oylarını alarak seçildi

A. DERİN

Geçtiğimiz Haziran ayında Ortak Pazar üyesi Avrupa ülkelerinde yapılan seçimlerle yeniden oluşan Avrupa Parlamentosu, ilk oturumuna 23 Temmuz günü Strasbourg'da başladı. Avrupa Parlamentosu'nun yeni başkanının ve başkanlık divanının belirlenmesi için yapılan seçimler Avrupa sağı ile solu arasında geçimlere sahne olurken, Parlamento'nun İngiltere ile Ortak Pazar arasındaki ilişkiler konusunda aldığı kararlar, Avrupa sağına kendi iç çelişkilerini bir kez daha gözler önüne serdi.

Başkanlık seçimi

Haziran ayındaki seçimlerle yeniden oluşan Avrupa Parlamentosu, çalışmaları başkanlık seçimiyle başladı. Çok sayıda adayın katıldığı bu seçimlerde en şanslı üç aday bulunuyordu. Bunlar, sosyalist grupları geçen dönemim Parlamento Başkanı P. Dankert, liberallerin ve Paris Belediye Başkanı Chirac'ın partisinden de desteklediği Hristiyan Demokratları aday P. Pimlin ve İtalyan Komünist Partisi listesinde başmız aday olarak parlamentoya seçilen A. Spinelli'yd. Aynı bir grup oluşturan İngiliz Muhafazakarlara ve Le Pen'in liderliğindeki faşistlere ayrıca birer aday gösterildi.

Oylamanın ilk turunu Pimlin önde bitirdi. Ancak başkan seçilebilmek için gerekli çoğunluğunu toplayamadı. İkinci tur gözlemlerince son derece kritik olarak nitelendirilmekteydi. Bu turda sağ, kendi arasında birliği sağlayabilirse Pimlin başkan seçilebilecekti. Aksi takdirde solun adaylarını şansları artmaktaydı. Turların fazla uzaması durumunda da P. Spinelli en şanslı aday olarak görülmekteydi.

P. PIMLIN
Avrupa Parlamentosu'nda bir sağı

ci ise, pek çok gözlemci tarafından faşistlerden oy almış olmasının kamuoyunda yarattığı olumsuz etkileri silmek için bir manevra olarak nitelendirildi.

Başkanlık Divanı seçimleri

Avrupa sağına saldırısı oturumun ikinci günü de sürdü. Seçimlere geçilmeden önce parlamento içindeki bütün gruplar arasında varılan anlaşmaya göre, 12 başkan yardımcılığı için sağdan ve soldan 6'şar aday seçilecekti. Fakat ilk tur oylamalarda sağ kanat parlamenterleri varlığını ilan bu anlaşmaya uymayarak başkan yardımcılıklarının tümünü ele geçirmeye yöneldiler. Ancak ikinci tur oylamada sağ kanat parlamenterleri bu tutumlarından vazgeçtiler ve gruplara

Başkan ve başkanlık divanı seçimlerinden sonra Avrupa Parlamentosu'nun sağ ve sol kanatları arasındaki gerilim yeniden başka bir çatışmaya, Avrupa sağına kendi içindeki uzlaşmazlıklara baktı.

Komisyon başkanlarının seçiminden sonra, Avrupa Parlamentosu 70 aleyhte ve 3 çekimser oya karşı 212 oyları bir karar kabul etti ve geçtiğimiz Haziran ayında Ortak Pazar'a üye ülke başbakanlarının Fontainebleau toplantısında aldıkları kararın tersine, Ortak Pazar tarafından İngiltere'ye yapılması kararlaştırılmış olan "geri ödemesi"ne işkisi alınmasını kararlaştırdı.

Hatırlanacağı gibi geçtiğimiz Haziran ayında Fontainebleau'da yapılan zirve toplantısında, Thatcher hükümetinin dayatması sonucunda, İngiltere'nin Ortak Pazar bütçesine yapmış olduğu ödemelerden bir kısmının "geri ödemesi" kararlaştırılmıştı. Ama buna karşılık Ortak Pazar'ın içinde bulunduğu mali bunalımdan çıkabilmesi için mali kaynakların artırılması da karar altına alınmıştı. Fakat bu kararları ardından Thatcher hükümeti, "mali kaynakların artırılması" kararını, Ortak Pazar'ın harcamaında bazı kısıntılar yapılması şartına bağladı ve Fontainebleau zirvesinde alınan kararların bu yönünden yürürlüğe girmesini engelledi.

Avrupa Parlamentosu'nun İngiltere'ye yapacağı "geri ödemesi"ne işkisi alma kararı, Thatcher hükümetinin bu tutumuna karşı bir tepki oluştururken Ortak Pazar'ın içinde bulunduğu bunalıma da yeni bir boyut kazandırmış oldu.

Avrupa Parlamentosu'nun bu kararı Londra'da, özellikle İngiliz hükümetinde ve İngiliz Muhafazakar Partisi ailelerinde büyük öfke yarattı. İngiliz sağına en çok kızdıkları arasında biri de bu ka-

AYDIN ENGİN Tırmıkış

Bilinçle... Hünlerle...

"Çirıplıktırm. Hepimiz çirıplıktırm. Birden yağmur başladı. İri, çok iri, ılık damlalar. Her yer yanıyordu. Üşüyordum. Çok üşüyordum. Her yer yanıyordu. Kentimiz Hiroşima, sokağımız, köşedeki küçük parkta annemin her zaman oturduğu tahta sıra, evimiz, Paki Amca'nın şekerli dükkanı, bahçedeki küçük çam ağacı, annemin epaydır cansız yatan vücudu... Hep yanıyordu. Kardeşim -uç yaşıyaydı daha, bense büyüyüm, tam altı- nedense hiç ağlamıyordum. Yerde pis, kara bir şey bulmuş ağzına götürüyordum. Küçük bez bebegim elimde sımsıkı tutuyordum. Birakırsam kaybederim diye korkuyordum. Elini uzatıp kardeşimi tutmak istedim. O pis, kara şeyi yememeliydi. Annem her zaman söylerdi onu. Her zaman söyledirdi, her bulduğu şeyi ağzına götürmemesini. Kulundan yakalamak istiyordum. Seçilen geçti elim. Kardeşimin -uç yaşıyaydı daha, bense büyüyüm, tam altı- saçları elimde kaldı. Tüm... Yapış yapış, ıslak... Çok korktum. İklimiz de yüksek sesle ağlamaya başladı... Çok, çok, çok ağladık... Çok..."

Yukarıdaki sözler Hiroşima'nı bir kuzin, 6 Ağustos 1945'e tanıklık eden küçük bir Japon kızının. Hanı şu "Hiroşima'da öleli bir on yıl kadar olan" birnere, onbinlerce küçük kızlardan birinin...

Bugün -yaşayorsa eğer- 45 yaşında. Radyoaktif ısınlamanın ölümcül etkileri onu katlinimaz acılar içinde çok elemiyorsa eğer... Kanşer, nükleer bombadan sonra kaçınılmazla benzeyen kanser canını, küçük bir canını almıyorsa eğer, 6 Ağustos 1945 sabahı, üç yaşıyaydı kardeşide ile birlikte çok, çok, çok ağlayan küçük bir Japon kız bugün 45 yaşında.

Alman otayollarında kol geziyor. Yol boylarındaki küçük, gözaltı kasabaları, köylerin emekçileri "Auto-bahn"dan geçen NATO konvoyları'nı korkuyla izliyor. Dev kamyonlarda dev ölüm füzeleri yükü. Ölüm Batı Avrupa'da kol geziyor.

Öyleyse alanlara... Öyleyse kadın erkek, çocuk, yaşlı genç analar, yollar... Pershing-2 adlı nükleer ölümün kol gezdiği "Auto-bahn"larda çirıplak bedenlerimizle insanlardan, etten kemikten, sinir ve akıldan örülmüş biraz zincirleri kurmak için alanlara...

Et, kemik, sinir, kan ve akci durdurabilir mi atom füzelerinin soğuk mavi çelişini?

Durdur. Emperyalist savaş çabızını bir daha onarılmaz hasara bozmak; emperyalist savaş ilbisini durdurmak kitlelerin ancak milyonlarca, on milyonlarca çirıplak insan bedeninin ve aklının harcıdır.

***

Ya peki El Salvador'da ne yapar barış savasıçısı? Ne yapar "Auto-bahn"da değil, evin içinde, yemek sofrasının başında, bebeginin beşin-şinin başucunda kolgezen ölümüne karşı El Salvador'da kitleler?

Başar tetteği. Emperyalist ulaşığı generalin, işbirlikçi hainin göbeğine, alına doğrutur namıyuz? Gözünü bile kırpmadan indirir ilbisini kara dölünü aşığıya?

Çünkü "Yeryüzünde barışı savunmaktan daha önemli bir görev yoktur." Çünkü Amerikan emperyalizmini, onun işbirlikçilerini durdurmak, ölüm kusan emperyalist savaş çabızını bir dölisli daha kırmak barış savunmakları. Çünkü barış, El Salvador'da da savunulmalıdır. Çünkü düşmanın her duraklaması, her yerinde sayması El Salvador halkının kocaman bir armağandır dünya

görülmekteydi. İkinci tarafta oyalama geçiminden İngiliz muhafazakarlarının ve faşistlerin adayları Pimlin lehine seçimlerden çekildiklerini bildiriyor. Başkice Hristiyan Demokrat adayları arasında- aşırı sağa dokay-sarılar bir blok oluştu. Bu bloğun oluşulmasında M. Thatcher'ın Dışişleri Bakanı'nı bir mesaj göndererek, muhafazakarların sağ adını desteklemelerini istemesi önemli rol oynamıştı.

Oyalama geçiminden önce sol gruplar Pimlin'den, faşistlerin oylarını redetmesini, bu oylar sayesinde başkice seçilirse başkice kabul etmeyeceğini açıklaması istedilerse de, Hristiyan Demokrat aday yanaşmadı. Başkan seçildikten sonra "faşistlerin oyları olmasa da be seçilecektim" biçimindeki deme-

tumlarında vazgeçtiler ve gruplar arasında varılan uzlaşmaya uygun ol- kullandılar.

Büksel'de yayınlanan Le Soir gazetesine göre, Avrupa Parlamentosu'nun tüm yönetimine el koyma arzusuyla ya- nup tutuşan Avrupa sağına, iktidarda tutum değiştirmeyen ne "demokrasiye duyduğu saygı" ne de "verdiği söz bağli kalma düşüncesi"ydi; sadece ilerleye- dük bir hesaptı. Bilindiği gibi önümüz- deki yıllarda İspanya'nın ve Portekiz'in Ortak Pazar'a katılmaları durumunda Avrupa Parlamentosu'ndaki güçler oranının Avrupa solu lehine değişmesi söz- konusu. Le Soir gazetesine göre, Avrupa sağ, böyle bir durumda bu çek solun parlamento divanını kendi tekeline al- masından çekinmiş ve ikinci taro ylama- da tutum değiştirmeye gereğini duymuştu.

çok kızdın noktalarından biri de, bu karar sırasında yapılan oyalama. Avrupa sağının tutumuydu. İngiltere aleyhine alınan kararda, İngiliz muhafazakarları- nın yığılsal desteği ile Başkan seçilebilen Pimlin'in grubu Hristiyan Demokratlar başta olmak üzere bütün sağ gruplar İngiltere'nin aleyhine oy kullandılar. İşin daha da ilginç yanı, Avrupa Parla- mentosu'na bu karar önerisini sunulan- nın büyük bir kısmı da Hristiyan Demok- rat grubun üyeleri idi.

Avrupa Parlamentosu'nun İngiltere konusunda aldığı bu karar, sola kar- gerektiğinde faşistleri bile safları arasına akad kadar domuz topu olmasını bilen Avrupa sağının, kendi iç çelişkilerini aş- maktaki aynı beceriyi gösterme gücünden yoksun olduğunu bir kez daha gözler önüne serdi.

Bugün - tam da şu satırların yazıl- dığı gün- 6 Ağustos 1984. Hiroşi- ma'nın üstünde ilk atom bombasının patladığı o uğursuz günün yitidünü- mü. Tam 39 yıl geride kaldı. Kırkın- cı yıla girdik. O gün, bu gün hep-imiz, yedi iklim dört bucağa yayşayan hepimiz Hiroşimalıyız. Hiroşi- ma'da- yız.

Ne demektir Hiroşimalı olmak, Hiroşi- ma'da yaşamak?
Kaç cilt, kaç yüz cilt yazılabilir bu soruyu yanıtlamak için...

Ne demektir Hiroşimalı olmak, Hiroşi- ma'da yaşamak?

(Yazıp çizme mesleğinde usta belledğimiz ağabeylerden öğrendi- mişiz: altın öğütlerden biri şöyle der: "Eğer bir konuyu biri senden önce ve senden daha iyi ve senden daha kestirme söylemişse; sen de lafi uzatma. Tırnak aç ve o sözü ol- duğu gibi aktar. Dürüstce, hakça- sı ve kestirmesi budur!")

"Bugün yüz yüze baneşı sa- vumaktan daha önemli bir görev yoktur" (Leonid ilç Brejnev)

Bu kadar. Sorunun yanıtı bu kadar kısa, bu kadar yalın...

Batı Avrupa'dasınız. Emperyalist savaş iblisi, bu yapıları anarakarı (kita- y) bir atom cehennemine çevir- mekte perva bilmiyor, dur durak ta- nımıyor. Pershing-2 füzeleri Federal

doğrısın bir armağandır dünya baneşına...

Gözden kaçırılmayalım emperya- lizm savaşını irmandırarak uzatabili- yor yaşamını. Kendine pazar edip soyup soğana çevirdiği ülkelerde ancak savaşış kıskırtarak, en azın karkların sağladığı savaş sanayini la bire genişleterek, geliştirerek e- konomisini ayakta tutabiliyor. Yer- yüzünü bir kaç yüz kere çok ede- bilecek atom silahları üretimini, bu kama, ölüme, bu soyguna, bu zulme karşı çıkan ilercil insani ilişkileri be- mek, durdurabilmek için la bire tir- mandırıyor.

El Salvador'da devrimin güneşi doğarsa bu emperyalist sömürünün candaamlarından birinin daha ke- silmesi demektir. Nikaragua'da, An- gola'da devrimi pekiştiren her adam bu ülkeleri emperyalist sömürü a- ından biraz daha uzaklaştırıyor ve bu, emperyalizmin bir başka canda- marnın kesilmesine işarettir.

Türkiye'de Evren-Özal faşizminin yıkılışına doğru atılan her adım, el- de edilen her kazanım, emperya- lizmin Ortadoğu'daki savaş ve sö- mürü planlarında bir aksama, bir köstek demektir.

Yani baneşı savunmanın bir baş- ka kalıdır.

Baneşı savunmanın reçetesi yok. İnsanlar barış savaycılarından bilinc- le, buluşla, yaratıcılık ve hürerle baneşı savunmalarını istiyor.

Yeni bir öneri paketi daha geliyor ve bir dizi olumlu öneri daha içeriyor

"Hessen Kararları" yabancılar da umut, gericilikte tepki yarattı

CDU/CSU'lu İçişleri Bakanı Zimmermann'ın insan haklarına ve uluslararası hukuka zıt yabancılar kanununu hazırlığına anlamı ve özüü bir cevap niteliği taşıyan Hessen kararlarında, ülkede katolik ve Protestan kiliselerinin ödenen bir savu- nacakları yabancılar politikasına uyumlu ilker benimsendiği dikkati çe- kiyor. Nitekim Hessen İçişleri Bakanlı- ı'ndan yapılan bir açıklamaya göre Ağustos ayı sonunda yeni ve olumlu öne- rileri içeren bir paket daha yürürlüğe so- kulacak. Yeni pakette sosyal yardım alan yabancı işçilerin sınırısı edilmelerinin önüne geçiliyor, Federal Almanya'da doğ- an ya da okula bu ülkede başlayan ikinci kuşak yabancıların sınırısı edilmeleri yasaklanıyor ve 1985'ten sonra yabancı- lara yerel seçimlerde oy hakkı tanımacığı bildiriliyor.

Federal Almanya'da en fazla yabancı- nın yaşadığı Hessen Eyaleti'nde, Eyalet İçişleri Bakanlığı tarafından sessiz seda- şı hazırlanp eyalet parlamentosunda kabul edilen bir kararla yabancılar çok önemli ve oldukça olumlu haklar tanındı. Başta CDU/CSU olmak üzere geri-

ci güçlerin hemen her kesiminde tepkile- re karışılan "Hessen Kararları"na göre, yabancı işçi çocuklarına uygulanana 16 yaşaşağı kaldırıldı. Kararlarda ayrıca a- lelerin çocukları yanlarına getirile- meleri için eşlerden her ikisinin de Fede- ral Almanya'da bulunması koşulu da kal- dırılıyor.

Hessen kararlarna gerici güçlerden gelen tepkilerde, bu kararın Federal Almanya'ya bir "göçmen ülkesi"ne çevir- receği ve çok sayıda yabancının Federal Almanya'ya "doluşacağı" iddia ediyor. Ancak Hessen İçişleri Bakanı Horst Win- terstein tarafından açıklanan sayısal ver- ler iddiaların asılsızlığını ortaya koydu. Winterstein'in açıklamasında Almanya- 'daki genel yabancıların sayısında düşüş olduğu, örneğin 1982'de ülkeye 72 bin genel yabancı gelirken, 13 bininin de Fede- ral Almanya'ya terketildiği bildiriliyor. Sözkonusu kararlarn, küçük farklarla yıllardır Bremen Eyaleti'nde uygulan- ılen olduğu duna dikkat çekiliyor ve bu uygulamaya sandığı ya da gösterilmek istendiği gibi Bremen'e büyük bir yaban-

ci göçü doğurmadığı hatırlatılıyor. Hessen'in en büyük kenti Frank- furt'un CDU'lu Belediye Başkanı Wall- man, eyalet parlamentosunda benime- sen kararları uygulamama niyetinde ol- duğunu resmen belirtti. Ancak varolan yasalara göre ancak "zorluk çıkarmak" mümkün. Yasanın uygulanması ise Ana- yasa Mahkemesi'nce iptal edilmedikçe kesinleşmiş durumdur.

Batı Berlin'de yabancılar dönüş şantajı

Batı Berlin Sosyal İşler Senatosı'na CDU'lu Fink, geçitimiz giclerde yapıp basın toplantısında, İçişleri Senatosı'na Lummer'ın "Zimmermann'ın" yabancılar politi- kasının sürdürüleceğini söyledi. Fink'in bir yandan "entegrasyon a işliğin çalışma- lar sürüyor", diğer yandan da "yabancı- lar ya Alman vatandaşlığına geçer, ya da giderler" şeklinde konuşması, ilercil Tür- kiye öğütlerinin tepkisine yol açtı.

Fink, konuşmasının bir yerinde Alman vatandaşlığına "göçün" müş gibi gösteri-

ken, bir diğer yerinde de 245 bin yaban- cının yaşadığı Batı Berlin'de geçitimiz- yi yalnızca 200 kişinin Alman vatandaş- lığına geçtiğini bildirildi. Senato'nun Ya- bancılar Görevlisi John'un Alman vatan- daşlığına geçmek için, başvuru yapmakla başlayan işlemlerin parasının yaklaşıp "bir aylık ücret" e eşit olduğunu söylemesi ü- zerine, toplantıdaki gazeteciler tüm işle- mlerin gerekçe 4-5 bin Mark'a malolduğu- nu belirttiler.

"Entegrasyon" dan bahseden John da "geriye dönüş teşvik yasası"nu övdü. An-

cak Batı Berlin'de başvuru yapanların sa- sayısını yalnız 1300 olması - kabul edilen başvuru sayısı 650- arasında Batı Berlin'de hemen hiç ilgi görmediğini gösteriyor.

Fink, basın toplantısında övünerek, ır- karkı eğiitimi için işyeri bulan yabancı gençlerin sayısının da son iki yıl içinde 1562'den 2947'ye yükseldiğini bildir- di. Ancak Batı Berlin'de şu anda sözkonusu 42 bin işyerinin sadece yüzde 7,2'sinden yabancı gençler yararlanabiliyor. Yabancı gençlerin tüm gençlere oranı ise yüzde 18.

RÖPORTAJ

Dil-sosyolojisi
uzmanıTOVE
SKUTNABB-KANGASsorularımızı
yanıtladı

Anadil eğitimi üstüne uluslararası düzeyde ünlü bir uzmanın görüşü

İki dillilik mümkün ve zorunlu
... ama anadil temeli üstünde!

TÜRKİYE POSTASI: Anadil, iki dillilik ve azınlıkların dil eğitimi konusunda bir çok kitap ve makalenin olduğu biliyoruz Tove, Öncelikle seni bu konuda çalışmaya yönelten ilgi gücün ne olduğunu öğrenmek isterdik.

TOVE SKUTNABB-KANGAS: Kuskusuz bunda kendi yaşamımdır, çocukluğumun, kendi karşılaştığım güçlüklerim, sorunlarım ve içinde yetiştiğim toplumun veya toplumların payı vardır. Ben Finlandiya'daki İsveçli azınlıklardanım, çevrem de öyle. Daha sonra kızım 12 yaşındaki Danimarka'ya geldi. Fince konuşuyordu ve çok az İsveççe biliyordu. Pek çok olanakların olduğu ve İskandinav ülkelerinin ortak kültüründen çok şeyler aldığı halde kimin zorlukları karşılaştı. Öte yandan dünya görüşüm olarak da, egemen çoğunluğun azınlıklar ve onların başta dil olmak üzere tüm kültürel sorunlarına ilgi duydum. Bilim ve araştırma daha olarak bu alanı benimsedim.

TÜRKİYE POSTASI: Son dönemlerde, özellikle yabancı işçi çalışan ve "azınlıklar"la sorunları olan tüm Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde, anadil ve azınlıkların eğitim sorunları önem kazanmış görünüyor. Bu konuda ne diyorsun?

TOVE SKUTNABB-KANGAS: Bu birbake göre çok kalıms bir konu bile sayılabilir. Ötenden beri konuya ilişkin çalışmalar vardır. Özellikle de her halde sömürge geçişleri yüzünden-İngilizler konuyla her zaman ilgilidiler. Ancak son on yıldır Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde

rünen bu durum iki ülkedeki yabancı işçilere ve azınlıklara karşı uygulanan "resmi" politikaların farklılığından kaynaklanıyor. Federal Almanya'da benim görüşüme göre yabancı işçilerin bir numaralı düşmanı ayrımcılık (Segregation), onları gerek bir entegrasyonun dışında tutmak istemek, onları toplumun dışı dışına itmek ve azınlık grubu halinde tutmak yönelimidir. Buna karşılık İsveç'te ve tüm İskandinav ülkelerinde en büyük düşman zorla özümseme (asimilasyon) kültürel benliğini yitip kendisiyle bütünleşme eğilimidir. Bu yüzden de siyasal kararlar hakim olanların egemen kesimleri adına ve onların çıkarları doğrultusunda bildirildikleri anadil politikaları karşısında uyanık olmak gerek. Bunun için örneğin Bayera modeli Federal Almanya'da yaşıyor da, altı yıl anadil eğitimi modeli -eksklüzivlerine rağmen- İsveç'de savunulması gereken bir modeldir.

TÜRKİYE POSTASI: Yani anadil eğitimi konusunda reçeteler olmayacağı söyleniyor. Ama temel bir ilke, her yerde doğru bir temel anahtarı sağ edilemez mi?

TOVE SKUTNABB-KANGAS: Ben sadece uygulamaların çeşitli olabildiğini söyletim. Temel bir ilke var. Bu da anadilin temel olduğu ilkesi. Ulusal kültürün-

den, kendi kültüründen kopmuş, ona yabancılaşmış kişi toplumsal olduğu kadar psikolojik zorluklarla da karşı karşıya kalıyor. Dil ise kültürün ana parçasıdır. Dil düşüncüyü, kültür birikimini korur ve geliştirir. Eğer bir Türk çocuğu kendi kültürüne, kendi öz yaşamına ilişkin sözcükleri Türkçe öğrenmezse, kendi öz kültürünün bir bölümü de bu çocuk için yok olur. Bu ise, en "entegre" diyebileceğimiz kişiye bile önemli boşluklar, kişilik zaafları yaratır. Öte yandan anadil ikinci dilin öğrenimi için de bir baryuma çevresidir. Yani anadilini iyi bilen, iyi konuşan çocuk ikinci dili de daha cabuk ve daha temelden öğrenme olanakna sahiptir. Nihayet, anadilin geliştirilmesi o dil grubunun üyelerinin kendi içlerindeki iletişimi de kolaylaştırır.

TÜRKİYE POSTASI: Pekli bu durumda "çokgünlük dil" de denilebilecek ev sahibi ülke dilinin öğrenilmesi nasıl olacak. İkili dilin bağlantısı nasıl kurulacak?

TOVE SKUTNABB-KANGAS: Önce izin verirken şu "ev sahibi ilke" sözüne karşı söyleyeceğim bir kaç söz var. Bu terim özünde azınlıkların "misafiri" olduklarını vurguluyor. Bu entegrasyon politikaları konusundaki bir seçmeyi de içeriyor tabii. Ama göçmenlerin öyle geçici misafiri-

olmadıkları artık görüldü. Fakat "ev sahibi" teriminde ısrar ediliyor. Bana söyleyiniz Allah aşkına! Hangimiz misafirlerimize Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde yabancı göçmen işçilere yapılan muameleyi yaparız? Ben bu terimi iki yüzülü buluyorum. Şimdi asıl sorunuza geleceğim olursak, benim savunduğum görüş asla basit bir tek dillilik değil. Aksine anadile önem veren, anadil temeli üzerine kurulu bir iki dillilik öneriyorum. Bunun mümkün ve zorunlu görüyorum. Yani azınlık çocuklarına kendi anadillerini ve bulundukları ülke dilini öğretmenin hem de iyi öğrenmenin yolları, yöntemleri vardır. Ve bunu yapmak zorunludur da. Ama bunun uygulamasının nasıl olacağı, demin de söylediğim gibi ülkeden ülkeye değişecek olan ve teknik tarafı ağır basan bir konudur.

TÜRKİYE POSTASI: Pekli bu yoldaki çalışmaları kimler yapacak? Bunda göçmenlerin iş ailelerini düşen pay nedir Tove?

TOVE SKUTNABB-KANGAS: Bu önemli bir soru. Özellikle yabancı işçi ve göçmen örgütlerinin, yerel örgütlerin, araştırmacılar, baskı grubu niteliğinde olabilecek birlikler örneğin sendikalarla, enstitülerle işbirliği yapmaları gerek. İkincisi ve ben de daha önemlisi, özellikle ailelerin kendilerinin anadilini öğrenimi farketmeleri gerek. Bir konuyu dikkatinizi çekmek istiyorum. Azınlıklar çok ezildikleri ve çok az hakka sahip oldukları için, bu durum bazan onların bulundukları ülkenin kültürünün ve dilinin çok daha "üstün" olduğu yanlış kanısına götürüyor. Bu bakış açısıyla kim aileler "Bu ülkede başarılı olmak, kabul edilmek için bu ülkenin dilini bilmek gerekir. Türkçe öğrenmeye, kendi dezerimizde gerek yok." diye düşünüyor. Bu Franz Fanon'un "sömürgeleştirilmiş bilgin" dediği şey işte. Yani

İsveç'te
yabancılar
çifte vatandaşlık
hakkının
tanınması
isteniyor

Osman İKİZ

Batı Avrupa ülkelerinde çalışan yabancı işçilerin önünde duran sorunlardan biri de "çifte vatandaşlık hakkı". Türkiyeli göçmen işçileri temsil eden bazı örgütler, bir süreden beri Batı Avrupa ülkelerinin yabancılar için çifte vatandaşlık hakkının tanınmasını istiyorlar. Geçtiğimiz 24 Temmuz günü İsveç'in en büyük sabah gazetesi Dagens Nyheter'de bir yazısı çıkan Devlet Göçmen Dairesi Genel Müdürü Thord Palmlund da göçmen işçilere çifte vatandaşlık hakkının tanınması gerektiğini açıkladı. Palm-lund, söz konusu yazısında, bu hakkın verilmesini engelleyen Avrupa Konseyi Vatandaşlık Anlaşması'nın geçerliliğini yitirdiğini ve İsveç'in bu anlaşmaya bağlı kalmaması gerektiğini savundu.

Vatandaşlık Anlaşması

Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin 1963 yılında imzalamış oldukları Vatandaşlık Anlaşması, bu ülkelerde yaşayan kişilerden birinin fazla ülkenin vatandaşlığına sahip olmasını engelliyor. Bu nedenle de, Batı Avrupa ülkelerindeki göçmen işçiler kendi ülkelerinin vatandaşlığından çıkmadan yaşadıkları ülkenin vatandaşlığına geçmiyorlar. Bugün için çok sınırlı sayıda istisnal dışında genel durum böyle.

Çifte vatandaşlık ve demokrasi

Göçmen Dairesi Genel Müdürü

Tove Skutnabb-Kangas Kimdir ?

İskandinav ülkelerinde ve uluslararası planda önemli bir dil-sosyolojisi uzmanı olan ve özellikle azınlıkların dil sorunlarıyla ilgilenen Tove Skutnabb-Kangas uzun yıllardan beri Danimarka'da yaşıyor ve çalışıyor. Çok dillilik sosyolojisi, azınlıkların dil sorunları, dil eğitimi konularında çok kitabı ve yazıya yakın makalesi var. Kendi de

BILINGUALISM OR NOT

The Educator of Minors

TOVE SKUTNABB-KANGAS

İnsanlar ılgılıydılar. Ancak ne kadar da yadırtıcı Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde gözlenen yabancı veya onların tabiriyle "mınsalı işçi" yığılması konusunda gruplar, asimilasyon, entegrasyon, azınlık kültürleri gibi sorunlar daha güçlü biçimde gündeme geldi. Çözüm bekleyen sorunlar kendilerini dayattılar. Bu konuda son yıllarda oldukça verimli bilimsel tartışmalar sürüyor ve araştırmalar yapıyor. Örneğin daha birkaç hafta önce İsveç'te Uppsala kentinde "İskandinavya Dördüncü Uluslararası İki Dililik Semineri" yapıldı. Ben de oradaydım. Sımdı Ağustos'un ilk yarısında Brüksel'de "7. Uluslararası Uygulamalı Lengüistik Kongresi" yapılacak. Tüm bu türden dil kongrelerinde, konu doğrudan doğruya iki dillilik ve azınlıkların anadil sorununa olmasa da, bu sorunlar kendilerini dayatıyor ve tartışılıyor. Federal Almanya'da son dönemlerde anadil ve anadil eğitimi tartışmalarının hızlandığını biliyoruz. Kısaca ortaya çıkan ihtiyaçlar, toplumsal sorunların zorlaması, çözüm arayışlarını, tartışmaları da dayatıyor.

TÜRKİYE POSTASI: Pekli asil konuya girelim. Senin anadil ve anadil eğitimi konusundaki görüşlerini öğrenmek isterdik.

TOVE SKUTNABB-KANGAS: Daha sonra yanlış anlamasın için hemen şunu belirtmek istiyorum. Anadil ve anadil eğitimi konusunu, bu konudaki farklı düşünce ve uygulamaları, azınlık grubunun yaşadığı ülkedeki siyasal durumdan, siyasal iktidarların yapısından ve bunların doğrudan sonucu olan farklı entegrasyon veya azınlıkların çözümleme politikalarından ayrı düşünmek olanaklı değildir. Daha açık söyleyecek olursam, örneğin bir İsveç ve bir Federal Almanya'da, anadil eğitimi konusundaki aynı modeli savunmak pek de gerçekçi olmayabilir. Size bir örnek vereyim: Göçmen işçi çocuklarının eğitimi konusunda uzmanların tavsiyeleri İskandinav ülkeleri ile F. Almanya'da birbirlerine taban tabana zıt. İsveç'deki halen deneme döneminde olan altı yıl anadil eğitimi uygulamasının genellikle iyi sonuç verdiği ileri sürülür ve savunulurken, ilk başta bunun benzeri olan Federal Almanya'daki Bayera ulusal sınıflar uygulamasını savunmak olanaklı değil. Zaten aynı sağ verimlilik dışında pek de savunulan ve tavsiye edilen bir model değil bu. Ama bana sorarsanız İsveç'te anadil eğitimi modelini savunana larla Federal Almanya'da anadil eğitimi yapan ulusal sınıflar modeline karşı olanların ikisi de haklı. İlk başta ters gö-

retilen sorunları, dil eğitimi konularında üç kitaba ve yüze yakın makaleli var. Kendisi de Finlandiya'daki İsveçli azınlıklardan olan Tove Skutnabb-Kangas son dönemlerde özellikle İskandinav ülkeleri ve Federal Almanya'daki azınlıklardan ve bunlar arasında ki en önemli grup olan Türküye illerini entegrasyon, dil ve eğitim sorunlarıyla ilgileniyor. Çalışma ve araştırmaların desteklemek için Afrika ülkelerinden Sovyet Cumhuriyetleri'ne, örneğin Özbekistan'a kadar çeşitli yerlerde incelemeler yapan Kangas'ın İngilizce basımı yapılmış son kitabı "iki dillilik mi? Azınlıkların eğitimi mi?" başlığını taşıyor. Türkiye Postası Tove Skutnabb-Kangas'ın anadil eğitimi konusundaki görüşlerini öğrenmek ve başlatmış olduğumuz anadil eğitimi tartışmasına yeni bir boyut sağlamak üzere kendisiyle bir görüşme yaptı.

MULTILINGUAL MATTERS ?

Anadil eğitiminde "İsveç Modeli" nedir ?

Anadil eğitimi konusunda sık sık sözü edilen İsveç modeli dokuz yıllık temel eğitimin ilk altı yılında çocukların tüm dersleri kendi dillerinde, örneğin Türkçe okumalarına dayanıyor. Derstede İsveç'te temel eğitimi izlenen program aynen izleniyor. Öğretmenler İsveççe ders programlarını izleyerek Türkçe ders anlatıyorlar. Buna paralel olarak birinci sınıfta ilk saat olarak başlayan İsveçli dil dersleri her yıl artırılarak çocukların 7. eğitim yılında tüm dersleri İsveççe izleyebilmeleri sağlanıyor. Altieler çocuklarını tüm derslerini Türkçe yapıldığı bu sınıflara gönderip göndermemekte serbestler. Stockholm kentinde Türküye illerinin yoğun olarak bulundukları semtlerdeki okullarda açılan bu sınıflara, bu sınıflara devam edebilecek yastaki Türküye illerinin çocukların yüzde 22'si geliyor. İsveç'in Göteborg kentinde de aynı uygulama yapılıyor. Bu uygulamaya İsveç'te 1978 ders yılında başlandı ve o günden sonra ciddi tartışmalara neden oldu. Bu yıl 1978'de okula başlayan çocuklar göz öneminde yedinci sınıfı İsveç'li çocuklarla birlikte okuyacaklar ve uygulamanın sonuçları, başarı oranı ve zayıf yönleri asıl o zaman ortaya çıkacak. Anadil temel eğitim uygulamaları Türküye illerinde Finlandiya, Yunanlılar, Yugoslavlar için de geçerli bulunuyor. Nitekim resimde görüldüğü gibi 1981 yılında İsveç'te anadil eğitimi için ayrılan fondan kusur yapılmak istenince tüm göçmen grupları bu kararı ortaklaşa protesto ettiler.

Tove Skutnabb-Kangas'a görüşlerini aktardığı için teşekkür ederken, o "bu konuşma o kadar çok boyutlu ki, bugün sadece bir giriş yapabildik" diyor.

Göçmen Dairesi Genel Müdürü Palmund, Dagens Nyheter'de yazdığı yazısında, Avrupa Konseyi Vatandaşlık Anlaması'nın pratik olarak geçerliliğini yitirdiği görüşünü savunurken, 1963 yılından bu yana Batı Avrupa ülkelerine büyük göçmen işçi akımı olduğunu, bu nedenle bugünkü durumun çok farklı bir boyutta ele alınması gerektiğine dikkati çekti.

THORD PALMUND
İsveç Göçmen Dairesi Müdürü

Ekmek parası kazanmak için başka bir ülkeye göç eden insanların yaşadıkları ülkede vatandaşlık haklarından yoksun oldukları için demokratik haklarını da kullanamadıklarını işaret eden Palmund, gıfte vatandaşlık hakkıyla bu sorunun da çözümü kavuşacağını belirtti ve "Göçmenler seçme ve seçilme hakkına kavuşmakla politik yaşama daha aktif katılacaklardır ve böylelikle demokratik yaşam daha sağlıklı bir yapıya kavuşacaktır" dedi.

Nüfusun yüzde 4'ü yabancı

Bugün İsveç'te toplam 325 bin 413 göçmen yaşıyor. 8 milyon 324 bin nüfusu İsveç'te yabancıların oranı yüzde 4 dolayında. Göçmenler içinde en kalabalık grubu yüzde 46,3'le Finlandililer oluşturuyor. Finlandililer Yugoslavlar ve Norveçliler izliyor. Dördüncü kalabalık grup 20 bin 900'le Türküye illeriler oluşturuyor. Bunlardan yaklaşık 12 bin Süryanî, 3 bin Kürt, geri kalan 6 bini de Türk.

İşsiz sayısı arttıkça, Arbeitsamt yardımlarından yararlananların sayısı da sürekli düşüyor

Federal Almanya'da 1,5 milyon işsiz açlık sınırında...

"Dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Federal Almanya'da yoksulluk her zaman vardı: Emekliler, evsizler, sakatlar, yabancılar, sosyal yardım alanlar... Ama en yıldıran yığınsal işsizlik ve işsizlik paralarının yapılan kesintiler sonucunda bu bilinen yoksulluk biçimlerine Federal Almanya tarihinde ilk kez yeni bir yoksulluk biçimi daha eklendi: İşsizlerin yoksulluğu... 1983 yılında 5 milyon işçi ve memur, en az bir kez "işsiz" olarak Arbeitsamt'a kayıt yaptırdı. 1974-1983 arasında ise 12,5 milyon kişi işsizliğin ne olduğunu "bir kez" öğrenmek zorunda kaldı. Yine aynı süre içinde uzun süre işsiz kalmalar ve serletirilen yasalara sonucu işsizlik parası alanların sayısı da büyük ölçüde azaldı."

Geçtiğimiz ay yayınlanır yayınlanmaz Federal Almanya'da bomba etkisi yaratan "Yeni Yoksulluk" (Die neue Armut) adlı kitapçık, ülkenin içinde bulunduğu korkunç tabloyu sergilemeye bu sözlerle başlıyor.

Hiçbir satırı okunmadaki gelişmesi gereken bu kitapçık, ekonomist ve yazar Werner Baislen, Hans Nakielski, Karl Rössel ve sosyolog Rolf Winkel tarafından yazıldı ve Alman Sendikalar Birliği DGB'nin ve Hans Böckler Vakfı'nın parasal desteğiyle yayınlandı. Nürnberg'deki Federal Çalışma Dairesi'nin ve daireye bağlı "Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung-IAB"nin kayıtlarından yararlanarak hazırlanan bu kitapçığın sergilediği acı gerçeklerden bir bölümünü aşağıda sunuyoruz.

Yeni Yoksulluk adlı kitapçığın yazarları, 1930 yılında başlayan bugünkü ekonomik krizin yarattığı işsiz yığınlarının her geçen yıl nasıl biraz daha açık sınıma itildiklerini gözler önüne seriyorlar. Diğer kapitalist ülkelerde olduğu gibi Federal Almanya'da da önmüttezdeki yıllarda bu işsizler ordusunu tekrar emilecek bir ekonomik canlanma beklentimiyse oluştu, işsiz yığınları için kapaklanlık bir gelecek çiziyor.

Açlık sınırındaki

1 milyon 600 bin işsiz

Bugün Federal Almanya'daki işsiz sayısı, resmi kayıtlara, yani Arbeitsamt'ların kayıtlarına göre 2 milyon 200 bin kişidir. Ama bu yalnızca "resmi kayıtlara" göre böyledir. 1982 yılında işsiz sayısı 2 milyon sınıırı aşınca, Arbeitsamt'lara kayıtlı olmayan işsizler "işsiz" sayılmamaya başlandılar. Federal Çalışma Dairesi-ne bağlı olarak çalışan IBA enstitüsü 1982 yılından beri "gizli işsiz" sayılarını yayınlamaya sürdürdü. Ama diğer bazı araştırma enstitülerine göre, Arbeitsamt'a

riye kalan 637 bin "kayıtlı işsiz" en iyi durumda 354 Mark'lık sosyal yardımla geçinmeye mahkum.

Böylece şu anda çalışabilir nüfusun her 8 kişiden birisinin işsiz olduğu Federal Almanya'da, her 15 kişiden biri, yani tüm işsizlerin yarısı açlık sınırında yaşıyor. Yeni Yoksulluk adlı kitapçığın yazarlarının ortaya koydukları ve durumu daha da korkutuşturan gerçek ise şu: İşsiz sayısı arttıkça ve işsiz kalma süresi uzadıkça "işsizlik parası" ve "işsizlik yardımı" haklarından yararlananların sayısı da hızla azalmaktadır. Örneğin 1977 yılında her beş işsizden biri "işsizlik parası" ya da "işsizlik yardımı" alamazken, bu sayı 1983 yılında her 3 işsizden birine yükseldi.

Sosyal yardım alınsa mı iyi, hiç alınmasa mı?

Federal Almanya'daki yasalara göre, işsiz kalan bir kişi en fazla bir yıl süreyle alırsa ortalama 941 Mark olan "işsizlik parası" alabilir. Bir yıl sonra bu hak bitiyor ve kendisine diğer durumu köşul-

Çalışabilir nüfusun her 15 kişisinden biri açlık sınırında

olan 354 Mark'lık sosyal yardımın kişi başına hesapları şöyle: 36,5 gram et, 30 gram salam. Ayda: 60 gram sabun, 16 kilowattlık elektrik, 4 kerelik pul parası, 6 otobüs bileti, 1 kitap ve 300 gram kahve. Yıldı: 1 Ampul!

"İşsizlik parası" ve "yardımı"nın kesilmesi sonucu sosyal yardım almak zorunda kalan işsiz ailelerin sayısı, son beş yılda 41 bin artarak 95 bine yükseldi. Çeşitli araştırmalar, utanç duygusu, gurur, bu hak konusunda bilgilendirilme, Sosyalistlerin zorunlu çalıştırma uygulaması ve yabancıları dışı sınırdışı edilme korkusu gibi bir dizi neden yüzünden; sosyal yardım için hiç başvuru yapmayan işsiz ailelerin sayısının da yüksek olduğunu gösteriyor. 1980'de 100 işsiz ailede 48'i hakları olduğunu halde sosyal yardım için başvuru yapmıştı.

Bir yoksul yoksulluğu anlatıyor

4 yıldır işsiz olan Oliver D. anlatıyor:

"Yoksulluk nedir? Büyükanem geçtiğimiz yüzyılda yaşadı. Televizyonu yoktu ama, iyi yaşadı denilebilir. Bugün televizyonu olup da doğru dürüst beslenemeyip, iyi bir evde oturamayan, herkes için doğal olan şeylere gücü yetmeyenler var. Örneğin benim için bifttek alıp yemek bir lüka haline geldi. Aylarca makama ve pilavla yaşıyordum. Makama ve pilav, her gün. Kırımı hep geçikerek alıyordum, o yüzden neredeyse alıyordum evden. İnsanın kendisine iyi bir elbise, ayakkabı alamaması da yoksulluk. Kız arkadaşım hediye alamamak; bu da yoksulluk, manevi ve maddi yoksulluk."

Oliver D. bir fenik bile işsizlik parası alamıyor artık. Ve sosyal yardıma muhtaç; yani ayda 354 Mark'a. 1984 yılında Federal Almanya'da yoksulluk: Kalıkuta da belki rahat geçinilebilir 354 Mark'a; ama Münih ya da Dortmund'da? Hayır.

Federal Almanya'da işsizlik bir karabasadır, yabancılar da bir karabasan... Peki, hem işsiz, hem yabancıysan?..

"Yeni Yoksulluk" araştırmasının yazarları, Arbeitsamt'lara kayıtlı olmadıkları için "işsiz" sayılmayan ve böylece açlığa itilen "gizli işsizlerin" büyük bir bölümünü yabancıların oluşturduğunu saptıyorlar. Ortak Pazar dışındaki ülkelere gelen yabancılar, Alman işsizlerin içine itildikleri yoksulluğayı tümüyle yabancılara yükledikleri gibi,

laştırma enstitülerine göre, Arbeitsamt'daki işsizlerin sayısı toplam olarak 3,5 milyon yakındır. Bunlardan "İşsiz sayılmayan" 1 milyon kişi işsiz değil olarak ne "İşsizlik parası" ne de "İşsizlik yardımı" alabiliyorlar. Sayılan 2 milyon 20 bin dolayında olan "kayıtlı işsizler"den ise yalnızca 1 milyon 600 bin "İşsizlik parası" ya da "İşsizlik yardımı" almıyorlar. Ge-

Böylece, şu anda Federal Almanya'daki işsizlerin sayısı toplam olarak 3,5 milyon yakındır. Bunlardan "İşsiz sayılmayan" 1 milyon kişi işsiz değil olarak ne "İşsizlik parası" ne de "İşsizlik yardımı" alabiliyorlar. Sayılan 2 milyon 20 bin dolayında olan "kayıtlı işsizler"den ise yalnızca 1 milyon 600 bin "İşsizlik parası" ya da "İşsizlik yardımı" almıyorlar. Ge-

tiyor ve bu yedine diğer dürtümlü kişilerin uyuyorsa, "İşsizlik yardımı" bağlanıyor. Bunun miktarı da ayda ortalama 694 Mark. İşsiz kalan kişi bir yıl sonra "İşsizlik parası"nın kesilmesiyle birlikte bu "İşsizlik yardımı"nı alabilir, bu "yardım" da bir süre sonra kesiliyor ve işsiz kalan kişi ayda ortalama 354 Mark'lık "sosyal yardım"la, yani aylık sınırında yaşamaya mahkum ediliyor.

Bugün sosyal yardım alanların yüzde 20-25'ini işsizler oluşturuyor. "İnsana yararlı bir yaşam sağlamak"

Çeçenizm döneminde Sosyalistler tarafından alınan zorunlu çalışma uygulamaları da yaygınlaştırdılar. Saat ücreti 1 veya 3 Mark arasında değişen işlerde yardımın kesilmesi tehdidi altında çalışan işsizlerin sayısı da artış gösterdi. 1981'de 3552 kişi bu yöntemle, iş sözleşmesi olmadan çalıştırılarak, geçiştirilmiş günde 22 bin işsiz, yani ortalama 5 ay çalıştırıldıkları kabul edilirse, 50 bin kişinin "zorla çalıştırıldıkları" tahmin ediliyor.

Çeçenizm döneminde Sosyalistler tarafından alınan zorunlu çalışma uygulamaları da yaygınlaştırdılar. Saat ücreti 1 veya 3 Mark arasında değişen işlerde yardımın kesilmesi tehdidi altında çalışan işsizlerin sayısı da artış gösterdi. 1981'de 3552 kişi bu yöntemle, iş sözleşmesi olmadan çalıştırılarak, geçiştirilmiş günde 22 bin işsiz, yani ortalama 5 ay çalıştırıldıkları kabul edilirse, 50 bin kişinin "zorla çalıştırıldıkları" tahmin ediliyor.

Çeçenizm döneminde Sosyalistler tarafından alınan zorunlu çalışma uygulamaları da yaygınlaştırdılar. Saat ücreti 1 veya 3 Mark arasında değişen işlerde yardımın kesilmesi tehdidi altında çalışan işsizlerin sayısı da artış gösterdi. 1981'de 3552 kişi bu yöntemle, iş sözleşmesi olmadan çalıştırılarak, geçiştirilmiş günde 22 bin işsiz, yani ortalama 5 ay çalıştırıldıkları kabul edilirse, 50 bin kişinin "zorla çalıştırıldıkları" tahmin ediliyor.

"Yeni yoksulluk" nasıl yaratılıyor?

Yeni Yoksulluk adlı kitapçığın yazarları, bugün sayılan 1 milyon 600 bin kişiyi bulan "açlık sınırındaki" yığın "kemerleri sıkma" politikası uygulayan Federal hükümetler eliyle nasıl yaratıldığını ve bu politika sürdüğü bu "Yeni yoksullar" sayısının önümüzdeki yıllarda nasıl daha da büyüyeceğini bütün çıplaklığıyla gözler önüne seriyorlar.

İşsizlik parası alma süresi kısıtlıyor

İşsiz kalan bir emekçiyi daha düşük bir gelirle yaşamaya mecbur etmenin ilk adımı, işsizlik parası alma süresinde yapılan kısıtlamalar oluşturmaktır. Böylece, işsiz kalan kişi gitgide daha da kısılan bir süre içinde yeni bir iş bulamazsa, daha düşük bir miktar olan "İşsizlik yardımı" ya da ondan daha düşük olan "sosyal yardım" almaya mecbur bırakılıyor.

Örneğin 1981'e kadar geçerli olan uygulamaya göre, üç yıla 24 ay sigorta primi ödemiş olan işçiye, işsiz kaldığında 12 ay süreyle "İşsizlik parası" veriliyordu. Bu, 1983'de 8 aya indirildi. Sigortaya 18 ay ödeme yapmış olan işçi ise 9 ay süreyle "İşsizlik parası" alabilirken, bu süre 6 aya indirildi. 6 ay ödeme yapmış olan 3 ay "İşsizlik parası" alırken, bu hak tamamen kaldırıldı.

Bir yıl ve daha uzun süredir işsiz kalanların sayısı Federal Almanya'da son üç yıl içinde üç katından fazla bir artış göstermiştir. "İşsizlik parası" alma sürelerinde yapılan bu kısıtlamalarla birlikte "İşsizlik yardımı" alabilen işsizlerin sayısında hızlı bir artış oldu. Örneğin 1983 yılının Eylül ayında bir yıldan fazla süredir işsiz olanların yalnız yüzde 5'i "İşsizlik parası" alabiliyordu. Oysa aynı tarihte tüm işsizler içinde bir yıldan fazla bir süredir işsiz olanların sayısı yüzde 29'a varıyordu.

İşsizlik yardımı alamazsınız çünkü...

İşsizlik açığı sınırıma itmenin ikinci adımı, "İşsizlik yardımı"ndan yararlanma haklarında yapılan kısıtlamalar oluşturmaktır.

"İşsizlik yardımı" alma hakkına getirilen bu kısıtlamaların en çok etkilenenleri yine işsiz kalanlar oluyor. "Yeterli çalışma deneyimleri" olmadıkça gereksiyi işe alınmayabilir, işsizlik sigortasına hiç prim ödemiş olmadıkları için Arbeitsamt'tan tarafından bir kez daha cezalandırılıyor ve kendilerine işsizlik yardımı verilmiyor. Bu durumda en çok etkilenenler de yabancılar, yüksek okul mezunları ve gençler. 1983 Sonbahar'ında gençlerin yüzde 34,6'sı çalışma yaşamına işsizlikle ve dolayısıyla "İşsizlik yardımı" almamış başlıyordu.

İkinci bir kısım: Evli olan çiftlerden ikisi de işsizse, bunlardan yalnız birine, en son kimin ücreti daha yüksekse yalnız ona işsizlik yardımı veriliyor.

Yine eşlerden biri işsiz, öteki ise çalışıyorsa ve kazancı da belirli bir miktar geçiyorsa, işsiz ekin aldığı "yardım" miktarı o oranda düşürülüyor veya sıfıra düşürülüyor. Arbeitsamt'ın son dönemlerde daha da ileri giderek, "İşsizlik yardımı" alacak kişinin aynı evde oturmasını, aileye de dikkate alarak, ya "yardım" da buna göre kesinti yapıyor, ya da "yardım"ın tamamını kesiyor. Bu uygulamaların sadece çeçenizm yüzü işsizlik yardımı hak kazananların yüzde 32'si etkileniyor.

Arbeitsamt'ların bir keyfi uygulaması da şöyle oluyor: Gerçekle "İşsizlik yardımı" verilirken bir önceki isten alanın ücretin temel alınması gerekirken, "yardım" artuk işiz "ileride bulabilecek işten alacak" ücret üzerinden de hesaplanabiliyor. İşsizliği sırasında kaza geçirilmiş, hastalanmış, veya rasyonel olarak yüzünden "Bünyeyle yitmiş" meslekleri sahip olanlar yani kasacası eskisi gibi bir işte çalışmaya olanağı bulunmayanlar, bu uygulamadan nasiplerini alıyorlar. Yardım, "bundan sonraki alınabilecek ücret" üzerinden hesaplanıyor ve dörtte bir oranında kesinti yapılıyor. Federal Çalışma Dairesi'nde konuyla ilgili istatistik yok. Ancak 1983 Eylül'den sağlanan bozulan işsizlerin oranının yüzde 31,3 olduğu hesaplanıyor. Yasaya göre Arbeitsamt'ın sözkonusu işsiz hastaya onu ağıla göre આવතੁਰacak önlemler alması, meslek eğitimi kurslarına gitmesi için olanak tanıması ve iş gösterme-

si ve ancak ondan sonra kesintiyi yapması gerekirken, pratikte bunun tam tersi oluyor. Kesinti yapılanlara çoğunlukla gerekçe de bildirilmiyor ve haftada 60 Mark'la geçinmeye mahkum ediliyorlar.

İşsizlik parası ve yardım miktarlarında yapılan genel kesintiler

İşsizleri yoksullaştırmamanın bir başka biçimini de "İşsizlik parası" ve "İşsizlik yardımı" miktarlarında yapılan genel kesintiler oluşturmaktadır.

1981 yılında ortalama 948 Mark olan "İşsizlik parası", Federal hükümetlerin uyguladıkları "kemerleri sıkma" programı sonucunda 1984'de 941 Mark'a indi. 1982'de ortalama 719 Mark olan "İşsizlik yardımı" ise aynı yıl program sonucunda 1984'de 694 Mark'a düştü. Bu kesintiler çeşitli biçimlerde yapıldı.

"Gizli kesinti" diye adlandırılan bir operasyonla "İşsizlik parası" miktarı düşürüldü. Daha önce "İşsizlik parası"nın hesaplanmasında fazla mesai, Noel, tatil paraları gibi ek gelirler de hesaba katılıyordu. Yapılan bu operasyonla bu ek gelirler "İşsizlik parası"nın hesaplanmasında dikkate alınmaz oldu ve işsizlik parası son brüt ücretin yüzde 89'u olarak belirlendi.

1984'de, "İşsizlik yardımı" da bu "gizli kesinti"den nasibini aldı ve "İşsizlik yardımı" alanların dörtte üçü bu kesintiden etkilendi.

CDU/CSU-FDP hükümeti bu yılın başında işsizlik parası ve yardımında ilk olarak "gizli" olmayan, oldukça açık bir kesinti yaptı. Çocuklu işçilerin "İşsizlik" ve "kısıtlı çalışma" paraları son net maaşın yüzde 68'inden 63'üne düşürüldü. Benzer bir kesinti "İşsizlik yardımı"nda da yapıldı. Çocuklu işçilerin aldıkları "İşsizlik yardım"ları son ücretin yüzde 58'inden yüzde 56'sına düşürüldü. 1984 yılındaki bu operasyondan, tüm işsizlerin üçte ikisi etkilendi.

"İşsizlik parası"ndan ve "İşsizlik yardımı"ndan yapılan, işsizleri biraz daha yoksullaştıran bu ve benzeri kısımlar sayesinde, hükümetin yalnız 1984 yılı içerisinde 574 milyar Mark "tasarruf" yapacağı tahmin ediliyor.

Federal Almanya'da yabancı işçilere üç tür çalışma izni verilmektedir:

"Süresiz özel çalışma izni" (Besondere befristete Arbeitserlaubnis): Federal Almanya'da aralıklı 8 yıl çalışmış olanlara tanınan bu izne sahip yabancılar, işsiz kaldıklarında kendilerine aynı Alman işsizlikinden aldığı yardımları tanınıyor.

"Süresiz özel çalışma izni" (Besondere befristete Arbeitserlaubnis): Federal Almanya'da 4 yıl aralıklı çalışmış yabancılar tanınan bu hakka sahip olanlar için işsiz kaldıklarında geçerli uygulamaya, "Genel çalışma izni" olan yabancıların farkı. Yeni bir iş buluncaya kadar süresi biterse, "süresiz özel çalışma izni" uzatılmıyor.

"Genel çalışma izni" (Allgemeine Arbeitserlaubnis): Yalnız bir işyeri ve bir meslek için tanınan genel çalışma iznine sahip yabancılar, Arbeitsamt yardımılarından en tez biçimde yoksun bırakılabilir. İşsiz kaldıkları izin ellerinden alınıyor. Çalışma Dairesi'nin 1973'ten beri geçerli olan bir belirlemesine göre, işsiz kendi çabasıyla bir iş bulmuş olsa bile, "Genel çalışma izni" kendisine bir daha tanınmıyor.

Yine 1977 tarihli bir mahkeme kararı-na göre Arbeitsamt, yabancıları, işsizlik parasının ödenmediği bir yıl süresince iş göstermek zorunda. Pratikte ise genellikle, bir yıl sonunda yapılan "İnceleme"yle, Arbeitsamt'ın "Yeterli çabayı gösterdiği" kabul ediliyor ve çalışma izni olmayan yabancı işsiz tüm Arbeitsamt yardımlarından yoksun bırakılarak "kayıt" siliniyor. Böylece sözkonusu yabancı işsiz, "gizli işsizlik" kervanına katılıyor. "Yabancı, kendisinin ve ailesinin geçimini sosyal yardımından sağlayamıyorsa, sürdürmesi edilebilir" diyen yabancılar yasası, işsizlere sosyal yardım kapısını da kapatıyor.

Faşizm ve zorbalığın ilk kurbanları edebiyat ve yayın hayatı oluyor

Türkiye'de gazete okuru 400 bin, kitap basımı yarıyarıya azaldı

Türkiye'de 1977 yılında günlük gazetelerin toplam tirajı 2 milyon 100 bini aşırıyordu. Bugün toplam tiraj 1 milyon 700 bini bile bulmuyor. Bugüne kadar sarsılmaz bilinen en büyük tirajlı gazeteler bile durumu kuşkuyla izliyorlar. 24 Temmuz'da kutlanması adet haline gelmiş olan, basın üzerindeki sansürün kaldırılması günü yıllardan beri tam bir komediye dönüşmüş durumda. Bu komediyi sürdürmekte olan resmi basın kuruluşlarının temsilcileri bile, bu yıl durmadan yakındılar, özellikle günlük gazetelerin kapanma tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu, kağıt ve diğer gerekli madde fiyatlarındaki artışın gazete fiyatlarına yansıtılması halinde tirajların büsbütün düşeceğini dile getirdiler. Sorun, kuşkusuz günlük gazetelerde gözlenen tiraj düşmesiyle sınırlı değil. Türkiye'de son dört yılda, yayınlanan kitap sayısında da çok ciddi düşüşler gözlemlendi. Yayınevi, hele ciddi yayıncıya yönelenler, basılan kitap sayısında dört yıl öncekinin göre yüzde 50'ye varan bir gerilemeden söz ediyorlar. En fazla ilgi çeken siyasal hafalık değerlerin satışı -en fazla satılan bile- 10 bin üzerine zor çıkarken, diğerleri 2-3 binlik tirajlara galsam zorundalar. Genel eğilim, bu olumsuz gelişmelerin tümünü ekonomik koşullara atıf yapılması, halkın satınalma gücünün düşmesine bağlanması. Ekonomik bu durumun durumu karşılık bir etmen olmakla birlikte gelişkin tümünü açıklanmaya yeterli mi? Sorunun cevabını vermezden önce yeni yayınlanan bir rapora göz atmakta yarar var.

İlerici demokrat eğilimli gazetecileri barındıran **Çağdaş Gazeteciler Derneği**, Türk basını üzerindeki sansürün kalkmasını yıldönümü münasebetiyle **Basın 80-84** adlı bir rapor yayınladı. Bu raporda yer alan kimi veriler, yukarıda soruya da bir cevap getiriyor. Raporda yapılan ilk tesbit 1980-1984 diktâ döneminde gazete tirajının 41 gün, **Türkmün** diktâ döneminde 29 gün, **Günaydın** 2 defa toplam 17 gün, **Güneş** bir defa 10 gün, **Milliyet** bir defa 10 gün, **Tan** gazetesi bir defa 9 gün ve **Hürriyet** gazetesi iki defa birer hafta kapatıldı.

Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin raporunda 1980-1984 döneminde 927 yazarın yasaklandığı, yasağın **Kıbrıs** ve **100 Soruda Anayasa**, "**Gereğiği Tiyatro Sözlüğü**", "**Kıbrıs** İnce Gülü", **Aslan Savaş** a kadar uzandığı da yer alıyor. Toplatılan ve siltili yayınların miktarı konusunda kesin bir bilgi bulunamamakta birlikte bu miktardan yüzbinlerce

FAŞİZMİN KİTAP KORKUSU VE KİTAP YAKMA AYININ

Faşizmin ve benzeri gerici diktatörlüklerin iktidarda kitap yakma kitapları yok etme bir kural. Bu Nazi Almanyası'nda, Mussolini İtalyası'nda, Franco İspanyası'nda, Salazar Portekizi'nde, Pinochet Şili'sinde, Evren Türkiye'sinde böyle oldu, böyle olmaktadır. Resimde kitap yakma ayinine hazırlanan Nazi SS'leri

okur sayısına ulaşamama durumuyla karşı karşıyadır.

Bu tablo, artık sadece ilerici çevrelerin değil **örneğin bir Terakki gazetecisinin** bile, "**kültür, yayın hayatımız dar boğazda, kitap sayısı azalıyor**," vs. diye feryat etmesine yol açarken, faşizm ve baskıların öncelikle kültür ve özellikle de basının hayatını olumsuz etkilediği gerçeğini tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyor.

Günlük gazetelerde gözlenen ürktüklük tiraj azalmasından kitap satışlarında görülen olağanüstü düşüşe ve özellikle orta boy yayınevrlerinin birbirini ardına kapanmasından kadar tüm bu gelişmelerin, ekonomik boyutları yanında -çok daha önemli- siyasal boyutları var. 1980-1984 döneminde, rejimin tüm dikkati, oldukça yüksek düzeyde politize olmuş, politik arazıların, dünya ve Türkiye sorunlarına karşı illahî birer görece yükselmis geniş emek-

çilenen ve tüm emekçi kesimleri saran ekonomik gerileme de işin içine girince, Türkiye'de, günlük gazete tirajlarından kitap satışlarına kadar basın-yayın, düşün-eğebiyat, kültür alanının tüm kesimlerini derinden ve olumsuz etkileyen bu durum ortaya çıktı. Bu alandaki olumsuz gelişmeler, sansür, baskı ve faşizmin yayın hayatı üzerindeki tahrip edici etkilerini çok iyi ortaya koyuyor.

Faşizmin kurbanı bir başka ülke örneği: Şili

Şili'de son on yıl içinde kitap satışları yüzde 50 oranında düşüş gösterdi. Şili'li yazar, düşünür ve yayıncılar bu duruma yol açan etmenlerin başında, öncelikle elverişsiz siyasal ortamı, faşist yönetimi ve ekonomik bunalımı gösteriyorlar. 1930'larda Şili'nin nüfusu 6 milyonken bir kitap ortalaması 3 bin basılıyordu. Bugün 12 milyonluk Şili'de ortalama basım adeti yine 3 bini aşmıyor. Şili'nin yayın ve kitaplık dünyasının en önemli kişilerinin sayılan Hector Velez "**Şilililer günümüzde her zamankinden daha az okuyorlar**" diyor. Velez, son 10 yılda kitapvevrlerinin yüzde 60'ının kapandığını söylüyor ve 4 milyonluk Santiago'da sadece 12 kitabevinin bulunmasını örnek gösteriyor. Şili kitap piyasasını tanyanlar, edebiyat ve düşünce kitaplarına rağbet olmadığın sadece zorunlu olan ders kitaplarının satılmaya devam ettiğini söylüyorlar.

Geçen yıl Pinochet rejiminin çıkardığı yeni yasayla kitap yayınlıyabilmek için hükümetten izin alınması koşulu getirildi. Şimdi yazarlar, rejimin "**zararısı**" saydığı bir kitaplarını bastırabilmek için bile en az 8 veya 9 ay beklemek zorunda kalıyorlar. Öte yandan yasaklanmasın bile olmasa, korku ve tedirginlik yüzünden kitabevleri kimi kitapları, kimi yazarların eserlerini basmamayı ve satmamayı tercih ediyor.

Leningrad'da, 7. Senfoni'nin çalınacağı Filarmoni Salonu için giriş bileti

9 Ağustos 1942 günü Leningrad Filarmoni Salonu'nda Sostakovic'in 7. Senfonisi çalarken, Kızılordu topçusu kente tek bir Nazi mermisinin düşmesine izin vermedi. Konser 7. Senfoni'ye yaraşır bir sükunet ortamında tamamlandı

Ateşin senfonisi

40. yıldönümünü kutlamaya hazırlandığımız, Nazi ordularının yenilgi uğratılmasında önemli rollerine bir Leningrad kenti tarafından oynanmıştır. Düşman ateşi, açık, hastalık, ağır bombardmanlar nedeniyle bir milyona yakın Sovyet insanının yaşamını yitirdiği 900 gün süren kışın tarihini tanık olduğu en büyük özveri örnekleriyle doludur. "**900 gün 900 gece**" Leningrad genci-yaslı, kadını-erkeği, sivilisi-askeri azzın Hitler ordularına karşı koymuş, 1917 Ekim'ine "**bir şafak vakti**" geleceği değişen kentlerine düşman çizmesi değirmiştir. Leningradlılar, aylar boyunca direndi, doğuştan, yasadılar, sevtiler ve yarattılar.

Kuşatmanın 354. günü, Leningrad Cephe Komutanı Mareşal G. Vorov tüm topçu birlikleri komutanları yanına çağırarak, "**ertesin gün**" **Annak** **örneğiyle** **başvurdu** **kente** **tek**

ları yanına çağırarak, "ertele gün" 2 saat 20 dakika boyunca kente bir bir düşünme mermisi bile düşmesini istemediği söyleniyor. Çünkü ertelesi gün, 9 Ağustos 1942 günü Filarmoni Salonu'nda Sostakoviç'in kutlaması altında beşinci Yedinci Senfonisi ilk kez çalınacaktı.

Konser hazırlıkları daha önceden başlamıştı. Önce savunmanın çeşitli alanlarında doğuş müzisyenler bir araya getirilmiş. Partisyonlar da dağıtılmıştı. Bulunabilen olanaklara provalar yapılmış Leningrad'a Pravda'da ve kentte asılan afişlerde konserin duyurusunu yapıyorlardı.

Konser günü komutan Novikov bizzat cepheye giderek birliklere sepetlerin sürenin başladığını bildir-di. Yarın saat 12'de şehirlerin gelmesi, yarın saat dağılması ve 80 dakika da senfoninin süresi hesaplandığında 2 saat 20 dakikalık bir sessizlik gerekliyordu.

Kentin adıyla da anılan 7. Senfoni başşyaya sahipti. Nazi saldırganı, o gün Sovyet topluları ve donanması açılan yoğun ateş karşısında başını dışarı çıkartmamıştı. Ve o gün, kuşatmanın 355. günü Leningrad üzerine 2 saat 20 dakika boyunca tek bir düşünme mermisi düşmedi, tek bir düşünme uçağı görülmedi.

Bugün Leningrad arşivlerinde Sostakoviç'in göndüldü oryunda katilmek için yaptığı başvuruyla saklanmaktadır. Sostakoviç oryunda katılmamış ama Nazi saldırganına karşı savaşta başka cepheelerde etkin yer almıştır. Kent çevresine sipariler kazandıran, milli nöbetlerinden, konservatuar damadlığına yarıncı kazandıran arka kalan zamandadır. Senfonisi'ni besteleyenler için büyük katkılardan birini sanatçılığı yapmıştır. Ekmeğ tamının her geçen gün küçüldüğü, hava saldırıları nedeniyle sık sık notalarını terk etmek zorunda kaldığı günlerde Nazi saldırganının insan adına yarıncı herşeyi yıkmak için azıcınca saldırdığı bir dönemde halkın sanatçı olduğunu unutmayalım. İlk ıncasından 42 yıl sonra bugüne de heyecanla dinlenen 7. Senfoni atışları arasında onun halkına ve dünyaya haklarına bir armağanı olarak duruyor.

C.B.

ilk tesbiti 190-1984 dikta döneminde gazeteci, yazar, çevirmen ve sanatçılara toplam 316 yıl 4 ay 20 gün hapis cezası verimlesiyle ilgili. Gazeteciler, köşe veya kitap yazarları, edebiyatçıları, yayın organları sahip ve yazarları müdürleri, film ve tiyatro sanatçıları, bu dört yıllık dönemde yazı, kitap, oyun ve filmlerinde toplam 181 kez soruşturmaya uğramışlar. Bunlar arasında kimileri defalarca sorguya çekilmiş ve mahkum edilmiş. Toplam mahkumiyet kararlarının 184 yılı sadece yazarları müdürlerine ait.

12 Eylül'den önceki sıkıyönetim döneminde kapatılmış olan Politika gazetesi dışında, 12 Eylül'ün hemen sonrasında da **Demokrat, Aydınlık, Hergiz** gazeteleri ve bunlarla birlikte o dönemin hemen bütün siyasal içerikli dergileri ka-

Tüm baskı dönemlerinde görüldüğü gibi, 1980 sonrasında da şiir ve roman gibi edebi türlerde bazı gelişmeler, ortaya çıkan yeni türlerin rastlandığı. Ancak bunların birkaç kitabının yayınlarıyla sınırlı ve genel karsı tabloyu değiştirebilmek bir anlam taşımıyor. Siyasal bilimlere ve düşün alanında yayışsı sınırının son derece dar çizilmesi olmuş, ilk bakışta oldukça nitelikli görünen, aslında ise çeşitli saplantıların ve parçalanmaların kezdiği kimi türlerinin meydanı boş bulmalarına yol açıyor. Ancak, bu türden yayınlar bile ciddi bir talep bulunmıyorsa yani umulan ve yayınevini kurtarabilecek

yanışsı, dünya ve Türkiye sorunlarına karşışsı ilgili görerce yükseleniçerşi geniş etkiler çığırınları ve gençliği politika dışı, dar ve geniş anlamıyla politik sorunlara ilişkin sızsı hatta bu sorunlardan korkan ve kaçan bir hale getirmekte yoğunlaşıyor. Çeşitli sorunlarına ilişkinlerin kişilerin başına bela getireceği fikir toplumdaki bilerek yayınlanırdı. Aydınlık, sanatçılar, siyasat adamları, yazarlar düşündürler, "kuşku" kişiler haline getirilip yayınlanarak azaltılmaya çalışıldı. Öte yandan yazarlık ve düşünce en tehlikeli öğelerden biri halinde gösterilmeye başlandı. Ev basmalar, evlerden geçiş güzel kitap toplanmaları, düşünce ve ifade özgürlüğü üzerinde ağır baskılar, toplumdaki zıyan, kitapların korku psikolojisi yayınlanırdı. Kimi kesimlerde ise "bu işler beni ilgilendirmiyor" düşüncesi kaçış yayınlanırdı. Bu duruma

Edebiyat ve düşün hayatı ülkede hüküm süren baskılar yüzünden gerilemeye mahkum edilmiş olan Şili'de, faşist darbeden sonra ülkesinin dışında yaşamak zorunda kalmış olan Isabel Allende adlı bir yazarın, daha önce İspanya ve İspanyolca konuşulan diğer ülkelerde yayınlanan ve bir baskı düzenini üstü kapalı ve kurgusal biçimde anlatan "Ruhlar Evi" adlı romanı yayınlarını yayınlanmaz 100 binden fazla sattı. Bu olaydan sonra, baskılar ve denetim daha da artmış durumda. Şili'nin güntümzdeki ömge gelen romanlarından Jose Donoso, "Bu bir istisnadır. Yazarın kendisi de bir istisna. Ülke dışında yasıyor ve bu onu baskılardan görerce dışında tutuyor" diyor ve baskı rejimlerini edebiyat ve yayın hayatına verdiği onmaz zarar bir kez daha vurguluyor.

Türk sinemasında uluslararası önemde bir başarı daha...

Venedik Film Festivali'nde ilk kez bir Türk filmi

Temmuz ve Ağustos ayları, Avrupa'da, sanatsal yönden önem taşıyan film festivalleri dönemi oluyor. Avrupa'nın çeşitli sanat merkezlerinde, yaz aylarının sanat etkinlikleri açışsı hareketisiz ve görerce öldüratmasını canlandırmakta, film-den şarkıya, müzikten dansa kadar çeşitli festivallerin önemi büyüyor. Bunlar arasında Venedik Festivali'nin ayrı bir önem ve geleneği var.

Ağustos ayı sonlarına rastlayan Venedik Film Festivali'nin önemli bir yanı, bu yıl festivalde ilk kez bir Türk filminin katılacak olması. "Kanal", "Bereketli Topraklar Üzerinde" ve "Hakkari'de Bir Mevsim"den sonra, film yönetmeni Erden Kıral'ın dönüldüncü filmi olan "Ayna" Venedik Film Festivali'ne katılma barajını aşabilen ilk Türk filmi oldu ve yüzlerce film arasında

seçilen 13 film arasında yer aldı. "Ayna", hikaye yazarı Osman Şahin'in "Beyaz Öküz" adlı hikayesinden sinemaya uyarılması. Filmin yapımcılığı ise bir Federal Alman şirketi üstlenmiş durumda. Ayna da Nür Sürer, Suavi Eren ve Hikmet Çelik oynuyorlar. Filmin ses yönetmenliğini geçen yıl Cannes Film Festivali'nde kendi dalında büyük ödül alan İsviçreli Luc Yersin yapıyor. Alacağı sonuç ne olursa olsun, Ayna'nın festivale katılmaya hak kazanması başlı başına bir başarı olarak değerlendiriliyor.

Cekoslovakya'nın Karlovy Vary kentinde Temmuz ayında düzenlenen 24. Uluslararası Film Festivali'nde "Derman" filmi Uluslararası Sinema Eleştirmenleri ve Uluslararası Film Jüri Federasyonu ödülleri aldı. Yönetmenliğini Şinif Gören'in yaptığı Derman'ın başarılarını Tarık Akan ve Hülya Koçyiğit paylaşıyorlar.

İtalya'daki uluslararası Pesaro Film Festivali ise her yıl belli bir ülke sinemasına ayrıyor. Bu yıl 6 Güney Kore filmi ve 1930'ların devrimi Çin'i yönetmeni Yu Sun'un bir filmi dışında tümüyle Japon filmleri sergileniyor. Gelecek yıl Asya ve Hint sinemasına ağırlık verilmesi ve Türk sinemasının da bu çerçevede tanıtılması düşünüldüyor.

Film festivalleri ülke sinemasını ve sanatını tanıtmaya yanında, birer sinema pazarı ve film pazarlama alanı olarak da önemli. Ülkeler bu festivallerde yer almak ve başarı kazanmak için yarışıyorlar. Durum böyleyken son yıllarda daha da belirginleşen bir tutumla, Türkiye hükümetleri, katilimi teşvik yerine engelleme peşindeler. Önceki dönemlerde sanatsal yönden belli bir değeri taşıyan yapıtların uluslararası festivallere katılmanlarına yasaklandı, filmlerin çıkışını mevzuat yüzünden belli bir sudan bahanelerle engellendiği, belli filmlerin Türkiye'yi temsil etmelerinin yasak edildiği ve son olarak Berlin Film Festivali'nde Gülmüş Ayı ödülünü alan "Hakkari'de Bir Mevsim" in festivale Türkiye adına sokulmaması bir yana, Türkiye'de gösteriminin de yasaklandığı hatırlarsa, baskı rejimi sinema sanatına verdiği zararlar da daha iyi anlaşılıyor.

Mehmet Ünal'ın 8. Bifot Sergisi'ne kabul edilen bu fotoğrafı 1983 oster yarınyısında Mainz kentinde çekildi

Mehmet Ünal Bifot Sergisinde

Gazetemiz çalışanlarından, arkadaşımız fotoğraf sanatçısı Mehmet Ünal'ın bir fotoğrafı, DAC'nın başkanı Berlin'de düzenlenen 8. Bifota sergisin için sergilenmeye layık görüldü. 8. Bifota Uluslararası Sergisi için seçilen fotoğraflar 24 Ocak-21 Şubat 1985 tarihleri arasında başkent Berlin'deki Televizyon Kulesi sanat salonlarında sergileyecek.

Ayna filmi Osman Şahin'in bir hikayesinden senaryolaştırdığı ve filmi Erden Kıral yönetti

Federal Almanya barış hareketi sonbaharda büyük gösterilere hazırlanıyor

Sonbaharda insan zincirleri insandan ağırlara dönüşecek

26 Temmuz Perşembe günü Bonn'da bir açıklama yapan Federal Almanya Barış Hareketi Koordinasyon Komiteleri Yürütme Kurulu barış güçlerinin önümüzdeki dönem eylem planlarını anlattı ve barışseverleri bu eylemlere katılmaya çağırdı. Yapılan açıklamada sendikaların 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde yapacakları savaş karşıtı gösterilerin ardından, çeşitli kentlerde, "Gerçek dönüş için henüz vakit var, silahlanma çılgınlığını durdur!" belgisi altında büyük yürüyüşlerin yapılacağı belirtildi. Ayrıca, Batı Avrupa'nın gerici hükümetlerinin Batı Avrupa Birliği'ni (WEU) canlandırmak, yeni bir askerleşme bloklaşmaya gitme çabalarını protesto eden yürütme kurulu, amacın "Doğu'da ve Batı'da silahsızlanma" olmasını vurguladı.

1984 sonbaharında barış hareketinin hedefleri yalnızca atom silahlarının yasaklanmasını değil, konvansiyonel silahlanmanın da durdurulmasını, saldırgan NATO stratejilerine karşı direnmeyi, silahlanma harcamalarının sosyal ve ekolojik projelere yönlendirilmesini ve emperyalizmin üçüncü dünya ülkelerine askerel müdahalesine karşı çıkmayı içerecek.

Federal Almanya barış hareketinin yeni dönem hazırlıkları, Pershing-2'lerin yerleştirilmeye başlamasıyla hareketin umutsuzluğa düşmediğini, gerilemediğini ve yeni yeni güçleri kucaklamaya hazırlandığını gösteriyor. Sonbaharda barış hareketini "insan zincirlerini", "insandan bir ağırla" dönüştürmek görevi bekliyor.

Sonbahardaki eylemlerin ağırlık noktalarını şu gösteriler oluşturacak:

29 Eylül: Doğu Hessen'de çeşitli askeri bölgelerin çevresinde 100 kilometre uzunluğunda bir "insan ağı"nın oluşturulması ile başlayan ve Fulda'nın Dom meydana'daki bir mitingine sona erecek olan eylem. Eylemde, özellikle NATO manevralarında **Air-Land Battle** (Hava-Kara Savaşı) doktrininin uygulanmasına, konvansiyonel silahlanmaya ve tüm bölgenin askerselleştirilmesine karşı çı-

Geçtiğimiz yıl "Sıcak Sonbahar" da barış hareketi atom füzelerinin yerleştirilmesine karşı Federal Almanya'nın birçok kentinde insan zincirleri oluşturdu

barış girişimleri Fulda-Gap bölgesinde barış kampları kuracaklar.

20 Ekim: Cruise füzelerinin yerleştirilmesinin planlandığı Hasselbach-Hunsrück bölgesinde Duisburg'daki Manesmann çelik işletimelerine kadar oluşturulacak olan 210 kilometre uzunluğundaki insan zinciri Bonn'da yapılacak bir mitingile sona erecek. 20 Ekim'de Hamburg ve Stuttgart'ta da çeşitli askeri bölgelerde benzeri eylemler yapılacak.

3 Kasım: Bonn'da tüm eyaletlerin barışseverlerinin katılacağı "Orta Amerika'da Hak ve Barış İçin Yürüyüşü" ger-

çimlerinden üç gün önce yapılacak olan bu eylem, Orta Amerika'da ABD'nin girdiği açık ve gizli çıkartmalarla karşı manın yanısıra, Kohl hükümetinin Orta Amerika'da gerici rejimleri ve diktatör-ükleri destekleyen politikasını protesto etmeyi amaçlıyor.

20-24 Kasım: Bu günlerde barış hareketi, Federal Almanya Silahlı Kuvvetleri'nin askeri ve sivil tüm personelini, atom silahlarının yerleştirilmesini ve silahlanma yarışa protesto etmek amacıyla her türlü askeri hizmeti boykot et-

Türkiye Postası

15 GÜNLÜK GAZETE SAYI: 37 10 AGUSTOS 1984

kısa kısa...kısa kısa..

Uzay boşluğunda ilk kadın

25 Temmuz günü meslekdaşı Wladimir Djanibekow ile uzay gemisinden boşluğa çıkıp karmaşık bazı teknolojik görevleri yerine getiren Svetlana Sawizkaya boşlukta "yürüten" ilk kadın kozmonot oldu. Uzay boşluğunda dört saat fazla kalan kozmonotlar 30 kiloluk özel bir elektronik ışın aracı ile gerçekleştirildikleri işlemlerle uzaydaki istasyonlarda gerektiğinde montaj ve onarım işlerini yapabilmeleri yönünde önemli deneyim elde ettiler. Bugüne dek 40 kadar kozmonot uzayda boşlukta yürümüş, ancak, bu işin ilk kez bir kadın astronot tarafından gerçekleştirilmesi uzay koşullarının kadın vücuduna, özellikle hamilelik ve doğum gibi süreçleri nasıl etkilediğinin araştırılması yönünde yeni perspektifler açacak. Elinde ağır bir aletle, karmaşık bir görevi yerine getiren yüksek enerji kaybı nedeniyle birkaç saat içinde üç kilo kadar zayıflayan Svetlana Sawizkaya 20 yaşında 14 bin 200 metreden parşilite atlayarak dünya rekoru kırmış, jet uçaklarıyla kalkış ve hızlı sürme alanında defalarca rekora ulaşmış başarılı bir deneme pilotu. Bugün 35 yaşında olan Svetlana, 1975'den bu yana Sovyetler Birliği Komünist Partisi üyesi.

ABD'yi Pasifik'te durdurmak

1 Ağustos'da Tokyo'da Nükleer Silahlar Karşı Dünya Konferansı 34 ülkeden 70 delegenin katılımıyla açıldı. 9 Ağustos'a kadar sürecek olan Konferans'a 50 Japon kuruluşundan da 300 temsilci katılıyor. Değişik politik ve dini akımların temsilcilerinin katıldığı Konferans'ın ilk günlerinde ABD atom roketlerinin Batı Avrupa'dan ve Doğu Asya'da Pasifik bölgesinden çekilmesi istendi. Japonya'nın F-16 füzelerine sahip olması ve Pasifik'te Amerika 7. Filosu'na ait gemilere Tomahawk Cruise füzelerinin yerleştirilmesi, Washington'un Doğu Asya'daki nükleer saldırı stratejisinin Japonya ile görev bölüşmesi olarak yorumlandı. Tokyo'da 29 Temmuz günü yapılan 100 bin kişinin katıldığı gösterilerde de Japonya'nın Pentagon'un nükleer savaş stratejisine katılması tehlikesine işaret edilerek, Tomahawk füzeleri protesto edildi.

Ariant'n'de iskenciler zindanda

ba, konvansiyonel silahlanmaya ve tüm bölgenin askerselleştirilmesine karşı çıkılacak. 22 Eylül'den itibaren bölgesel

hıranları ya da protesto etmek ama- cıyla her türlü işken hiçbir boykot et- meye çağırıyor.

Arjantin'de işkencilere zindanda

Arjantin'de Alfonsin Hükümeti 70'li yıllarda insan haklarını çiğnediği için eski devlet başkanı ve 1976'da yöneti- meli koymuş olan askeri cuntanın se- fi General Jorge Videla'yı ve aynı gün cuntaclardan Hava Kuvvetleri Gene- rali Augustin'yi tutukladı. Üçüncü cum- ca lideri Massera da epey bir süredir hapsede bulunuyor. Arjantin'de geçti-

ğimiz yıl Ekim ayı sonunda yapılan se- çimler sonucu iktidara gelen Radikal Parti Başkanı Alfonsin'in hükümeti es- ki dönemin hesabını sormaya başla- mış, Arjantin insan hakları örgütleri geçmiş dönemde suç işlediklerine inandıkları 896 askeri görevlinin adı- nı Arjantin Senatosu'na vermişlerdi. Soruşturmalar halen sürmektedir.

Hiroşima ve Nagazaki'yi sakın unutma!

1945'nin Ağustos ayı... 2. Dünya Sava- şının son günleri. Avrupa'da Hitler or- dularının yenilgisi kesinleşmiş, Japo- nya ise teslim olacağını açıklamış du- rumda. Dünya, barışın sevincini yaşa- maya hazırlanıyor...

İşte, 6 Ağustos 1945'de Japonya'nın Hiroşima kentine ilk atom bombası- nı bu koşullarda attı. Sıpu, "Little Boy (Küçük Oğlan) atom bombası" bu- yuk olan bu bombanın ardından üç gün sonra bir başka Japon kenti, Na- gazaki, Fat Man (Şişman Adam) bom- basının hedefi oldu. Bu kentlerin bom- balanması için hiçbir askeri gereksi- nim yoktu. Atom bombalarını atma ka- rarı alan Amerikan yönetimi ne Japo- n'yı uyarırmıştı önceden, ne de mütte- fiği Sovyetler Birliği'ne haber vermiş- ti. Ve birkaç saatin içinde 150 bin insanın küll olup gitmesine neden olan ilk atom bombasını bağrında havaya renkli fışkeller atmışçasına soru- suzca fırlatırdı Amerikan yönetimi...

39 yıl sonra bugün bu iki Japon kentinde insanlar hala radyasyonun etkilerini yaşıyor, acısını kayıyor ve ha- la bu yüzden ölüyor... Ama Hiroşima olayı bize sadece atom bombasının kullanıldığı bir savaşın dehşet verici sonuçlarını göstermiyor. Bize, dünya- da her zaman barış tehdit edeninin kim olduğunu, kimin insanlığı savaşın eşi- ğinde tuttuğunu, kalın kitaplarda yazı- lı büyük büyük böylerden ve karmaşık teze hesaplardan çok daha açık anla- tıyor.

9 Ağustos 1945'de Nagazaki'nin bombalandığı gün radyoda bir ko- nuşma yapan o zamanki ABD Devlet Başkanı Truman ilahlarla açıklıyor: "Ulusal çıkarlarımız için atom bom- basının sırrını koruyacağız." Bu söz- lerin altında açık bir gözdaki yatıyordu. Elindeki tehlikeli "oyuncak"ı sarılan ve "oyuncakların" etkinliğini yüzbinleri küll ederek kanıtlanmış olan ABD emper- yalizmi, "Bakın" diyordu Sovyetler Birliği'ne, "Nazı orduları yenilgiye uğ- ratıldı, ancak sosyalizmin gelişme- sine, güçlenmesine, dünyaya yayıl- masına da olanak tanımayacağız."

18 Eylül 1945, dünyada barış hüzü- rü bir ayını doldurmamış bir bebek. Ama 1496/2 tarihli başkanlık direkti- li Sovyetler Birliği ABD yönetiminin baş- düşmanı ilan edilmiş bile. Bunun din- dan 3 Kasım tarihli Amerikan İstihbarat Komitesi belgesinde aralarında Jo- skova'nın da yer aldığı 20 Sovyetlini atom bombasının yeni hedefleri aras- kılendirdi. 1948'de yapılan ünlü Car- oter planına göre ise 70 Sovyetken- tine 133 atom bombasının amacı sa- planlandı. ABD'li stratejistlerin ispa- rlarına göre 28 milyon Sovyet insa- nını yaşadığı bu kentlerde daha şa- skın ilk aylarında 6,7 milyon insan yöl- pülecek ve böylece komünizmin em- lenliği olacaktır.

Acaba 1949 Eylülünde Soetler Birliği de kendi atom bombası üre- tmesiyle nasıl gelişecekti olayı? Ke- sin birşey ileri sürmek zor, ama- rız kuşkusuz, Sovyetler Birliği'nin el- leri atom bombası emperyalizminin se- vaslarını bozdu.

Savaş planları bozuldu bozulsa da, ancak emperyalizm ve en baş ABD emperyalizmi "Batı'ya yönelen sovet tehdidi" iddiasıyla atom silahı üre-

mini, daha güçlü silahlar yapmayı sür- dürdü. 1945 ile 1982 yılları arasında ABD, atom silahlarının 700 denemesi- ni yaptı. 1950'li yıllarda stratejik bom- baları, 50'li yılların ortasında nükleer denizaltılarını, 60'lı yılların eşiğinde nükleer uçak gemilerini, 60'lı yılların sonunda çoklu füze başlıklarını ve 80'li yılların eşiğinde ise nötron bombası- nı üretti.

Akersel stratejisi her zaman savun- ma niteliği taşıması olan Sovyetler Bir- liği ise bu silahların hiçbirinin üretimi- den öncüllük etmediği gibi, nükleer uçak gemilerini ve nötron bombasını hiç üretmedi. Sovyetler Birliği, nükleer teh- likeli gerçekçi bir temelde angelmek üzere stratejik silahlarla denge sa- lamaya yöneldi. Bu dengeyi sağlamak ve korumak amacıyla silahlardı. Bunu sağlayabilmek için 2. Dünya Sava- şı'na 20 milyon evladını yitirmiş olan Sov- yet halkı, savaş sonrası ortaya çıkan yeni kuşullarda büyük maddi fedakar- lıkları katlamak durumunda kaldı. Halkın çıkarları, ülkesinin gelişmesi- barışın kalıcılığı ve silahsızlanmaya bağlı olan Sovyetler Birliği, atom si- lahlarının dondurulması ve yasaklan- ması yönünde her zaman en tutarı önerileri yapma ilke oldu. Atom silahı- sahibi bir ülke olarak, tüm dünya ü- kelerine atom silahını "ilk kullanılan olmayacağı" konusunda garanti verdi.

39 yıl geçti, ancak Hiroşima unutul- madı. Hiroşima olayı, askersel güç gösterisi ve dünyada hegemonya sağ- lamak uğruna yüzbinleri öldürmeyi ge- zele alan pıncına bir politikanın sonu- cuydu. Emperyalizmin bu pıncına po- litikası sürüyor. Üstelik şimdi elinde çok daha güçlü silahları var. Bir anda tüm uyarıları göz ardı edilecek olan silahlar...Yine de o, hiç kimsenin elinde olmayan, dünyamız uyardıran da ateş- atıldığı tutacak silahlara sahip olmayı planlıyor. Amızdan, ekmğimizi, çocuklarımızın güvenli geleceğinden, özgürlüğümüzden umutlanmızdan ca- larak silahlıyoruz. Ömü ne yapay yapı- durdumak gerekiyor. Hiroşima akıl- dan çıkamalı...

Filiz KARDAM

ABD'de silahlanmaya 2,6 trilyon dolar

ABD'nin 1982-89 yılları arasında yapmayı planladığı silahlanma harcamalarının 2 trilyon 600 milyar dolar bulduğu, bunun ise 1946-1981 arasındaki silahlan- ma harcamalarından 300 milyar dolar daha fazla olduğu açıklandı. ABD'nin 1985 yılı için hazırlanan silahlanma bütçesi 313 milyar dolara bu ölkenin ta- rihinde rekor düzeyine ulaştı. Oda yanda Temmuz ayı içinde Amerikan News- week dergisinde yayınlanan bir araştırmaya göre Amerikan ordusunda bulunan 257 general ve amiralın yüzde 97'sinin Reagan'ın yeniden seçilmesinden yana oldukları saptandı.

ABD nükleer gemilerine izin verilmeyecek

Geçtiğimiz günlerde seçimleri kıl pa- yı ile kazanarak iktidara gelen ve 26 Temmuz'da göreve başlayan Yeni Ze- landa'nın İçişleri Partisi'nin Başbakanı Da- vid Lange, göreve başladığı gün dü- zenlediği basın toplantısında Yeni Ze- landa kıyılarına nükleer silah yük- lü ABD gemilerine izin verilmeyece- ğini söyledi. Yeni Başbakan'ın Yeni Ze- landa-ABD-Avustralya arasındaki ortak savunma anlaşması ANZUS'da değişiklikler yapmak istediği, bu de- ğişiklikler arasında Güney Pasifik'te nükleer silahların denemesi ve de- polanmasını yasaklaması konu- sun- da yer aldığı açıklandı.

İngiliz işçi Partisi atom silahı istemiyor

Temmuz ayı sonuna doğru İngi- liz işçi Partisi Yönetim Kurulu sonbaharda yapılacak parti genel kurulunun onayına sunulmak üzere savunma politikasıyla ilgili bir belge hazırladı. Belgede, işçi Partisi iktidarda geldiğinde ülke- deki bütün Amerikan üslerini kaldırması, her türlü nükleer sil- ahları, büyük Britanya toprakla- rından çıkartılması öngörüldü.

Sovyetler Birliği Ortadoğu Konferansı önerdi

Geçtiğimiz ay sonunda Sovyetler Birliği, Ortadoğu'da ABD politikasının ve İsrail saldırılarının yarattığı bunalımı duruma son verilmesi ve Ortadoğu sorununa kalıcı bir çözüm bulunması için Birleşmiş Milletler gözetiminde uluslararası bir Ortadoğu Konferansı toplanmasını önerdi. İsrail, İsrail ile sınırdan olan Suriye, Lübnan, Ürdün ve Mısır ile Filistin Kurtuluş Örgütü, ABD ve Sovyetler Birliği'nin yer alması önerilen bu konferansı Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez de Cuellar desteklerken, Reagan yönetimi ve İsrail karşı çıkıyorlar. Sovyetler Bir- liği'nin konferansa temel olarak ele alınmasını önerdiği ilkeler arasında İsrail'in 1967'den bu yana işgal ettiği toprakları geri vermesi, işgal bölgesini boşaltması, Filistin halkına kendii kaderini tayin etme hakkı tanınması, Batı Ürdün'den bağımsız bir Filistin devleti kurulması, İsrail ile Arap devletleri arasındaki savaş halin- de sona erdirilmesi ve her birfaın diğer tarafta potansiyel bitirildiği ve bağmazlına seyya göstermesi, İsrail işgali altındaki Kudüs bölgesinin Filistin devletinin bölün- mez bir parçası olması yer alıyor.

Reagan yönetiminin "Yeni Savunma Stratejisi" adlı programı, uzay silahlarına 500 milyar dolar harcanmasını öngörüyor

ABD'nin uzayda silahlanması, havada, karada, suda ve uzayda tek hakim askeri güç olmayı, bir atom saldırısını başlatma imtiyazını elde tutmayı amaçlıyor

Uzay 21. Yüzyılın başına kadar içinde 21 bin altıyüz adet küçük fakat güçlü patlayıcı maddeler bulunan 432 tane "Uzay kamyonu"nun yerleştirilmesi; uzaya dev aynaların konulması, dünyadaki ve en küçük hedefleri dahi vurabilecek yüksek enerji yüklü lazer silahlarının geliştirilmesi, 1994'e kadar en az 114 kez uzaya askeri amaçlarla uçuş... Uzay bilim dediğin bunlar. "Yıldızlar Savan" filminin birinin senaryosu Bilim adamlarına, başsever in-dini çevrelere, gerçekçi politika-sanlara "Uzayda aklın sonuna mi gelirdi?" sorusunu "Yeni Savunma Stratejisi" yönetiminin "Uzayda silahlanma stratejisi" adlandırdığı uzayda silahlanma stratejisi parçaları. 1982'den bu yana bu tejişinin yürürlüğe sokan Reagan yönetimi uzaydaki sistemlere 500 milyar dolar harcamayı planlıyor.

1980'den bu yana Reagan yönetimi, ABD'nin Sovyetler Birliği arasında mevcut stratejik silah dengesi bozma, havada, karada, suda ve uzayda tek hakim askeri güç olmak, nükleer bir savaş başlatmak, yemin ettiğinde atom füzelelerinin düşmesine ilk basan olma imtiyazını elde tutmak için yeni bir stratejiyi uyguluyor. ABD yönetimi, "dünya barışını koruma" adı altında giriştiği bu stratejinin bir parçası olarak orta menzilli füzele konusundaki Cenevre silahsızlanma görüşmelerini baltadı; Batı Avrupa-

Yeni uzay çağının şafağı mı, yoksa aklın sonu mu?

ya yeni atom füzeleri yerleştirmeye başladı. Stratejik dengenin bozulmamasını amaçlayan Sovyetler Birliği'ni karşı tedbirler almak durumunda bıraktı. Batı Avrupa'ya yeni füzelerin yerleştirilmesi, ABD'nin sosyalist ülkeleri kuşatacak biçimde Avrupa'da başka ülkelere de füze yerleştirme planlarını gündeme getirdi. Böylece savaş tehlikesini arttırmak, silahlanma yarışını da hızlandırdı. Şimdi ise uzaydan dünyaya ve uzaydaki bazı hedeflere yönelen yeni ve son derece pahalı sistemlerle toptan yıkıma sonuçlanacak bir "uzay savaşı"nın planlarını yapıyor. Bu durum gerginlikleri körükleyip, savaş tehlikesini arttırmak silahlanma yarışını da olağanüstü boyutlara fırlatacaktır. Bütün bu gelişmeler, uzayda silahlanmanın engellenmesi yönündeki cabaları barış görüşlerinin en önemli çalışması alanlarındandır bir haline getirdi.

17 Temmuz 1975 dünyamız insanları için unutulmaz bir gün olmuştur. O gün, bir Amerikalı, diğer Sovyet ilk astronot, dünyamızın üzerinde uzayda bir yerlerde buluşup ellerini birbirlerine uzattılar. So-yuz-19'daki Sovyet astronotu ile ABD uzay aracı Apollo'nun içindeki Amerikalı astronotun uzay buluşması herhangi bir buluşmanın çok ötesinde bir anlam taşıyor, uzayın barışçıl amaçlarla kullanılmasında yepyeni ufukları açıyor. O gün olan televizyondan canlı yayın olarak izleyen tümü Sovyet yazarı Aytmatov, şu sözleriyle tüm insanlığın umutlarını dile getirdi: "İnsan aklının yüceliği ve güçlü olduğu uzayda da doğrudur, insanın gelişmesi ve mutluluğu yolunda kullanılması... Uzayda rekabet olmasın..."

Gerçekten de o günlerde bu umutların gerçekleştirilmesi olanağı vardı. 1972'de Sovyetler Birliği ile ABD uzayda barışçıl ve uzayın barışçıl amaçlarla kullanılmasını için bir anlaşma imzalanmışlar ve bu anlaşma 1977'de yenilenmiştir. 27 yıldır uzayda çalışmalar yapan Sovyetler Birliği her zaman uzayın insanlığa hizmet için kullanılmasında yana oldu ve bir yönde karşılıklı bağlayıcı anlaşmalar imzalanmasını sağladı. Buna karşın 1975'ten bugün Reagan'ın "Yıldızlar Savaşı" planlarına nasıl gelindi?

Tüm anlaşmaları iptal

lahlı Kuvvetleri Uzay Komutanlığı görevine başladı. Bu komutanlık Pentagon'un silahlı kuvvetlerini götüktüğe daha fazla uzaydan kontrol sistemlerine bağlama planlarının bir sonucuydu.

Uzay savaşına doğru...

Reagan yönetimi uzay silahlarını geliştirmek ve uzayda silah yerleştirmeye yönelirken, füzele konusunda olduğu gibi yine Sovyetler Birliği'nin uzay silahlanmasında büyük ilerlemeler kaydettiğini ve dünyayı tehdit ettiğini iddia etti. ABD yönetiminin iddiasına göre cindeki karardan ve denizden çıkışlı silahlar "barış korumak için" yeterli değildi. ABD'nin bunlara başlatacağı bir saldırıya Sovyetler Birliği karşılık verebilirdi. Bunun için Sovyetler Birliği'nin olası bir karşı saldırısını daha havada iken durdurmak amacıyla bir füze-savar sistemi geliştirilmeliydi. Bu sistem de ancak lazer silahları ve çok yüksek hızda, yüksek enerji yüklü ışınlı silahları ile mümkündü. Reagan yönetimine göre böylece bir sistem Sovyetler Birliği'ni bir ilk saldırıyı başlatmaktan alıkoymak ve böylece savaş tehlikesini azaltıracaktı. Ancak böyle bir durumda ABD yönetiminin ilk düşmeye basan olma tehlikesi ABD iktidare ortaya çıkar bir dengesi, ABD'nin bir kez saldırı-

Reagan yönetiminin uzay silahlanması programı, ABD Kongresi'nde de tartışılma yolunda. TIME 4 Nisan 1983 tarihli sayısına konuya geniş yer ayırmıştı

dece havadaki stratejik füzeleri değil, dünyamızda karada ve denizlerde ve ayrıca uzayda bazı hedeflere yönelilecekti. Atom silahlarının üçüncü nesli olarak tanımlanan, hızlı ve tahrip gücü çok yüksek olan bu silahların en küçük hedefleri bile sağlaması için denemeler sürdürülme-kti. ABD habers ajanslarına göre bir süre önce Amerikan Hava Kuvvetleri laser silahlarının uzayda bazı hedefleri vurma-sı ile kedi denedi. Bu denemeler sonu-cunda lazer silahlarında önemli baş-arımlar atıldığı ancak ilk somut sonuçla-rın 1990'larda alınabileceği ve bunun da 50-60 milyar dolara malolacağı açıklandı. Öte yandan Reagan'ın tüm uzay silahları sistemine 500 milyar dolar harcamayı planladığı da biliniyor.

Kim kazanıyor?

Uzayda silahlanmayı kararı bir biçim-de sürdüren Reagan yönetiminin "dünya barışının korunması", "ulusal güvenliğin sağlama" demagogilerinin altında silah teknolojilerinin olağanüstü kârları ve tekelle-rin iktidarının yüksek silahlanma harca-malarından yana politikası yatmaktadır. Reagan yönetiminin 1985 silahlanma bütçe-sinde sadece beş milyar dolar uzaydaki silah sistemlerine ayırmıştı. 1988'de ise bu miktarı, füzelerin, uzay silahların, bütçe-

Uzayın insanlığa hizmeti yolunda

govyetler Birliği tarfın 27 yıldır uzayda çalışmalarını

am 27 yıldır uzay-
da çalışmalar yapı-
yor. 1957 yılında
uzaya ilk kez bir
uydu (Sputnik)
gönderdikten son-
ra insanlı ilk uzay
uçuşunu, aya ilk
kez bir araç indiril-
mesini, ilk uzay
"yürüyüşünü", u-
zaya ilk kez bir ka-
dın astronotun
gönderilmesini ve
geçtiğimiz günler-
de de uzayda "yü-
rüyüşün" ilk kez
bir kadın astronot
tarafından yapıl-
masını gerçekleşt-
tirdi. Daha birçok
uzay çalışmasının
ilk adını atan
Sovyetler Birliği
uzaya silah yerleş-
tiren ilk ülke olma-
yacak.

Sovyetler Birliği
tek başına ya da di-
ğer ülkelerin uzay
bilimcileri ile yap-
tığı çalışmalarda
sadece uzay bili-
minin gelişmesine
ve evrendeki diğer
yıldızları tanımayı
yönelik değil, insa-
nın yeryüzindeki
yaşamını etkileye-
cek konularda da
araştırmalar yapı-
yor. Uzaya gönde-
rilen uydular, dün-
yamızdaki mineral
zenginliklerin araştırılmasında, bitkilerin olgunlaşma süreçlerinin sapta nmasın-
da, atmosferin, suyun ve toprağın temizliğinin kontrol edilmesinde ve me-
teoroloji araştırılmasında yararlı bilgiler sağlıyorlar. Uzay istasyonlarında yüz-
lere çün kalan Sovyet bilim adamları ve astronotlar, insan fizyolojisi, tip ve
biyoloji çalışmaları için yararlı verilerin elde edilmesini sağlıyorlar. Örneğin,
Sovyetler Birliği, ABD, Fransa ve Kanadalı bilim adamları tarafından hazırlan-
mış ve iki yıl önce denemeye sokulan bir teknik sistemle tehlikeye düşmüş
gemii ve kişileri uydular aracılığıyla yardım edilmesi amaçlıyordı. Henüz de-
neme devresinde bulunan **Kosmos-Sarsat** adlı bu sistemle bugüne dek tehlikeye
düşmüş uçak ve gemilerle 69 kez habereşilmiş ve 138 insanın yaşamı kur-
tanmıştır.

Sovyetler Birliği uzay çalışmalarının bir kısmını diğer sosyalist ülkeler dışın-
da Fransa, Hindistan ve ABD'li bilim adamlarıyla ortak yürütüyor. Uzayın in-
sanlığa hizmet edebilmesi ve insanın evrendeki başka yıldızlara da ulaşabilmesi
için uzayda barışın sağlanması gerekiyor.

12 Nisan 1961'de ilk uzay uçuşunu gerçekleştiren Sovyet
kozmonot Yuri Alexeyevich Gagarin

Reagan yönetimi 1971 yılında Sovyet-
ler Birliği ile ABD arasında sürmekte olan
uydu-savar sistemlerine ilişkin görüşme-
leri tek yanlı kesti ve 24 Mayıs 1982'de
de uzaya ilişkin daha önce imzaladığı tüm
anlaşmaları iptal etti. 1982'nin Temmuz
ayında yayınlanan bir başkanlık direktifi
ile ABD'nin uzayın silahlandırılması ve
askerel amaçlarla kullanılması yönün-
deki stratejik hedefleri ortaya koydu. Üst
düzeydeki ABD yöneticilerine göre yeni
politikann amacı askersel olarak uzaya
da hakim olmak ve burada dünyanın her
tarafındaki hedeflere ulaşacak güç mer-
kezleri yaratmaktır. Bazı yüksek rütbeli
ordu mensuplarının bile karşı çıktıkları
bu direktif, ABD Savunma Bakanı Wein-
berger'in genel silahlanma stratejisine uy-
gun olarak yürürlüğe girdi ve 1982 yılın-
dan itibaren lazer silahlarının ve yeni uy-
du-savar sistemlerinin geliştirilmesi özel
önem kazandı. 1 Eylül 1982'de ABD Si-

lar dengelessi ABD lehine ortaya çıkan
bu durum, efit düzeyde bir karşı saldırı-
nın olmayacağı koşullarda ABD'nin atom
savaşını başlatacak düğmeye basma olu-
şuğuna da artırmaz mıydı? Reagan yöne-
timi "dünya barışını savunuyorum" adı
altında ilk saldırı silahlarını kullanma ve
ilk düğmeye basan olma imtiyazını boy-
lence tümüyle kendi elinde tutmuş olu-
yordu.

Bu planlara uygun olarak Pentagon
1982'den sonra uzay silahlarının üretil-
mesi ve denemesine hız verdi. Reagan
yönetimi 1983 Mart ayının sonunda "Ye-
ni Savunma Stratejisi" adlı bir silahlan-
ma programı açıkladı. Programda uzaya
dev aynaların yerleştirilmesi, lazer silah-
larının üretilmesi, mikro-dalga cihazları
kullanarak karmasık ve son derece pahalı
bazı araçlarla flüzelere havada imha ede-
bilecek bazı sistemlerin geliştirilmesi veç
alıyordu. Yeni geliştirilen bu silahlar sa-

silah sistemlerini ayırmıştır. 1988'de ise
büğünkü fiyatlarıyla uzay silahların bütçe-
sinin 14 milyar dolara ulaşması beklen-
mektedir.

1983'de silah tekellerinden Rockwell
International Şirketi ABD Hava Kuvvet-
leri'nden sipariş aldığı uzay aracı parça-
larında 5,5 milyon dolar kazanmıştır.
Ayrıca aynı şirket Pentagon ile 28 askeri
uydu üretimi için yüklü bir kontrat imza-
lamıştır. Öte yanda büyük silah tekellerin-
den Martin Marietta'da 1983 yılında uzay-
daki "mekik" araçlarının yapımı için Ha-
va Kuvvetleri ile 66,7 milyon dolarlık
bir kontrat imzalamış durumdadır.

Uzay savaşları hazırlıklarından milyonlar
vuran şirketlerin hepsi de "Aerospace
Industries Association" (uzaylıeri olma-
ktır. Washington'da Kongre ve Senato
kulislerinde politikacıları etkileyen özel
"lobiler"leri olan bu şirketler Reagan'ın
uzay savaşları stratejisinden milyarlar vurma
peşindedirler.

Sovyetler Birliği, uzayda ilk silah kullanan ülke olmayacağını açıkladı

Sovyetler Birliği her türlü garantiyi vermeye hazır

1981'den bu yana Reagan yönetiminin uzay silahlandırma
planlarını engellemek amacıyla çabalarını yoğunlaştırmış olan
Sovyetler Birliği, geçtiğimiz aylarda ABD yönetimini bu konuda
görmüşüne çağırdu ve uzay silah yerleştirilmesinin yasaklanması
konusunda bir anlaşma mizalamla talebini bildirdi. Sovyetler
Birliği'nin önerisi Reagan ve kimi ABD yöneticileri tarafından
kaçamak yanıtlarla karşılanırken, ABD Savunma Bakanı Wein-
berger gerçek niyetlerin açıkça ortaya koyarak bu görüşmeleri
anlamsız bulduğunu belirtti. "Tehlikeli gidişe çekmeden dur
demeç" yönünde ısrarlı olan Sovyetler Birliği, Temmuz ayı so-
nunda da ABD'ye, ortal bir açıklama ile her iki tarafın da uydu-
savar sistemlerin üretiminden tümüyle vazgeçmeyi öngören bir
anlaşma imzalamak için görüşmelere hazır olduklarını dünya
kamusuna duyurmuşları önerisinde bulundu. Ayrıca bu ortak
açıklamada söz konusu görüşmelerin başlamasıyla birlikte her
iki tarafın da uzayda silah denemelerini sürdürmelerini ve
uzayda silah yerleştirilmelerini net bir biçimde belirlemlerini
istedi.

Viyana'da öntümündeki Eylül ayı içinde başlayacak olan silah-
sızlanma görüşmelerinde uzay silahlandırılmasının da ele
alınması isteniy ve bu konuda Reagan yönetimini zorlayan
Sovyetler Birliği şu önerileri ileri sürmektedir:
● Görüşmelerin ilk gündem taraları uzay silahları deneme

yecekleri ve uzaya silah yerleştirilmeyecekleri konusunda teminat
vermelidirler.

- Uzaya, içinde insan bulunan ya da bulunmayan araçlarla
konvansiyonel, nükleer, lazer, ışı türünden her türlü silahın
yerleştirilmesi yasaklanmalıdır.
- Ateşlenmiş flüzelere ya da dünyadaki bazı hedeflere yöne-
lik uydu-savar, flüze-savar türünden silahların geliştirilmesi, de-
nemesi ve yerleştirilmesi yasaklanmalıdır.
- Şu anda denemeyi ya da yerleştirilmesi durumunda bulunan
bu tür silahların tümü imha edilmelidir.

Sovyetler Birliği 1981'de de ABD'ye uzaya her türlü silahın
yerleştirilmesini yasaklayan bir anlaşma imzalamasını önermiş,
ama bu öneri ABD tarafından reddedilmiştir.

1983 yılı Ağustos ayı içinde de Sovyetler Birliği'nin o zamanki
devlet Başkanı Andropov, ülkesinin uzayda silah kullanan ilk ül-
ke olmayacağını açıklaması ve uzay askeri amaçlarla kullanı-
lmasına yönelik bir program taslağı yine Sovyetler Birliği tara-
fından Birleşmiş Milletler'e getirilmiştir. Geçtiğimiz yıl içinde
Birleşmiş Milletler'in 38. Oturumu'nda tüm ülkeler tarafından
yaygın destek gören bu taslak, 147 ülke tarafından kabul edil-
dikten, ABD tarafından reddedilmiştir. Taslakta, uzayda ve
dünyaya yönelik olarak askeri güçte başvurulmaması yönünde
aynıntlı öneriler de yer almaktadır.

Doğu ve Güneydoğu illerine yapılacak yatırımlar vergi dışı bırakılarak, Türkiye Kürdistanı ABD tekellerinin talanına açıldı

Adı konmadı ama, Türkiye Kürdistanı serbest bölge ilan edildi

- **Özal hükümetinin Resmi Gazete'de yayınlayarak yürürlüğe koyduğu yasa gücündeki kararnamele Türkiye Kürdistanı "serbest bölge" ilan edilerek, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki 27 ilde yatırım yapacak ABD tekelleriyle yerli ortaklarına büyük devlet desteği sağlandı**

Özal Hükümeti'nin Resmi Gazete'de yayınlayarak yürürlüğe koyduğu yasa gücündeki kararnamele Türkiye Kürdistanı "Serbest Bölge" ilan edilerek, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki 27 ilde yatırım yapacak olan ABD tekelleriyle yerli ortaklarına büyük devlet desteği sağlandı. Yasa gücündeki kararlara göre Ağrı, Kars, Tunceli, Bingöl, Muş, Bitlis, Silvan, Hakkari, Gümüşhane ve Van illerinde yatırım yapacak olan çokuluslu tekeller ve yerli holdinglerden gelir vergisi alınmayacak. Sivas, Malatya, Elazığ, Diyarbakır, Adıyaman, Kahramanmaraş, Urfa, Çankırı, Çorum, Kastamonu, Sincan, Yozgat, Artvin, Erzurum, Erzinçan ve Mardin illerinde yatırım yapacak olanlar da, yasalar göre ödenmesi gereken gelir vergisinin yüzde 40'ını ödeyecekler.

Ayrıca, yürürlüğe giren bu uygulamaya göre, 27 ilde yatırım yapacak çokuluslu tekellerle yerli ortaklarından inşaat, vareset ve imtihak, banka ve emlak vergisi ile hiçbir resim ve harç alınmayacak. Özal Hükümeti aldığı bu yeni karar, F-16 projesinde dayalı olarak tarım, tarıma dayalı sanayi, madencilik ve silah sanayi kollarında yatırım yapacak olan başta ABD tekelleri olmak üzere çokuluslu tekeller ve yerli ortakları için Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki illeri "pilott bölge" seçti ve böylece, Türkiye Kürdistanı'nın yeraltı ve yerüstü zenginlikleri çokuluslu tekellerin ve yerli holdinglerin talanına sunulmuş oldu.

Bilindiği gibi, F-16 projesinde ABD tekelleriyle kurulan tarım, tarıma dayalı

Doğu ve Güneydoğu illerinde gerçekleştirilecek. Özal Hükümeti, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki 27 ilde yapılacak yatırımlardan her türlü vergiyi kaldırmakla F-16 projesini gerçekleştirecek olan ABD tekelleriyle yerli ortakların bir isteğini daha yerine getirmiş oldu.

Ayrıca, F-16 projesi çerçevesinde üretilen ürünler, tarıma dayalı sanayi mallarının bir bölümünün yurtdışına ve özellikle Ortadoğu ülkelerine satılması amaçlanıyor. Bu şirketlerin dışsatım işlerini ve kredi ihtiyacını karşılamak amacıyla, Türkiye'ye gelmeye başlayan ABD tekellerinin yanı sıra, çok sayıda ABD bankası da Türkiye'de şube açmaya başladı.

F-16 anlaşmasının imzalanması ve bu çerçevede Özal Hükümeti'nin yasalarla yaptığı değişikliklerle yabancı sermayeye büyük kolaylıklar sağlanması, başta ABD sermayesi olmak üzere çokuluslu tekellerin Türkiye'ye akın etmesine neden oldu. Çokuluslu tekeller, devlet, yerli holdingler, OYAK ve ordu vakıfları ortaklığında çok sayıda şirket kurularak tarım, tarıma dayalı sanayi, silah sanayi, haberleşme, madencilik, elektronik ve benzeri sanayi kollarında yatırımlara başladılar.

F-16 anlaşmasının imzalanmasından hemen sonra kurulan ve Türkiye Postası'nın 18 Mayıs 1984 tarihli 31. sayısında açıkladığımız 19 şirkete yerleri ödenirken, çok sayıda yeni şirket kurulması için anlaşmaya varıldı. ABD tekelleri ITT, PTT ortaklığında kurulan TELEFAS,

ITT 114 milyar lira alacak. Bunun yanı sıra, ABD tekeli Coca Cola'ya tarıma dayalı sanayi kollarında yatırım izni verilirken, F-16 bombardıman uçaklarının motorunu ABD'li General Electric'in üreteceği açıklandı. Ayrıca, F-16 bombardıman uçaklarının yapımını gerçekleştirecek olan TUSAŞ'a General Dynamics'in yanı sıra, General Electric firması da ortak olacak.

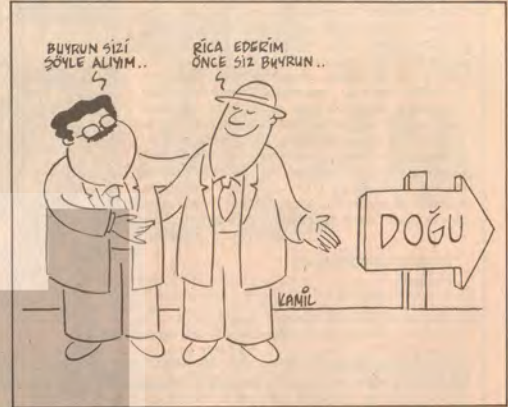
Milli Savunma Bakanı'nın 22 Temmuz tarihinde yaptığı açıklamaya göre, F-16 uçaklarının parçalarını üretecek olan 10 yeni şirketin kurulması için anlaşmaya varıldı. Kurulmakta olan bu 10 şirketin ortaklık payları, ABD tekelleri, yerli holdingler, devlet, OYAK ve ordu vakıfları arasında pay edilecek.

Öte yandan, DPT Yabancı Sermaye Başkanvekili Naniş Kemal Kılıç'ın yaptığı açıklamaya göre, ETİBANK ile ABD'nin FMC firması ortaklığında kurulan bir şirket, Çayeli baktır projesi için 150 milyon Dolar, Şifir Madencilik baktır projesi için 40 milyon Dolar, Marmara mermer projesi için 30 milyon Dolar ve Beyazın soda projesi için de 300 milyon Dolarlık yatırım yapacak.

Ayrıca, F-16 anlaşması dışında kalan yabancı sermaye girişinde de, hızlı artış olduğu açıklandı. Buna göre 1984 yılının ilk altı ayında 356 milyon dolar yabancı sermaye girişi oldu. Oysa, geçtiğimiz yılın tamamında, Türkiye'ye ancak 102 milyon Dolarlık yabancı sermaye girişi olmuştu.

ABD bankaları da Türkiye'de

F-16 anlaşmasıyla birlikte, ABD tekellerinin yanı sıra, ABD'nin önde gelen bir çok bankaları da Türkiye'de şube açarak faaliyetlere başladılar. Örneğin, 22 Eylül

mayk üzere Türkiye'de 3 tane banka faaliyeti gösteriyordu. Türkiye'de 1981 yılında 2 yabancı banka, 1982 yılında 3 yabancı banka, 1983 yılında 1 ve 1984 yılında da 6 yabancı banka faaliyete başladı ve böylece, Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli banka sayısı 14'e yükseldi. Ye-

ni faaliyete başlayan ve adları American Express, Bank Mellat, Bank of Kredit, Citybank, Habib Bank, Chase Manhattan Bank, First National Bank, Manufacturers Hanover, First Chicago, Midland Bank ve Banker Trust olan 11 bankanın 8'i ABD kökenlidir.

ÖZLEM ÖZGÜR **Gündem**

Türkiye'den manzaralar

nkara'da 22 Temmuz gecesi, 860 kolluk görevlisi 125 araçla büyük bir operasyona girer. Tamı tamına 3 bin 189 kişi gözaltına alınır. Bu olay, Türkiye başında yalnızca Milliyet gazetesinin 24 Temmuz tarihli sayısında yer alır. Ama 10 saatda ve küçük bir haber olarak, Tür-

selekliye kuralan tarım tarıma dayalı sanayi kolları ve madencilik sanayindeki yatırım projelerinin önemli bir bölümü, ile PTT ortasında kurulan TELATAS, on yıl içinde 3 milyon adet hatlık telefon santrali üretecek ve buna karşılık

faaliyete başlatılacak. Örneğin, 12 Eylül 1980 tarihine kadar Arap-Türk Bankası, Banko di Roma ve Osmanlı Bankası ol-

Soma'da kömür işletmelerinde çalıştırılmak üzere alınacak 791 işçi için açılan imtihana 6500 kişi katıldı

Türkiye'de iş aslanın ağzında

Açık işsizler ordusunun 4 milyona dayandığı Türkiye'de, enflasyon ve pahalılıkla birlikte "İşsizlik sorunu", milyonlarca emekçi ailesinin yaşam koşullarını dayanamaz hale getirdi. Birkaç kişiyi iş almak için açılan sınavlara binlerce başvuru oluyor ve sınavlar stadyumlarda yapılıyor. Odacılık, çöçüklük ve benzeri yasadışı işler için açılan sınavlara, yüzlerce lise ve üniversite mezunu başvuruyor. Son onbeş gün içinde işsizlikle ilgili olarak yaşanan olaylardan birkaç tanesi bile, Türkiye'de işsizliğin felaket haline geldiğini gösteriyor.

● Aydın ilinde Türkiye Elektrik Kurumu'nun (TEK) 5 şoför, 5 teknisyen ve 5 sekreteri işe almak için açtığı sınava başvuranların sayısı 3 bini aştı.

● Siirt Belediyesi'nin 25 çöçük almak için açtığı sınava üç gün içinde 180 kişi başvurdu. Sınava katılmak için başvuruda bulunan 180 kişiden 87'sinin işe mezunu olması nedeniyle, belediye yetkilileri sınava iptal ettiler.

● Erzurum Karayolları Bölge Müdürlüğü'nde çalıştırılmak üzere 65 kişi için açılan sınava 950 kişi başvurdu.

● Nazilli Basma Fabrikası'na alınacak 260 işçi için açılan sınava başvuranların sayısı 10 bini aştı.

● TEK'in Manisa'da çalıştırılmak üzere 5 sekreter kadrosu için açtığı sınava

901 lise mezunu başvurdu.

● Soma Kömür İşletmeleri'nde çalıştırılmak üzere 791 işçi için açılan sınava 6 bin 500 kişi katıldı.

● Kuralan'da yapımı sürmekte olan ve yıl sonunda üretime başlayacak gımento fabrikasına 600 işçi almak için sınav açıl-

dı. Açılan sınava katılabilmek için, hergün yüzlerce kişi fabrikanın ve İşçi Bulma Kurumu'nun önünde uzun kuyruklar oluştu.

● Bergama Belediyesi'nin 5 kişiyi işe almak için açtığı sınava 115 kişi katıldı ama bunların hiçbirisi sınava kazanamadı.

Türkiyeli bir işçi Alman işçiden en az 10 kat kötü durumda

Yapılan araştırmalar, ortalama ücretli Türkiyeli bir işçinin satınalma gücünün yine ortalama ücret alan bir Alman işçisinden kişi tüketim malları için 20-25 kat, ama ortalama olarak 10 kat daha düşük olduğunu ortaya koydu. SSK'nın hesaplamalarına göre, Türkiye'de gündelik ortalama işçi ücreti 567 lıra. Federal Almanya'da iş gündelik ortalama işçi ücreti 57 Mark civarında. Buna göre, bir kilo et veya kıyma alabilmek için Federal Almanya'da bir işçi 1 ile 1,5 saat çalıştıktan sonra, Türkiye'de aynı etli almak için bir işçinin 16 saat çalışması gerekiyor.

Aynı şekilde, bir kilo süt alabilmek için Federal Almanya'da sadece 3 dakika çalışması gerekirken, Türkiye'de 3 saat 10 dakika; bir kilo seker için Federal Almanya'da 12 dakika çalışması gerekirken, Türkiye'de 2 saat çalışmak gerekiyor. Bir kilo tereyağı için Federal Almanya'da 1 saat, Türkiye'de 21 saat çalışmak gerek. Bir çift ayakkabı için ise, bir işçinin Federal Almanya'da 1,5 gün, Türkiye'de 12 gün çalışması gerekiyor.

Birkaç işsizlik maddesi üzerinden yapılan bu incelemeyi ayrıntılandırmak ve yaşıyan her alanına yaymak olanaklı. Bu yapıldığı zaman, emek sömürüsü kurulu kapitalist Avrupa düzeniyle bile karşılaştırıldığında, Türkiye işçi sınıfının satınalma gücünün ne kadar düşük ve yaşam koşullarının ne kadar geri olduğu açıkça ortaya çıkıyor.

Yerel bir işçi, iş sayfa da ve küçük bir haber olarak Türkiye tarihini içine kişi sıkıyönetim altında geçmi. Türkiye'nin çoklu diktatörükler gelliği gittiği, ama bir gecede ve bir kentte 3 bin 189 kişinin gözaltına alındığı görülmüş ve duyulmuş mudur?

12 Temmuz 1984 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler ile yapılan söyleşi yayınlandı. Bakan bu söyleşide, kendisi gibi düşünmeyen bir lise müdürü için, "onu oyducağım" şeklinde konuşabilir ve söyleşinin bir yerinde de, "ulan yıkanım ben o talim terbiyeyi!" der. Dinçerler söyler de, Turizm Bakanı susar mı? Turizm Bakanı Taşoğlu da, çarşafli turistler için davranışının kafasını ezerim" şeklinde konuşur.

Geçtiğimiz günlerde, Ankara Ziraat Fakültesi'nde "Cumhuriyet Tarihli" sınavı yapılır. Sınav sorularından birisinde, bugüne kadar kurulmuş 16 Türk devletinin adlarını yazılması istenir. Bir başka soruda da, aynen "Hayatın sonuna kadar Türk devletine ve Atatürk'e düşman, Sovyet ideolojisine sadık kalan, Türküğü reddetmesine karş, adından dolayı Türk bilinen vatan halini alır...lır." sorusuna yanıt istenir. Sınav başlar başlamaz da, hoca "çocuklar, sorunun cevabı Nazım Hikmet'tir" der. Bu "küçükük" örnekleri bir kenara koyalım. Biraz da, itikadındaki "Özal hanedanı"ndan söz edelim. Turgut Özal'ın kardeşi Yusuf Özal, DPT Müsteşarıdır. Halasının oğlu Hüsnü Doğan, Tarm Orman ve Köyler Bakanı'dir. İçişleri Bakanı Ali Tanrıyar, Turgut Özal'ın becanıdır. Özal ailesinin manevi evladı Veyssel Atasoy, Ulaştırma Bakanı'dir.

Hepsi bu kadar değil. Bir de, Özal'ın hüsnü olmasalar da, iş, ortaklık ve arkadaşlık ilişkileri nedeniyle hanedanından sayılan ve Özal'ın yanından hiç ayrılmayanlar var. Bunlar, Maliye ve Gümrük Bakanı Vural Arslan, Müsteşar Ekrem Pakdemirli, Müşavir Adnan Kahveci, Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler'dir. Cumhuriyet tarihı boyunca, Türkiye'ye türlü çeşitli yöneticiler, yönetimler gelmiş gitmiştir. Ama, hısm akraba, eş dost ve holding ortaklarından oluşan böylesi bir çete, hiç görülmüş ve duyulmuş mudur?

Biraz da, "Özal ekonomisi"nden manzaralar sunalım. Erdek'deki Baştaş gübre fabrikası, 12 milyar liralık borcunu ödeyemez ve "Hılas ettim" gerekçesiyle bundan 6 ay kadar önce satışa çıkartılır. Ve işletmeyi, 6,5 milyar lıralık Denizcilik Bankası satın alır. Geçtiğimiz ay, eşci patron, gübre fabrikasını Denizcilik Bankası'ndan 7,5 milyar lıraya geri alır. Bu olay, boyalı başına "Denizcilik Bankası 1 milyar lıra kara etti" şeklinde yansır.

Oysa, işin iyiyü olduğucağı değışiktir. Denizcilik Bankası, fabrikayı satın almış, işletmenin 12 milyar liralık borcunu ödemiş ve böylece, devlet kasasından 11 milyar lırayı Baştaş gübre fabrikasının patronlarına aktarmıştır. Bunu neden mi yapmıştır? Baştaş'ın belli başlı ortaklarından birisi de Cunta şeflerinden Tahsin Şahinkaya'nın eşidir de oradan...

Geçtiğimiz günlerde, devlet bankalarının hesapları TBMM'inde görüldü. O kadar "kirlı" ve "karantalı" işler çevrilişmiş ki, cuntanın meclisi bile, devlet bankalarının hesaplarını "aklamaya" cesaret edemedi. İşte bir örnek: Anadolu Bankası, bundan bir süre önce "Hılas" etmiş olan Başaş Holding'in patronunda devlet kasasından tamı tamına 24 milyar lıra aktarmış. Ve paraları uçtu uçtu olmuşt.

Nereye mi? Bu sorunun cevabını, 18 Temmuz tarihli Günaydin gazetesinde yer alan küçükük haberde bulmak mümkün. İşverenlerin yurtdışına kaçırıldıkları para miktarı 22 milyar doları bulmuş. Bu, Türk parası olarak, 8,5 trilyon lıra ediyor.

Türkiye'deki rejimin niteliğini ortaya koymak, Türkiye'yi yöneten cetenin ne menem birerer olduğunun ispatı etmek için, fazla dil dökmeye, uzun boylu yorumlar yapmaya gerek var mıdır? Bir iki hafta gibi çok kısa bir zaman kefilinde bile, Türkiye'nin sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamından alınan birkaç örnek, Türkiye'deki rejimin niteliği hakkında yeterli bilgileri bütün çıplaklığı ile veriyor.

Olimpiyatların dün - bugünü - yarını...

Olimpiyat oyunlarının ilk, elimizdeki belgelere göre 2760 yıl önce Eski Yunan'da düzenlendi. Bugünkü Atina yöresinde düzenlenen ilk oyunlarda sadece 180 metrekil bir sürat koşusu vardı. Bunu **Olissli Korobos** kazandı. Sonra tam 1166 yıl boyunca her dört yılda bir olimpiyat oyunları tekrarlandı. İlkçağ Yunanistan'ında tanrıların tanrısı Zeus'a bir saygı olarak düzenlenen oyunlar bu anlamda dinsel bir içerik de taşıyorlardı. Nitekim ilk olimpiyat oyunlarından 1166 yıl sonra, Roma İmparatoru Theodosius olimpiyatları "Hristiyan dinine aykırı, putperestlik döneminden kalma zararlı bir gelenek" ilan etti ve yasakladı. Böylece İsadan önce 776 yılında başlayıp İsadan sonra 391'e kadar süren olimpiyatlar tam 1505 yıl yapılmadı. Olimpiyatların bu ilk dönemine spor tarihinde "klasik olimpiyatlar" deniyor.

Modern olimpiyatların birincisi

Günümüzün modern olimpiyat oyunları ise ilk kez 1896'da ve yine Atina'da düzenlendi. Ancak yeni kuralar gereği artık hep Yunanistan'da değil, dört yılda bir başka kentte yapılıyor.

Modern olimpiyatların babası olarak anılan Fransız soyuslu Baron de Coubertin 1889 yılında Fransız hükümetine görevlendirildi. Beş yıl kadar süren mekik diplomasisinden sonra 1894'te Sorbonne'da 1. Olimpiyat Konferansı açıldı. Delege ya da mesajlarla temsil edilen 34 ülke, konferansın kapanış bildirisinde şu çağrıyla yapıyorlardı:

"Savaşın dünyaya barış getirmek için, her dört yılda bir eski Yunan olimpiyat oyunlarını doğrultusunda uluslararası bir spor güli düzenlenmeli ve bu oyunlara katılmalara için tüm dünya ülkelerine çağrı kılınmalıdır..."

Oyle de oldu. 1896 yılında 13 ülkeden 311 sporuncun katılımı ile modern olimpiyatların ilki Atina'da yapıldı. Onu 1900 Paris, 1904 St. Louis (ABD), 1908 Londra, 1912 Stokholm olimpiyatları izledi. Sonra... Sonra "Barış korumak amacıyla düzenlenen" olimpiyat oyunları, "savaş çıkışı için" yapılmadı. Kısaca 1. Dünya Savaşı diye adlandırığımız emperyalist yeniden bölüşüm savaşı patlamış ve 1916 olimpiyatlarını düzenlemesi gereken Berlin'i kendine başkent seçmiş Prusya generali ve militarizmi dünya başına ilk kurşunu sıkırmıştı. Dünya çıldırdı ve merkezi yaşlı Avrupa olan kanlı bir savaş başladı.

Olimpiyatların anti-kolonizim belyeri

TOMMIE SMITH ve JOHN KARLOS
Mezquita 1968: Irkçılığa karşı iki kara yumruk

yıy" gerekçesiyle reddedildi.

1940 ve 1948 olimpiyatlarında yarışmayı uman genç insanlar, kendilerini kan ve ateşin içinde buldular. Stad-yumlar da bombalanıyor ve o stadyumlarda yarışabilecek gençler insanlar savaş alanlarında ya ölüyor ya öldürülüyorlardı. Hitler'in başını çektiği faşizm yarış-yıldırımların her kez daha kana ve ölüme boğuştu. Olimpiyatları ara verildi.

1948 yılında Londra'da düzenlenen olimpiyat oyun-larına savaşın yaralarını sarmaya çalışan bir dünyada ger-çekleştirildi. Anıya spora siyaset sokmakta kararlı (!) olan kapitalist sistemin spor adamları, başta Sovyetler, Bir-liği olmak üzere sosyalist sistemi çarpmasına karar-lıydılar. "Kapitalizmin yeni beyf" ABD'nin başını çektiği soğuk savaş kıskırtıcısı 1948 Londra Olimpiyatları'nı "soğuk savaş" ilan edilen Almanya, Japonya ve İta-ly'a'nın yanı sıra Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Çekoslo-vakya, Macaristan, Polonya'da "soğuk savaş" suçlusu

1976 Montreal Olimpiyatları bir başka politik protes-toya konu oldu: 32 Afrika ülkesi, ırkçı Güney Afrika rejimi ile sıkı ilişkisini ısrarla sürdürdünü Yeni Zelanda'nın olimpiyat oyunlarına kabul edilmesini protesto edi-yor ve oyunları boykot ediyorlardı.

Bütün zamanların en iyi organizasyonu

1980 oyunları ise Moskova'da yapıldı. İlk oyunlardan tam 84 yıl sonra, ilk kez bir sosyalist ülkede olimpiyat oyunları düzenleniyordu ve daha oyunlar başlamadan belli olmuştu ki bütün zamanların en göz kamaştırıcı organizasyonu gerçekleştirilmekteydi. ABD Başkanı Carter, hem de seçim yılında sosyalist sisteme böyle bir kez veremedi. Bahane bulundu ve ABD ile birlikte (Türkiye'de dahil) 66 kapitalist ya da kapitalizmin dün-den suyuyla yürüten devlet, Moskova Olimpiyatları'nı boykot etti.

Ve sıra geldi 1984 Los Angeles Olimpiyatları'na...

Los Angeles Olimpiyatları bu satırlar yazıldığı sırada sürmekte. Ancak perşembenin gelisinin çarşambadan bel-li oluşu gibi, Los Angeles'in daha ilk yedi gününde, oyunların bir sırke, ticari yanı mutlak anlamda ağır bas-yan reklam ve propaganda yarışmasına dönüştürüldüğü görülüyor.

Seul 1988: Yeni bir provokasyon

Ve daha şimdiden 1988 Olimpiyat oyunları burnuna kadar siyasete buluştu. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin hükümden kapitalist merkezlerin talimatı ile bu oyunların Güney Kore'nin başkenti Seul'de yapılması kararlaştırıldı. Bu kentin seçimi bile başlıbaşına bir provokasyon niteliği taşıyor. Güney Kore diplomatik planda sosyalist ülkelere tanınmıyor. Bu durumda 1988 Seul Olimpiyatları'nı Sovyetler Birliği'nden Çin Halk Cumhuriyeti'ne, Arnavutluk'tan Komanya'ya kadar, 1984 Los Angeles oyunlarında farkli tutumları izlemiş ülkelerin hiç birinin katılması olası değil.

Üstüne üstlük, Güney Kore'nin tercih edilmesiyse, Uzak Asya'nın bu önemli yarışmasında siyasal tansiyonun artması da bu durumda kaçınılmaz.

Bu ve benzeri tutumlar dün ve bugünü olan olimpiyatların "yarn"ının olmaması için emperyalist mer-kezlerce tezgahlanan siyasal manevrası değilse nedir?

Eski Yunan'ın ölümsüz şairi Hesiodos, ilk olimpiyat oyunları üstüne düdüğü kanatlı dilerde şöyle diyor:

Bedenlerini iyice ovdular
Sedir ağaçlarından süzülmiş yağlarla
ve son örtüyü de savurup
bedenlerinden
çırıncıplak dikildiler alanda.
Akha yiğitleri için şimdi
tek bir ökü var:
Daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü...

Bu binlerce yıllık "özü" modern olimpiyatlarda da bütün sporculara hedef olarak gösteriliyor: Daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü. 1894 Sorbonne 1. Olimpiyat Konferansı'nın bütün uluslara yönelttiği çağrıda olimpiyat oyunlarının "her türlü ticari yada maddi çıkarandan uzak; ulusların en iyi sporcularının özürge yarışacakları bir platform olacağını" bildiriyordu. Los Angeles 1984 Olimpiyatları başladı. Bu gazete okuyucuların eline alıştırdı bina bitmek üzere olacak. 23. Olimpiyat oyunlarının sportif sonuçları üstüne bir değerlendirmeye yapmak bu aşamada hem mümkün değil, hem de gereksiz. Ama Los Angeles oyunlarının bir başka yönü üstüne durmak ayrılmaz birlemler pünktin. Günlünde, Los Angeles oyunları başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerin hemen hemen tümü boykot etti. Buna daha sonra ve ayrı gerekçelerle Nijer ve Libya gibi ülkeler de katıldılar. Bu yönüyle 23. Olimpiyatlar, tüm ulusların en iyi sporcularının yarışmalarına sahne oluyordu.

En kilit spor dallarında dünya rekoruna elinde tutan üstün sporcular Los Angeles parkurlarında, pistlerinde, pasidlerinde, skeetlerinde, trampollerinde, padoklarında, miderlerinde yer almıyorlar. İlk günlerdeki oldukça önemli sportif başarıları rağmen 23. olimpiyatlar "yarn olimpiyatları" olmaktan kurtulmuyorlar. Sosyalist ülkelerin olimpiyatlarına katılması gereklerini bu sayfada ayrı bir yazıda sunuyorum. Ancak sosyalist ülkelere, oyunlara katılmayışlarından dolayı emperyalist propaganda makinası tarafından yöneltilen "Olimpiyat ülkelerini tahrir etmek" suçlamasını ce almak, gerçek olimpiyat ölüklü ve ülkelerini kimin tahrir ettiğini araştırmakta yarar var.

valya, Macaristan, Polonya'da "soğuk savaş suçları" ilan etti ve oyunlara çağırıldı. Ama görüldüğüne göre siyaset karıştırılmıyor, olimpiyatlar lekelenmiyor... Sosyalist ülkelerle karşı sürdürülen bu azgın yasaklama ta 1951 yılına kadar sürdü. Oysa o yıl, Olimpiyat Komitesi geri adım atmak zorunda kaldı ve 1952 Helsinki Olimpiyatları için Sovyetler Birliği'ni ve öteki sosyalist ülkeleri oyunlara çağırdı.

Sermaye yatırımı için bakır bir alan: Avustralya

1956 Melbourne Olimpiyatlarına gelince... Bu olimpiyatlar için Melbourne kentinin seçimi bile başlı başına "siyaset"ti. Güney yarım küresinin en ılcık köşesinde bu kentte, olimpiyat oyunları düzenlenmesinin gerekçesini açıklayan Brundage şöyle diyor: "...sermaye yatırımları için son derece bakır bir yer Avustralya. Sermayenin ilgisini oraya çekmek için bu karar gerekiyordu..." Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne Baron de Coubertin'in ölümünden sonra (1937) 30 yıl hükmedecek olan ABD'li spor ve politika adamı Avery Brundage da 1936 ve 1964 Tokyo Olimpiyatları'nın bu kentlere verilmiş gerekçesini de gene aynı "kapitalist kafası" ile açıklıyordu: Savaşın yarattığı sarmalardan moral ve ticari bir katkı...

Irkçılığa karşı iki kara yumruk

1968 Meksika Olimpiyatları'nda "spora karışan siyaset" çılgınları ayyuka çıktı. O yılı kadar hemen bütün olimpiyat oyunlarına siyaset karıştırılan Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin, tümü kapitalist ülkelerden seçilmiş üyeleri, 1968 Meksika'nda içiyle bastılar: İki kara atlatı ABD'li sürat yarışçısı Tommie Smith ve John Carlos'un kara eldivenli elleri bir yumruk olmasın ve ABD'li iğrenç ırkçılığa protesto amacıyla geriltilmiş kılıcını dikmişli. Daha sonraki yıllarda ABD gericipliği bu iki seçkin sporcuyla kan kusturacak onları yıllarca işsiz ve yoksul bırakarak cezalandıracaktı ama Amerikan ırkçılığının sert bir tokat yediğini kimse yadsıyamazdı. Olimpiyat Komitesi'nin beyleri haklıydılar, oyunlara siyaset karışmıştı, ama kabul etmek gerekir ki yeni bir karışmıştı.

ABD "sporcularının tüm yükünü taşıyan, ABD'nin kazandığı madalyaların hemen çoğunu omuzlayan" kara derili sporcuların, ABD ırkçılığına karşı protestolarını 1972'de Münih'te bir kez daha canlanıyordu. Joe Collet ve Freddy Matthews madalya töreni için çıktıkları kürsüde, Amerikan ulusal marşı çalınır ve direğe ABD bayrağı çekilirken sırtlarını döndürüp, ciktet çiğneyerek anılarında sohbet ediyorlardı. Kara adamlar protesto da kararlardı. Üstelik çok da etkili oluyorlardı... Eger 1972 Münih Olimpiyatları'nı Filistinli Tere Örgütü Kara Eylül basarak İsraili sporcuları rehlin almaya ve ardından beceriksiz kurtarma operasyonunda rehlin alman sporcular ve Filistinli gerillaların döndü öldürülmeydi... 1972 Münih Olimpiyatları Kara Eylül'den kara yasa boğuşu bir olimpiyat olarak geçti tarih.

Bütün zamanların en iyi Hitler'i yenen zenci: Jesse

JESSE JAMES CLEVELAND OWENS

Jesse Owens'in 1936 Olimpiyatları'nda Hitler'e ve Nazizm'in üstün ırk safsatasını üreten ideolojilerine indirildiği tokat kusksuzdur. Jesse Owens'in adı olarak deride de bir o kadar önemli. Bu galkç günkü zenci Olimpiyat tarihinde henüz aşlamayan bir rekorun da sahibi, 1936 Olimpiyatları'nda yarıştığı 100, 200 metre sürat, 4 X 100 bayrak yarışlarında ve uzun atlamada altın madalya kazandı Owens. Bu bugüne kadar hiç bir atletin ulaşamadığı bir onur ve başarı. Bu olimpiyatlarda Carl Lewis bu rekoru zafıyordu. Owens'ten 48 yıl sonra...

Yıl 1936. Berlin. Almanya'da faşizmin iktidarda. Milyonlarca Alman, dev bir propaganda ağıyla beyinleri alabildiğince yıkamış. Adolf Hitler denen, tekkeci kapitalistlerin kanlı uşağı bir delinin ardında bir dünya savaşına doğru koşuyordu. Nazizmin ırkçı ideolojileri Alman-ırkını üstün ırk ilan etmiş. Mavi gözlü, sarı saçlı Arien ırkından olmayan halklar ise aşağı ırk sayılıyor. Hede zenciler... Zenciler, Hitler için maymundan da sonraki bir canlı türünden ibaret...

1936 yılında Berlin kent olimpiyatlarına, işte böyle hazırlanıyor. Nazi başkentinde ünlü Olimpiyat Stadiumu inşa ediliyor, Nazi mimarisi gövde gösterisi yapılmaktadır. Açılış töreni göz kamaştırıcıdır. Nazi propaganda aygıtı "üstün ırkın disiplinli olduğu bir örnek" diye tanımlamaktadır açılış törenini. Gösterilerden sonra başlayan sporcuların geçit töreninde sürat koşucusu Brundage, uzun atlama yarışçı Lutz Long gibi dönerken "en iyi"lerinin de yer aldığı Alman takımı geçerken Berlin Olimpiyat Stadiumu yıkılacak gibidir. Hitler selamlar sporcularına... Sonra Amerikan takımı görünür. Anlatımda zencilerinde yer aldığı Amerikan takımı... Nazi liderinin yüzü buruşmuş, tam bir faşist kabalığı ile yerüne oturur ve yamınadıkları konuşmaya başlar. Arien ırkını "Fihler" i, maymundan da sonraki bir canlı türü olan karadertlileri selamlamaya bile tenezzül etmemiştir. Oyunlar böyle başlar.

Ama böyle bitmez. Amerikan takımında yer alan bir zenci Jesse James Cleveland Owens (kısa Jesse Owens) çıkar atletizm parkuruna. 100 metre finali koşacaktır. ABD'li Metcalfe (bir beyaz atlet), Alman Bornmeyer, Hollandalı Rosendamp yarışın favorileridir. Start bacasına patlar ve... Yıllar sonra Hollandalı Rosendamp anılarında şöyle yazacaktır: "Start bacasına patladı ve yamınadıkları bir kara merem çıktı. Finişte yarışmada bu olağanüstü atlet paktan iki göğüslemlikti. Bana baktı. Sımsıcak güldü... Haa işte aşağı yukarı o sıralarda Alman Bornmeyer de gelip iki göğüslemlikti. Beşinci olabilmis-til..."

Savaş bitip silahlar susunca, ara verilen olimpiyat oyunları yeniden başlıyor. 1920 Anvers olimpiyatları bir spor yarışması olarak hiç de parlak değildi ve bu yüzden dikkati de çekemedi. Ancak Anvers olimpiyatları aynı zamanda "Spore politika buluşturması"nın ilk örneklerini tanımlayan olimpiyat oldu.

Olimpiyatların kurucusu ve bu anlamda tartışılmaz otoritesi Baron de Coubertin, ilk olimpiyat komitesini oluştururken kendi gibi soylu ve zenginleri seçmişti. O günlerde kadar ciddi bir tartışma konusu yapılmayan amatörlik-profesyonellik kavramlarını da gene Baron de Coubertin getirip olimpiyat kurallarına yerleştirmişti. Soylu ve zengin Avrupalı "beyler" in yönettiği olimpiyat oyunları amatörülüğü kaskatı kurallara bağlayarak spor, hem de uluslararası yarışmalara katılabilecek kadar üst düzeyde spor yapmanın olanaklarını sadece baba parası ile geçinebilecek zengin aile çocuklarına veriyor ve spora vakit ayıramıblık için su ya da bu biçimde para yada maddi yardım kabul eden yoksul aile çocuklarına olimpiyatların kapıları kapıyordu. 1920 Olimpiyatlarına gelinceye kadar Baron de Coubertin'in bir örneğini bu amatörlik kavramında gördüğümüzü astığı artık, keştiği kesit tutumuna fazla dikkat çekmemiş, tepki yazmamıştı. Ama 1920 Anvers Olimpiyatları'na gelindiğinde soylu ve zengin beyler için ciddi bir sorun doğdu: Sovyet Rusya...Yeryüzünde ilk kez proletarya iktidarda gelmişti. Olimpiyat oyunları kurallara göre her ülkeye çağrı yapılması gerekiyordu. Ama bir sosyalist ülkeye? Bir işçi iktidarı?... Bu olacak iş değildi.

Nitekim olmadı da. Bir formül bulundu: Sovyet Rusya, Amanya, Bulgaristan, Türkiye (Osmanlı Devleti), Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, "siyasete karışmayan" Olimpiyat Komitesi tarafından "savaş suçlusu" ilan edilirdi ve oyunlara çağırılmazlardı.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi aradan geçen 60 yıl boyunca durmaksızın spora politik karıştırılmaması için çabırlar (I) yayınlayacak, siyaset ededecek ama olimpiyatlar politika güdüldüğü gibi ilk kez bizzat Olimpiyat Komitesi tarafından buluşturılacaktı.

1928 Amsterdam ve 1932 Los Angeles Olimpiyatlarında ise, yeni federe cumhuriyetlerin katılması ile artık Sovyetler Birliği'ne dönüşmüş olan ilk sosyalist ülkeyi olimpiyat dışı bırakabilmek için olimpiyat komitesi yeni bir gereke bulmalıydı. Buldu da. Sovyet ülkesinde karşı devrimcilerle, iş savası çıkırtmacılarına, Çar sarayı artıklarına, Slav ortodoks kilisesinin kimi elebaşılarına gerici işkirtimlerine karşı Sovyetler Birliği'nin verdiği savaşım, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin "soylu beyler" i için suçu ve "insanlar arasında ayrımcılık yapıldığı gerekçesiyle Sovyetler Birliği çağırılmıyordu.

Hitler faşizmi ve olimpiyatlar

Oysa 1936 Berlin olimpiyatlarında Hitler faşizminin "Yahudilere, Çingenelere ve öteki ulusal azınlıklara karşı ayrımcılık, baskı ve terör politikası uygulamaları" na ilişkin olarak yüzlerce başvuru Baron de Coubertin ve adamları tarafından "Biz ülkelerin işlerine karışma-

ra 1948... Helsinki 1952... Melbourne 1956... Roma 1960... Tokyo 1964... Meksiko 1968... Münih 1972... Montreal 1976... Moskova 1984... Los Angeles 1984... 1988...

Los Angeles 1984: daha hızlı (kâr) daha yüksek (kâr) daha güçlü (kâr)

Modern olimpiyatların 88 yılı varan tarihinde ilk kez olimpiyat oyunları özel sektör tarafından finanse ediliyor. Yani Los Angeles oyunlarının tüm giderleri "özel sektör" tarafından karşılanıyor. Bunun karşılığı nedir? Herhalde ABD tekellerinin spor sevgisi değil. Çünkü Los Angeles oyunlarının milyarlara dolara varan harcamaları pek öyle sıradan kapitalist işletmeler tarafından değil, uluslararası etkinliğe ulaşmış dev tekellerce karşılanmakta. İşte birkaç örnek:

Özel sektör olimpiyatları

Oyunlarda görevli tüm personelin giyim ve kuşamlarını ünlü Bluejeans tekele Levi Strauss 8 milyon dolarlık bir harcama ile karşılıyor. Olimpiyat köyündeki bütün lokantalarda tek marka var. Ünlü Hamburger tekele Mc. Donalds 9 milyar dolarlık bir katkıyla (?) oyunların yiyecek sorununu üstlenmiş durumda.

Keza bira içmek isteyen sporculara Anheuser-Busch bira tekele tam 10 milyon dolarlık yardımda bulunuyor. Kolah içeceklerden isteyenlere Coca Cola'nın 15 milyon dolarlık "serinletici" desteğini göreceksin. Tüm oyunların renkli fotoğraflarını ünlü Japon tekele Fuji üstlenmiş. Bu yaklaşık 5 milyon dolar tutuyor. Ünlü otomobil tekele General Motors, görevliler için tam 500 tane son model Buick araba tahsis etti... Buna karşılık tüm bu firmalar olimpiyat oyunları üstüne kurulu dev bir reklam kampanyasında tekel kurdular. Örneğin Mc. Donalds daha şimdiden Batı Avrupa sokaklarını süsleyen (!) dev afişlerinde "Biz biraz farklı bir lokantınız" diyor ve ve ekliyor "olimpiyat oyunlarında tüm sporcuların beslenmesi görevi resmen bizim üstümüzdedir..." Eh, siz olmanız, böyle hassas bir ödev kendine emniyet edilen bu seçkin firmaya girip 5-6 mark ödeyerek hamur gibi bir sandviçle vıcık vıcık bir köfteden oluşan nefis (!) yemeği yemeye misiniz artık? Ve bu sonbaharda piyasaya sürülecek olan "Century-

meşalesini bir haydutun eline tutuşturana ABD kapitalizmi, olimpiyat ülkelerini kimin tahrip ettiğini saklamak için utanmadan sosyalist sistemi suçlayabiliyordu. Çetefik Georg Christie tek örnek filan da çekir elde etmeye kararlı olan Los Angeles Olimpiyat Komitesi, New York-Los Angeles arasındaki yolu uzatabildiğince uzattı. Mesale tam 33 eyalet ve 15 bin kilometre gezdirildi. Kilometre başına alınan 3000 dolar

KAPITALİZM SPORDAN NE BEKLER?

Yukarıdaki resim Los Angeles Olimpiyatları'nın ünlü Coliseum Stadiumı'nun girişinde çekildi. İki kafasız -söz beynsiz anlayın- atlet heykelinin yer aldığı bu anıt da stadıyumu önünü süslüyor. Kapitalizmin spordan ne anladığını ve spordan ne beklediğini bundan daha iyi aktaracak bir başka kanıt olabilir mi?

Sosyalist ülkeler neden katılmadılar?

"Harika ! Sovyetler gelmiyor, bütün madalyalar ABD'nin !.."

1984 yılı Mayıs'ta da, Sovyetler Birliği Olimpiyat Komitesi, Los Angeles Olimpiyat Organizasyon Komitesi'nin Sovyet sporcularının güvenliği konusunda güvence vermediği ve keza olimpiyat boyunca anti-komünist ve anti-sovyetlik kampanyaların örgütlenmesinin önüne geçilemediği için sporcularını bu terör ve güvensizlik ortamına göndermeyeceğini açıkladı. Bu açıklamaları Angola, Bolonya, Bulgaristan, Çekoslovakya, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Etiyopya, İran, Kore Demokratik Cumhuriyeti, Küba, Laos, Libya, Macaristan, Moğolistan, Polonya, Vietnam ve Yukarı Valtalı Olimpiyat Komiteleri'nin açıklamaları izledi. Bu ülkeler de "terör, güvensizlik ve provokasyon olimpiyatları"na sporcularını göndermeye kararlı olmadılar. Acaba bu iddialar gerçek miydi? Haklı gerekçeler miydi? Aşağıda Los Angeles Olimpiyatları ile ilgili birkaç kısa bilgi sunuyoruz. Sosyalist ülke Olimpiyat Komiteleri'nin iddialarının asılsız olup olmadığını kanıtlamaya bunların bile yeterli olduğu kanısındayız...

Öğrenci yurtlarında olimpiyat köyü ve güvenlik

Los Angeles Organizasyon Komitesi'nin "Olimpiyat köyü kuracak param yok" deyip sporculara kalınacak yerler olarak Los Angeles ve Santa Barbara'daki üniversite öğrenci yurtlarını ayınması ise güvenliğin sağlanmasını büsbütün sorun haline getirdi. Sporcuların kalacağı üç üniversite yurdu tüm Trakya'nın yarısı olan 11 bin 650 kilometre karelik bir alana yayılmıştı. Ayrıca sporcuların kalacakları

Atleti, e Owens

"Üstün ırk" nal toplamıştı. İki gün sonra ise bu kez uzun allama yarışması vardı. Büyük favori Lutz Long yarışmayı önde götürüyordu. Nitekim dördüncü atlayışında 7,87 atladı. Jesse Owens simdi de uzun atlıyordu ve dördüncü atlayış tamamlandığinde Long'un gerisindeydi. Long beşinci atlayışını yaptı. Tahtıya basmıştı. Faul. Ama ne gam. Tribünler yalayıyordu sanki. Long 7,87 ile öneydi ve bu bir dünya rekoruydu. Kara adam kam havuzunun ötesinde yerini aldı ve fırladı. Genç uymuk, gösterişli fulelerle yaklaştı, sıçradı ve uçtu. Jesse Owens son atlayışında Arien ırken seçkin ve üstün temsilcisi Lutz Long'un 7,87'sini fırlatıp atmış ve 8,06 atlamıştı. Bir dünya rekoru... Ama daha önemlisi anti-faşist bir zaferdi bu. Ayrıktık tribünler sessize o-turdu. Şeref locası şöyle bir dalgalandı. Adolf Hitler, Nazilerin kanlı Führeri'nin burundun soluyarak stadi terketti...

Jesse James Cleveland Owens kazanmış. Yenik düşen Hitler'di.

Owens o huz ve moralde üçüncü altın madalya için 200 metre yarışına girdi: 20,3 saniye... Bu da bir rekoru ve bu da Owens'e aitti.

Sonrta 4x100 bayrak yarışını. İki yüz metreyle Jesse Owens koştu. İki yüz metre tamamlandığinde Jesse Owens, en yakın takipçisi Alman'a 7 metre (tam yedi metre) fark yapmıştı. Owens dördüncü altın madalyanın sahibi oldu.

Olimpiyat tarihinde çok yüce, çok ünlü atletler var: Finli genç Fina Nurm, Çek lokomotifli Emil Zapotek, kahraman kıziderli Jim Thorpe, cıplak ayaklı Etiyopya aslanı Abeba Bikila, Kibülatı beygir Alberto Juantorena, Finlandiya'dan bir başka genç Lasse Viren, uçan kurbaga Bob Beamon, çelik yay Valery Brummel, altın yunus Mark Spitz gibi nice güçlü sporcuları alkış tuttu tribünler. Bu olimpiyatlarda John Lewis'e, Edwin Moses'e alkış tutmaya hazırlanıyor... Ancak tartışılmaz bir var, bütün zamanların en büyük atletti. Jesse Owens. Dört altın madalyalı atlet ve... ve Hitler'i yenen kara adam Jesse James Cleveland Owens...

plasyası şük ekan Century-Olimpik model General Motors otomobillerine ne dersiniz?

Parayı veren meşaleyle taşıyor

Kuşkusuz Los Angeles Olimpiyat Komitesi'nin gelir kaynakları salt bunlar değil. Olimpiyat meşalesinin, Yunanistan'da Olimp dağı eteklerinde tutuşturulmasından sonra başladığı yolculuğun Atlantik Okyanusu'ndan sonraki bölümü tam bir ticari kezaletle konu oldu. Amerika'nın Doğu yakasına "ayak basan" meşale, oradan libären geleneklere göre illiken atletleri tarafından Los Angeles kentine kadar elden el devredilerek taşınması gerekirken, ticari dehalat girtili işin içinde ve olimpiyat meşalesinin taşınmak gibi onur bir işlev kilometre başına 3 bin doları bastırılanları satıldı. Ardından da 3-5 bin doları Olimpiyat Komitesi'nin banka hesabına yatırıp, aygına lastik papuçları, kıyınca kopyesü denünun keçe nız zıpr, deli, gıhret budalası ve hatta katil, dolandırıcı varsa önceden ayarladığı kameralara, fotoğraf makinalarına poz verip, gazetecilere olimpiyat oyunun üstüne demec patlatmaya başladı. Bunlardan biri (sadece biri) Los Angeles yöresinde motosikletli faşist gençlerin (Hels Angel) elebaşısı, gangster ve katil Georg Christie idi ve baysın sembolü olan olimpiyat

OLIMPIYAT MEŞALESİ VE BİR KATIL. Los Angeles'ti faşist örgüt Hells Angels'in lideri, gangster ve katil Georg Christie olimpiyat meşalesini taşıyor

etiyat ve 15 bin kilometre gezdirildi. Kilometre başına alınan 3000 doları bastırılan herkes meşaleyle taşıma "şerefi"ne ulaştı. Bunlardan bir başkası da ünlü Cesar Kumarhanesi'ydi. Cesar Kumarhanesi tasanın 51 kilometrelik taşıma hakkı satın aldı. Tuptan alimlarda yapılan işlemler Cesar Kumarhanesi'ne de yapıldı ve 153 bin Dolar'ın serfine meşalenin olağan yolu değıştirilerek Venture kasabasının da geçirdi. Kasabadaki Kumarhane binasının önü ise televizyon kameraları, kıralk gazete muhabirlerinin dolurmuştu. Tıkarete olimpiyatın yitürüy ama en büyük spor ilksinin simgeleyen gerek olimpiyatlar kamaları bulanyordu.

Şecaat arzeden elebaşlar

Los Angeles Olimpiyatları'nda olimpiik ülkülerin kara ve kırilri çıkarılara nasıl peşkes çekildiğini bizzat bu halı yzilenler ağzından öğrenmek mümkün. Los Angeles Olimpiyat Oyunları Organizasyon Komitesi Başkanı Überotti, "aslında biz de organizasyon yönetimiimize öğünmüyörüz ve en iyi olduğumuz iddia etmiyoruz. Ancak bakış sepeçimiz de yok" derken, Başkan Reagan tasanın söyle konusuyordu: "Los Angeles, devletin desteği olmadan da Amerikalıların neler yapabileceğini tüm dünya göstererek" Bir Coca Cola ybeticisi daha da ıleri gidiyor ve şöyle diyor: "Los Angeles bir dönüm noktası. Bunu başarabilerek olimpiyatlar için ve bundan sonra bu modele göre düzenlenir. İşanılı olmazsak olimpiyatların varlığı tehkiye düşer..." Ek bu kadar arız ve per-azıyşen karşı Komite Başkanı Überotti'ni düşünce de gerçeti itiraf etmek oluyor: "Biz bu oyunlara yeni bir çağı batıyoruz. Bundan böyle dünya gençliği ve dünya isadamları birlikte çabını ortaya binyeler çıkarma olanağına sahip oluyorkı."

Her şey satılır, ülküler bile...

Los Angeles Olimpiyatları için çok söz söylendi. Söyleniyör. Söyenecek. Ama anlamı bir azer mümkünlüne yeteli: Amerikan emperyalizmi, 984 yılında sadece olimpiyat halkaları, sporu ticari bir metaa dönüştürmekle almadı, insanlığın binlerce yıllık o soylu ülkesinden birlikt, genç insanları bedensel gelişimi ve eğitilimini sergiledikleri, yarıstırıldıkları olimpiyat ülkülerini de satış çıkardı ve satı...

haline getirdi. Sporcuların kalacağı ısı üniversite yurdu tüm Trakya'nın yansı oldu 11 bin 850 kilometre karelik bir alana yayılmıştı. Ayrıca spor çalışmalarının sürdürülmesine de olanakların elverişli olmadığı bu yurlarda kalmayı, aralarında ünlü Carl Lewis ve Mary Decker'in bulunduğu bir grup Amerikalı atlet de reddettiler.

Sportif ve demokratik bir slogan: Bir Rus öldür!

Olimpiyatların bir yılı öncesinde ABD'de aralarında Naziler'in, Sovyetler Birliği ve Küba'dan kaçanların ve karşı-devrimci terör örgütlerinin de bulunduğu 165 asırı saçlı dernek ve kuruluş biraraya gelerek "Sovyetleri Aforoz Birliği" oluşturdular. Bir reklam ajansının kırili işler çevirmekte ünlü sahibi David Balser'in başkanlığına getirildiği kuruluş yedi ay yoğun çalışma yaptı. Los Angeles'de tüm

Ku-Klux-Klan tehdit ediyor: Yalnız beyazlar için

Olimpiyat öncesinde sosyalist ülke sporcularının defalarca tehdit edilmelerinin ardından Temmuz ayında da Sri Lanka, Malezya, Çin Halk Cumhuriyeti, Zimbabve, Filipinler, Singapur, Japonya ve Kamerun Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne gırlı faşist örgüt Ku-Klux-Klan'dan tehdit mektupları aldıkları açıkladı. ABD'nin Virginia ve Maryland eyaletlerinden postalanı bu mektuplarda olimpiyatlara beyaz ırktan olmayanların katılması konuları, Olimpiyatlara sadece beyazlar katılmalıdır, olimpiyatlar maymunlar için değildir" deniyordu. ABD Dışişleri Bakanı mektupların KGB tarafından gönderilmiş olacağı belirtirken, ırkı örgütün lideri olduğu anlaşılan Stanley Mc Column, "Washington Post" gazetesine bir açıklama yaparak mektupların Ku-Klux-Klan'da gönderildiğini bildirdi.

Bir itiraf: Güvenlik sorunu olanaklarımızı aşiyor

Olimpiyat kurallarına göre olimpiyat oyunlarının yer alacağı kent, ancak o kentin yetkili makamları Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin koyduğu koşullara yerine getirmeyi garanti ederse ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ni de bunu onaylarsa seçilebilir. Bu koşullara tüm sporcu ve konukların güvenliğinin sağlanması dahildir. Oysa Los Angeles dünyada en büyük suç oranına sahip, 1979'da üç milyonluk kentte 804 katil zanlısının ka-

ytılara geçtiği, 1980'de günde ortalama altı cinayet işlenen, yılda 90 bin kişinin ateşli silah için başvurduğu, yüzlerce sokak çetinesinin bulunduğu bir kentti. Kentin polis şefi F. Block, "Güvenlik sorunları polisin olanaklarını aşiyor" diye açıkça belirtmişti. Ancak Los Angeles Organizasyonu Komitesi Başkanı Yardımcısı Ed Best'e göre korkulacak bir durum yoktu, çünkü olimpiyatlar sırasında suçlular da televizyon izleyeceklerdi.

"Harikalar.. SSCB gelmezse, ABD kazanacak..."

Böylece sosyalist ülkelerin katılmaları bilinçli olarak öniendi. Los Angeles Olimpiyatları'nı çepeşleme politikasının ve kendi seçim propagandasının bir parçası haline getiren Reagan, "ABD'nin zafere ve yalnızca zafere ihtiyacı var, Çünkü zafer ulusal birliği güçlendirir ve Amerikan yaşam tarzının üstünlüğünü gösterir. Bu konuda dünyanın geri kalan kısmının ne dediği ve ne düşündüğü hiç önemli değil" diyordu. İşte bu yaklaşım ile ABD'li sporcular "konuñizme karşı kesin zafer" için partilendirildiler, her türlü propaganda araçları "Komünistleri Ezin" belgileriyle dolduruldu. Sosyalist ülkelerin katılmamı engelleyen ABD, böylece emperyalizmin üstünlüğünü (1) sergilemek için uygun koşulları garanti altına aldı. 18 Nisan tarihli "Los Angeles Times" açıkça şöyle yazıyordu: "İşin güzelliğine bakın, SSCB gelmezse ABD kolayca kazanacak. Madalyalar alındığı sürece de gerisi hiç önem taşımayacak"

OKUYUCU POSTASI

Türkiye Postası

Enformasyon
bülteni

Türkiye Postası'nın yayınlanma-ya başlamasından itibaren gelen bir öneri, son günlerde daha da sıklaştı. Okurlarımız ve dostlarımız gerek yazdıkları mektuplara, gerekse sözlü olarak bizden yabancı dilde ve özellikle Almanca bir "enformasyon bülteni" çıkarmasını istiyorlar. Bu konudaki okur mektuplarının bazılarını bu sayfalarda yayınlamıştık. Bu sayımızda, Mühim'ten yazan sayın Ali Rıza da aynı öneriyi yineliyor.

Daha önce de kısaca belirttiğimiz gibi, yabancı dilde yayınlanacak bir enformasyon bülteninin gerekliliği konusunda okurlarımızla aynı görüşteyiz. Sorun içi açıdan canaltıcı önemdedir.

Birincisi, böyle bir bültenin yayınlanması, Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışma hareketi açısından önemlidir. "Demokrasiye geçiyor" yalanı altında Türkiye'de olup bitenler konusunda ve ayrıca dayanışma hareketinin çalışmaları konusunda kamuoyunu sürekli bilgilendirmesek, önemli gelişmeler olduğunda Avrupa'daki ileri güçleri harekete geçirecek oldukça güç olacaktır. 12 Eylül'den bu yana deneyim, kanımızca şu kadar defalarca kanıtlandı.

İkincisi, böyle bir enformasyon bülteni, Batı Avrupa'da yaşayan Türkiye'deki ekonomik göçmen sorunlarının çözümünü açısından da önemli bir işlev görebilir. Türk ve Kürt işçilerinin göçmen sorunları konusunda çalışmaları ve görüşlerini, başta Federal Almanya olmak üzere Batı Avrupa'nın ilerici ve demokrat güçlerine düzenli olarak iletmesinin gerekliliğini ve önemini sanırız kimse yadsıyamaz.

Profesyonelce hazırlanmış, düzenli çıkıp yayımlanacak ve proto-

Anadil eğitimi

Türkiye Postası'nın geçen sayısında, yurt dışındaki okullarımızın anadil eğitimi sorununu ele almasını çok olumlu buluyorum.

Bence asıl sorun, çocuklarımızın Almanca bilmemesi ve anne-babaların da çocuklara karşı gösterdikleri anlayışsızlıktır. Gazetenizde röportaj yaptığınız genç ele alalım. Acaba o genç tam Türkçe bilseydi, anne ve babasıyla köydeki öküzleri, tarlaları üzerine tartışıp konuşabilecek miydi? O gencin o konuları ilgisizliği, benim görüşümce, anne ve babanın başka ortamda, gencin de bambaşka bir ortamda büyümüş olmalarıdır. O gencin geleceğini belirleyecek olan, eksiksiz Almanca bilmemesidir. Ama çocuklar okullarda, ders dışında, ek olarak anadillerini de öğrenmeye özendirilmelidir. Bir örnekle bu görüşümü ispatlamaya çalışayım.

Türk Danış bürosunun bekleme salonunda oturuyorduk. Karşımda oturan

kısa Doğu Karadeniz şivesiyle, çocuğu hakkında birşeyler anlatıyor, dinleyenler de "Allah kimsenin başına getirmesini! Desene Türklükten çıkışın" diye yorumlarda bulunuyorlardı. Ben de lafa karıştım. "Ne oldu çocuğa?" diye sordum.

Çocuk okumuş, radyo-televizyon kullanıyormuş. Ama Türkçe bilmiyormuş. Daha sonra gençle tanıştım. Genç, anadilleri Gürcüce olduğundan evde Gürcüce konuşulduğunu ve o dili bildiğini söyledi. Türkçeyi iyi bilmiyorsa da, her konuda tartışabiliyor. Türkiye'ye izine gittiğinde, mesleği ile ilgili tamirhanelerdeki kişilerle konuşurken hiçbir dil zorluğu çekmediğini söylüyor.

Bu örnek, görüşümce çok önemlidir. Türk çocuklarına yabancı dil olarak Türkçe'nin verilmesi, ancak yüksek okullarda, bilhassa fen dallarında okumak isteyenler için düşünülebilir.

S.T./Wesel

İzinden dönenler anlatıyor

Şu bizim İstanbul'un sokaklarında ne var ne yok!

İstanbul'da Topkapı-Eminönü arasındaki yola "benim yolum" derim çoğu kez. O kadar çok çöğünmüşümdür ki kaldırımların, sahıblıymışım gibi gelir bana. İlkokula devam ettiğim çağlarda o yoldan giderdik Güllüane Parkı'nda kulağa oyunu seyretemeye. Ortaokulda tarihi eser merakı sarmıştı; o yoldan Ayasofya'ya inerdik. Bıyığımi-

zin ilk terlediği yıllarda İstanbul Kız Lisesi'nin önünde nöbet tutardık çıkış saatlerinde. Eğer bir kız arkadaşımız alılabilecek yanımızda, başımız dik, göğsümüzü çıkartarak çıkartı yine o yoldan Eminönü'ne inerdik vapur gezintisi için.

Sorulan değişti. O yolda yapılan bir yürüyüşte, dayanamayıp gençlerin

arasına katıldık o kaldırımdan. Üniversite önünde gençlerin üzerine bombayla saldıran faşistler protesto etmek için geçeyi açtılar üniversiteye geçiren arkadaşlarımızla o yoldan gidecek sandık; gördük. "Faşizme seccit yok" diye haykırarak o yolda başladık. MHP'li faşistlerin yuvası "Külük" denen kahvenin önünden

geçerken daha sert bağırma o yolda başladı. O yoldan geçip Sirkeci'deki morgdan faşist kurşunlarla şehit edilen arkadaşlarımızın cenazelerini aldık.

Zaman geçti, Almanya'ya geldik. Bizine gittik. Yolumuzu özlemistik. Tekrar bir yürüyelim dedik.

Mete Parlar/Gingen-Fils

Almanca yayın

ların eğitim sorunu, Türk öğretmenlerinin durumları...

Alman kamuoyunu aydınlatmamız gereken daha pek çok konu var.

Ali Rıza Ö./Mühim

Bir fıkra

Hocaya bir gün sormuşlar:
- Hocam, orta direği kim tutuyor?
- İlahi adam, demiş Hoca. Be-
belli ki Özal.

- Pekî daha ne kadar tutabilir der-
sin Hoca?

Hoca gülümüş:
- Elinden kaçırınca kadar el-
bet. Ama orta direği bir kaçırın-
sa elinden, Özal gersin! kendi kü-
şünsün.

M.E./Weinheim

Profesyonel hazırlanmış, düzenli çıkan ve abonelerine ve protokol adreslerine zamanında ulaştırılan böyle bir enformasyon bülteninin **Türkiye Postası** tarafından çıkartılması konusuna gelince: Böyle bir bültenin yayın politikası farklı olmak zorundadır. Yani böyle bir bültenin çıkartılması, **Türkiye Postası**'nda yer alan haber ve yorumların basit bir çevirisinden ibaret olamaz. İşin idari ve teknik yanları bir yana, yalnızca içeriğinin hazırlanması bile bambaşka bir kadroyu gerektirir. Oysa bizim ne mali olanaklarımız ne de kadromuz şu anda böyle bir çalışmanın üstesinden gelmeye yeterlidir.

Ama asıl önemli olan nokta bu değildir. Böyle bir bültenin Batı Avrupa'da dayanışma hareketini yürütmekte olan sol güçlerin ve işçi örgütlerinin eylem birliği yaparak ortaklaşa çıkarmaları en doğrusudur. Eylem birliğine dayanan böyle bir yayın hem mali ve kadro sorunlarını daha kolay çözecek, hem de Batı Avrupa kamuoyunda çok daha büyük bir ağırlığa ve saygınlığa sahip olacaktır.

Böyle bir enformasyon bültenine **Türkiye Postası**'nın şu ya da bu biçimde yardımcı olması istenirse, bu bizim için hem bir görev hem de bir onur kaynağı olur.

Yusufluya'da iki kardeş salatalık satıyordu. Babaları halde hamallık yaparmış. Ama şimdi omurga kemiği sakatlanmış, bir aydır evde yatıyor. Eve ekmeek parasını bu iki kardeş

gönürlüyor. Fındıkzade'de su satan bu çocuk da, fabrikada işçilik yapan ve aldığı ücret ancak ev kirasına yeten babasına yardım ediyor. Kirayı baba, mutfak masraflarını da oğlu karşıyor.

Bizim de bir çok anımız olan **Boğaziçi**'teki **İstanbul Üniversitesi** önüne durduk. 16 Mart 1978'de MHP'li faşistlerin öğrencileri bombayla katlettikleri **İstanbul Üniversitesi**... Laleli yokuşunda faşistlerin üniversiteye saldırmak için üs kurdıkları "Küllük" kahvehanesi ise

anlık bombay. Çünkü üniversite gençliğinin üzerine tabancalı-bombalı saldırılar düzenlemek gerekmiyordu 12 Eylül'den beri; o işi bir başka biçimde Siyaset Komutanlığı ile Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) yapıyor.

Bildirğimiz demokratik kurşullardan hiçbirinin **İstanbul**, eskiden bulundukları binalardan tabelalarının hepsi sökülünmüş. **TÖR-DER**'in **İstanbul Şubesi**'ni yerinde yeller esiyor, ama onun az ilerisindeki **Meclis Üyesi Ömercan Dönmez**'i yerli yemince durdurup ve durduğuna göre de çalışıyor (solda). Bir zamanlar **Politika** gazetesinin bulunduğu binanın

durumu da böyleydi. Bina başkalarına kiralanmış. "**Politika**" yazılı levha sökülüştü ama, **Politika** gazetesinin önbinlerce okurunun gönlünden sökemediyseler. Eski tanduklarımız göndük yollarla, zıynet ettik hepsini. Selam yolladılar yazılarını satır satır, dithem dithem içlerine sindirdikleri yazarlara.

Türkiye Postası

Türkiye Postası: 15 günde bir Cuma günleri çıkar. **Herausgeber**: Vereinigung für Völker Verständigung und Solidarität, 1000 Berlin 44, Donaustr. 1, **Verantwortlicher Redakteur**: Ahmet Kardan, **Zentralredaktion und Anschrift aller Verantwortlichen**: 1000 Berlin 44, Donaustr. 1, Tel. 624 60 92 **Herstellung**: Eigenvertrieb **Druck**: Henke Rollenoffset, 1 Berlin 48 Sänststr. 49, **Banka Hesabı**: Vereinigung für Völkerverständigung und Solidarität, Postcheckkonto 461432-100, BLZ 100 100 100 Postcheckamt, Berlin-West **Abone Koşulları**: Federal Almanya ve Batı Berlin'de 6 aylık (12 sayı) 30 DM, 1 yıllık (24 sayı) 60 DM. **Temsilcilikler-Fransa**: Paris, Tel: 01-258 26 90, **Federal Almanya**: Frankfurt, Tel: 0611-68 41 98, **Belçika**: Brüssel, BP. 83, **Hollanda**: Amsterdam, Tel: 020-942323, **İngiltere**: Londra, Tel: 01-340 47 39, **Danimarka**: Kopenhag, Tel: 01-707 506, **İsvet**: Stockholm, Tel: 08-367 576.

USTAV

GÖNÜLLÜ MUHABİRİN NOT DEFTERİ

Haber nasıl yazılır?

Gazetecilik deneyimi hiç olmayan temsilcilerimizden ve gönüllü muhabirlerimizden bize yöneltilen soruların başında bu geliyor: "Haber nasıl yazılır?" Bunda şaşılacak bir şey yok. İlk bakışta çok kolaymış gibi gelen "haber yazmak", ele kağıt kalem alınıp da masanın başına oturulunca, neresinden başlanıp neresinde bitirileceği bir türlü belli olmayan, içinden çıkmaz bir bulmaca halini alır.

Altı temel unsur

Temsilcilerimizden ve gönüllü muhabirlerimizden profesyonelce yazılmıyorsa basılmaya hazır haber göndermelerini elbette beklemiyoruz. Onun için de, burada "haber yazma tekniğinin" bütün ayrıntılarına girmek hem yersiz hem de gereksizdir. Temsilcilerimizin ve gönüllü muhabirlerimizin "haberleri haber yapan" 6 temel unsura dikkat etmeleri bizim için yeterlidir. Bunun dışında haberin nasıl başlayıp nasıl bittiği, gramaatik olarak düzgün cümlelerle yazılıp yazılmaması oluşturma, el yazısıyla mı yoksa daktiloyla mı yazıldığı önem taşımıyor.

Türkiye Postası'na haber yazarken dikkat edilmesi istediğimiz bu 6 temel unsur nelerdir? Herhangi bir olayı ele al-

dığımızda ve parçalarına ayırdığımızda, o olayın 6 unsurdan oluştuğunu görürüz. Her olayı yapan "kişi" ya da "kişiler" vardır. Bu kişi ve kişilerin yaptıkları "şey" vardır. Bunu yapmalarının bir "nedeni" vardır. Yaptıkları "zaman" vardır. Yaptıkları "yer" vardır. Ve nihayet yaptıkları şeyi "nasıl" yaptıkları vardır. Şu halde, her olayın haberinde şu altı sorunun yanıtı olmalıdır. 1) Kim yaptı? 2) Ne yaptı? 3) Niçin yaptı? 4) Ne zaman yaptı? 5) Nerede yaptı? 6) Nasıl yaptı? Eğer yazılan haberde bu altı sorunun da yanıtı varsa, haber esas olarak yazılmış demektir.

Haberin haber yapan bu altı temel unsur, Türkiye Postası'nın 32. sayısında "kim yapıyor" ve bu sayfada bastığımız "Türk Federasyonu'nun toplantısı" protes-

to edildi" başlıklı haber üzerinde inceleyebiliriz.

Kim yaptı?

Haber veren muhabir, "Kim yaptı?" sorusunun yanıtını açıkça vermiş: Birinci paragrafa olayı kimin yaptığını görüyoruz: "Yerli ve yabancı anti-faşist güçler". Haberin ikinci paragrafında "Kim yaptı?" sorusunun yanıtını biraz daha açılmış bir halde buluyoruz: "Türk, Kürt, Alman ve diğer uluslardan ilerici örgütler". Haberin biraz daha altında bu ilericiler arasında "Sendikacı ve gazeteci yazarlarından Yılmaz Karahaslan"ın da bulunduğunu öğreniyoruz.

Ne yaptı?

Bu sorunun yanıtı haberin başlığında ve içinde yer alıyor. İlerici örgütler Türk Federasyonu'nun toplantı yapmasını "protesto" ediyorlar ve Türk Federasyonu'nun kapatılmasını istiyorlar. Yaptıkları şey budur.

Niçin yaptı?

"Niçin yaptı?" sorusunun yanıtı, habere verilen olayın meydana geliş nedenini açıklıyor. Örnek habereğimizde protesto gösterisine yol açan neden iki tane.

MHP yanlısı Türk Federasyonu'nun 12 Mayıs Cumartesi günü Federal Almana'nın Stadlfalldorf kentinde "Sevdi, kardeşlik ve birlik" adı altında yapmak istediği toplantı, yerli ve yabancı anti-faşist güçler tarafından protesto edildi ve Türk Federasyonu'nun kapatılması istendi.

Türk Federasyonu'nun kentteki Festhalle'de toplantı yapacağını öğrenen Türk, Kürt, Alman ve diğer uluslardan ilerici örgütler toplantının iptal edilmesi için Belediye Başkanı'na başvurular CDU'lu Belediye Başkanı'nun bu başvuruları dikkate almadığı

ya da geçen hafta" diye geçiyorlar. Oysa onların haber yazarlarından bize ulaşmasına ve basılıp gazetede çıkmasına ve gazetesinin okurları ulaşmasına kadar belli bir zaman geçiyor. Böylece "geçen hafta" sözünün hiçbir anlamı kalmıyor. Haber yazarken, olayın yer aldığı günün ve bazı durumlarda da saatın ya da saatlerin belirtilmesine özellikle dikkat etmek gerekiyor.

Nerede yaptı?

Örnek olarak aldığımız haberde, "Nerede yaptı?" sorusunun yanıtı "Federal Almana'nın Stadlfalldorf kenti" ve "Festhalle salonunun önü"dür.

Nasıl yaptı?

Bu sorunun yanıtı, yapılan protestonun ne biçimlerde yapıldığını anlatıyor. İleri-

koymalıdır. Haber gazetede basılırken bu ayrıntıların da yer alıp almayacağını haberin taşıdığı önem ve gazetede ki durumu belirleyecektir. Buna da karar verecek olan sorumlu redaksiyon üyesidir.

Dikkat edilecek nokta

Temsilcilerin ve gönüllü muhabirlerin Türkiye Postası'na gönderdikleri haberlerin hangi sayfada ve ne uzunlukta yayınlanacağını önceden bilmelerine elbette imkan yoktur. Her gazetede olduğu gibi, Türkiye Postası'na gelen haberlerin de çok az olduğu gibi basılmakta ve çoğu redaksiyon tarafından kısıltılmaktadır. Ama bu kısıltılar bazen sorunlar da yaratmaktadır.

Deneyimli muhabirlerin yazdıkları haberleri hem kısaltmak çok kolaydır hem de bu kısaltmalar hiç bir sorun yaratmaz.

BULMACA

SOLDAN SAGA

1. Fırat ve Dicle ırmaklarının arasında kalan ve tarihin bilinen eski yerleşim merkezlerinin bulunduğu bölge -Sonuçsuz, başarsız, 2. Geometride bir yöntem -

Bu durumda i gene temsilcileri ve gönüllü muhabirleri düsktedirler. Gazeteye gönderilen haberin kusallabileceğini her zaman hesaba katmak gerekir. Ve bu kısıltmanın yapılabilesinde redaksiyonu yardımcı olmak zara vardır. Gönderdiğiniz haberde özellikle önemli olan ve kısıltmaya uğramaması gerektiğini düşündüğünüz noktalar varsa, o zaman yazdığınız haberin altına bir not düşerek bu noktaların neler olduğunu ayrıca belirtiniz

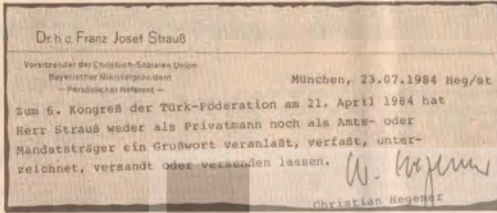

Politikacıların FİDEF'in başvurusuna yanıtları sürüyor

CSU Başkanı J. Strauß da Türk Federasyonu'nu yalanladı

Hristiyan Sosyal Birlik Partisi (CSU) Başkanı Franz Josef Strauß da FİDEF'e bir mektup göndererek, Türk Federasyonu'nun 21 Nisan günü Federal Almanya'nın Wiesbaden kentinde yaptığı kurultaya herhangi bir mesaj göndermediğini açıkladı. Josef Strauss'un kişisel danışmanı Christian Hegemer tarafından FİDEF Genel Başkanı Hasan Özcan'a gönderilen 23 Temmuz 1984 tarihli mektupta, Bay Strauss'un "Türk Federasyonu'nun kurultayına "ne şahsen, ne de CSU Genel Başkanı olarak ve ne de milletvekili olarak" herhangi bir başan mesajı göndermediğini ve göndermediğini açıkladı.

Hatırlanacağı gibi, Türk Federasyonu'nun yayın organı Anayurt dergisindeki kurultayla ilgili haberde, bir çok tanınmış Federal Alman politikacının, örgütün 6. kurultayına yazılı olarak ya da telefon-

la "başarı mesajı" yolladıkları iddia edilmişti. Gecen sayımızda geniş bir biçimde duyurduğumuz gibi, bu politikacıların Willy Brandt, Hans-Dietrich Genscher, Heiner Geissler, Alfons Dräger, Fried-

rich Zimmermann, Johannes Rau ve Norbert Blüm FİDEF'in başvurusuna verdikleri yanıtlarda, Türk Federasyonu'nu yalanlamışlar ve böyle bir mesaj göndermediklerini açıklamışlardır.

Sydney Türk Halkevi askerlik çağındaki gençlere çağrı yaptı

Avustralya'daki gençlerimiz de bedele karşı harekete geçti

Avustralya'da çalışmakta olan askerlik çağındaki Türkiyeli gençlerin de askerlik bedelinin 5 bin Mark'a indirilmesi için örgütlenmeye başladıkları bildiriliyor. Komünistlerle ilgili olarak bir bildiri yayınlayan Sydney Türk Halkevi, gençlerin sevsenecek, onları başlayacak olan çalışmalara katılmaya çağırıyor.

Avustralya'da yayınlanmakta olan Yorum adlı gazetesinin 23 Temmuz tarihli sayısında verilen habere göre, "Bedel 5 bine indirilsin, iş güvencesi sağlansın" denilen sözkonusu bildiride, bedelli askerlik uygulamasının ve 15 bin Mark'lık bedel miktarının Avustralya'daki Türkiyeli

çalışmalar yapmaktadırlar. Bedelin 20 bin Mark'tan 15 bine inmesi, onların sözünü ettiklerini bu örgütlü çalışmaların ürünüdür. Askerlik bedelinin 5 bin Mark'a in-

WIESBADEN: Federal Almanya'daki "Askerlik Çağındaki Gençler" yazı tülün başlatması olmasına rağmen çalışmaları sürdürüyorlar. Bundan Wiesbaden'de yaşayan Türk gençleri de yararlanır.

Stuttgart kentindeki anma toplantısında DISK Yürütme Kurulu üyesi Turan Ata da bir konuşma yaptı

Kemal Türkler ölümünün dördüncü yılında anıldı

- Stuttgart, Stockholm ve Kopenhag kentlerinde yapılan toplantılarda konuşan Türkler'in savaş arkadaşları sendikacılar, O'nun işçi sınıfı olan sarsılmaz inancı ve işçi sınıfının birliğine verdiği önem üzerinde durdular

Türkiye işçi sınıfının önderlerinden DISK'e bağlı Maden-İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler, MHP'li faşistler tarafından öldürülüşünün 4. yıldönümünde çeşitli toplantılarda anıldı.

Stuttgart: Kemal Türkler'in öldürüldüğü gün olan 22 Temmuz'da, Federal Almanya'nın Stuttgart kentinde yapılan toplantıda DISK Yürütme Kurulu üyesi Turan Ata, Kemal Türkler'le ilgili anımları anlatırken, Türkler'in ölümünden sonra Maden-İş-Genel Başkanlık görevini üstlenen Mehmet Karaca da toplantıya bir mesaj gönderdi. Karaca mesajında, o gün Türkler'in hanımıyla yaptığı telefon görüşmesini de aktararak, Sabahat Türkler'in telefonda kendisine şöyle dediğini belirtiyordu: "Kemal'imizin mezarını az sonra ziyaret edeceğiz. Mezarına bir buket çiçek götüreceğim ve bu buketi sırf kendi adıma değil, yurt dışından onu anan sizler adına da götüreceğim."

Stokholm: İsveç'te başkentli Stokholm'de 23 Temmuz günü yapılan anma toplantısında ise, Maden-İş Sendikası Genel Başkanı Vekili Ekrem Aydın bir konuşma yaptı. Türkiye sendikalarının bugün içinde bulunduğu durum ve DISK'in işçilere düşen görevler üzerinde duran Ekrem Aydın, konuşmasını Kemal Türkler'in "İşçi sınıfı sarsılmazlığı üzerine, umutsuzluğa ve yalınlığa yer yoktur" biçimindeki sözlerini hatırlatarak bitirdi.

del miktarının Avustralya'daki Türkiye-
gençler için de ağır sorunlar yarattığı be-
bildirilecek şekilde şöyle denildi:

"Federal Almanya'daki Türkiye-
gençler bedel konusunda örgütlenecek etkili

Kılıç ve Sakalsız'a nihayet sığınma hakkı tanındı

DISK'e bağlı Sosyal-İş Sendikası
Genel Başkanı ve TIP yöneticisi Zeki
Kılıç'a TIP Başkanlık Kurulu üyesi
Osman Sakalsız'a Federal Almanya'da
istisnalar politikası sığınma hakkı
nihayet tanındı.

Hatırlanacağı gibi bundan bir süre
önce Federal Almanya Sığınma Dairesi
Zeki Kılıç'ın sığınma başvurusunu
"ancak Nazi Almanya'na varışı"
gerekçeleri reddetmişti ve red kararını
geniş protestolara yol açmıştı. Yurt dışı
genç bulunuşu DISK'li sendikaların
Sığınma Dairesi'ne başvurarak, Kılıç
'a sığınma hakkı verilmesi gerektiğini
belirtirken, Alman Sendikalar
Birliği (DGB) üyesi Ticaret Banka ve
Sigorta Çalışanları Sendikası (HBV)
de, Sığınma Dairesi'ne gönderdiği
protesto yazılarında Kılıç'a dayanışma
içinde olduklarını bildirmişti.

Sığınma başvurusunun reddedilmesinin
doruğunda genç işçi protestoları
üzerine, Sığınma Dairesi, mahkeme
kararını daha beklemeden ve hiçbir
gerekçe açıklamadan geçtirmiş 12
Temmuz günü yeni bir karar alarak,
15 Kasım 1983 günü aldığı eski karar-
ın iptal ettiğini ve Zeki Kılıç'a politik
sığınma hakkı tanıdığını açıkladı.

Öte yandan, aynı şekilde sığınma
başvurusu reddedilmiş olan TIP Baş-
kanlık Divanı üyesi Osman Sakalsız'
ın Temmuz ayında Düsseldorf İdari
Mahkemesi'nde görülün davasında,
Mahkeme Sığınma Dairesi'nin red kararını
hakkı bulmayarak kendisine po-
litik sığınma hakkı tanımasını gerektiğini
karar verdi.

Dört gün süren festivali 40 bin kişi izledi Kıbrıs Gençlik Festivali'ne Sümeyra ve Sökücü de katıldı

Kıbrıs halkının İleri Partisi AKEL'in
gençlik örgütünün 26-29 Temmuz günleri
Lefkoşe'de düzenlediği gençlik Festivali-
ni İleri Gençlik Derneği (İGD) Genel
Başkanı Ahmet Muhtar Sökücü ve Tür-
kiyeli sanatçı Sümeyra Çakır da davetli
olarak katıldılar. Dört gün süren ve 40
bin kişinin izlediği festival boyunca sarı-
n ve türküler söyleyeni Sümeyra Çakır
Türkiye ve Rumca söyledikleri parçaları ve
özellikle Kıbrıs'da çok sevilen "İnsan
Yurdunu sevmelidir" adlı şarkısıyla Kıbrıs-
lılardan büyük ilgi ve alkış topladı.

İGD Genel Başkanı Ahmet Muhtar Sökü-
cü de 8 bin kişinin katıldığı bir mit-
tingde konuşarak, Türkiye ileçleri gençli-
nin Türk ve Rum Kıbrıs halkının davanı-
na desteklemeye devam edeceğini ve bu-

nun için her türlü çabayı göstereceğini
bildirdi. Bir başka ulusu ezen ulusun ken-
disinin de özgür olamayacağı hatırlatan
Sökücü, Türk ordusunun ve öteki bütün
yabancı askerlerin adını terketmesi ve büt-
tün yabancı askeri üslerin sökülmesi ge-
reğini söyledi.

Heilbronn atom füzelerini istemiyor

Heilbronn Belediye Meclisi'nin aldığı
bir kararla Federal Almanya topraklarına
yerleştirilmesi tasarlanan füze-
lerin ilk yerleştirildiği bölgelerden biri olan Heil-
bronn'da atom füze-
leri istenmeyen
ilan edildi.

Baden Württemberg Eyalet Mahkeme-
si'nin bundan iki ay önce vermiş ol-
duğu bir karara dayanarak kendin-
ce belediye meclisi üyeleri arasında füze-
lerin Heilbronn'a yerleştirilmesini isten-
mediği açık oturum biçiminde tartıldı
ve CDU'luların olumsuz oylarına
karşılık SPD, Yeşiller, FDP ve Bağımsız-
lar'ın oylarına bu bölgeye füze-
lerin yerleştirilmesini kınandı.

Belediye Meclisi'nden çıkan karara
göre şimdi belediye başkanının bu füze-
lerin istenmediğini Federal hükümet ve
ABD yönetimine resmen bildirmesi ge-
rekiyor.

Kemal Türker'in "İçsi sınırları arasında kırkinci, omuzluksuz ve yılanlılar için
yoktur" biçimindeki sözleri hatırlatarak belirtti.

Kopenhag: Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da Türkiye İşçiler Birliği'nin
(FAT) lokalinde yapılan anma toplantısında slayd gösterisinden ve "İçsi sınırları
marşlarından oluşan bir program sunuldu ve Kemal Türker'in savaşım dolu
yaşamı anlatıldı. Konuşmacılar, Türker'in uğrunda savaşığı işçi sınıfının bir-
liğinin günümüzde taşıdığı belirleyici önem üzerinde duruldu.

Mehmet Karaca Yunanistan'daki barış mitinginde konuştu

Hiroşima'ya atom bombasının atılışının
yıldönümü münasebetiyle Atina'da dü-
zenlenen ve onbinlerce kişinin katıldığı
barış gösterisinde, Türkiye Barış Derneği
yöneticilerinden Mehmet Karaca da bir
konuşma yaptı. Yunanistan'ın üç büyük
barış komitesinin eylemleriyi yaparak or-
taklaşa kurdukları bir komite tarafından
düzenlenen gösteriler sırasında, Atina'da-

ki Akropol tapınağının çevresinde onbin-
lerce kişi tarafından bir "İçsi zinciri"
oluşturuldu. "Yeni Hiroşimalara hayır!",
"Balkanlar, Yunanistan ve Avrupa nükleer
silahlardan arındırılmalı!", "Silah-
lanmaya karşı yaşam için!" belgieri al-
tında düzenlenen bu gösteriye Yunanistan'ın
tüm etnik kuruluşları ve politik şahsiyet-
leri katıldılar.

CÜNEYT BAŞBUĞ Nokta

Yaşamaya dönmek

Japonya'da ve bazı Amerikan kuzidilleri toplumlarında ya-
şar için acınmaz gelenekler uygulanmış çok eski günler-
de. Belli bir yaşa eren, üretimin yitiren, topluma artık
yük olmaya başlayan yaşlılar kendilerini dağbaşılarında
bekleyen olumla terk edilmişti. Olaya hazırıkları olan yaşlı
kendiliğinden tutarmış yolu. Bugün ne denli acınmaz olar-
ak görünse de o günlerin koşulları, üretimin yetersiz-
liği, göçerlik yaşamının getirdiği zorluklar gözönüne alın-
dığında hayatın içindein için bir gelenek olduğu görü-
lür. Zaten koşulları değişmeye başlamasıyla da arka-
sından destanlar, gütyükler, şarkılar bırakarak yitip gitmiş
yaşlıları ölüme terketmek geleneği.

Bu eski gelenekleri geçenerde yurda kesin dönüş yapan
Türkiye emekçileri yapılan konuşmaları gazetelerde
okurken çağırdım. "İçimiz bitti, hiç olmazsa mem-
leketimize ölelim" diyenler vardı içlerinde. Gelebilmek
iki uzun uzun ditiştiği, yıllar boyu çalıştığı, iş bulup para
kazandığı için kendisini şanslı saydığı yabancı ellerde "kalk-
vermekten" korkup memleketin yolunu tutmak isteyenler
vardı içlerinde. Köyünde, kasabasında, kentinde, bildik-
tandık arasında ölmek için dönmek isteyenler vardı.

Oysa, yıllar önce gazetelerdeki çarşaf çarşaf özendirici
yayınlar, yabancı propagandaşın ardından iş ve işçi Bul-

ma Kurumu'nun yolları arşınlanırken hiçbir böyle düşün-
müyordu. Çalışılacak, para kazanılacak, gündelik iş kuru-
lacak ve birkaç yıl içinde bir gün "bal rengi Mercedes"e
atılacağı gibi memleketin yolu tutulacaktı. Hesap hiç
yapılmıyordu. Önce tren istasyonlarında ellerinde
"göçergelendir" yazılı, sonra araklarını karşılayanlar
yalan söylediği ortaya çıktı, sonra araklarını savıyarak
onları binbir güzel sözcükle yollara koyarlardı.

Başlarda heyecanla sandıkları işlerden ne olup bittiğini
anlamadan dil-din-gelenek-götenek farklılıklarının yarat-
tığı burçanın içine atıldılar. Onlar mı çocuklarına yabancı
oldu geçan giden günlerde, yoksul çocukları mı kendileri-
ni anlayamadılar. Yabancı bir gün "yeter artık, sıkı vere-
cek iş de yok, para da yok" dediğinde yılları biriktirdiği
birçok sorunun kendilerini beklediğini gördüler. "Dö-
viz, biraz daha döviz" diye pohpohlayanlar birden yitip
gitti ortadan.

Şimdi bir kısmı dönüyor. Sınır polislerinin pasaportlarını de-
ki oturma izinlerine atıldıkları "geçersiz" damgası, tek-
tarafından çoktan kırış kırış olmuş suratlarına vurulmuş.
Bir kısmı ölmek için döndüklerini söylüyorlar.

Oysa yaşamakla en iyi ülkedir Türkiye. Oraya ölmeye
değil, tadına varıya yaşamaya dönmek gerek. O tadı
herkesin alacağı, kimsenin gurbetlere zorlanmayacağı,
sevdiğinden edilemeyeceği bir Türkiye'de yaşamak için
çalışmak gerek.